

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 4 / APRÍL 2010

Minister str. 14 - 15
v USA a Kanade

Vojenský str. 12 - 13
čin roka

NOVÉ!!!
TECHNIKA
NOVINKY • TRENDY • VIZIE
+10 strán techniky

Slováci
v Campu
Hadrian

Pohoda na Medvedej hore

/ JUDr. Slavomír JANOK, predseda predstavenstva, generálny riaditeľ

foto Ľuboslava LUPJANOVÁ

Vojenská zotavovňa a hotel Zemplínska Šírava sa nachádza v centre rekreačnej oblasti Zemplínska Šírava v okrese Michalovce. Pod svahmi Vihorlatu na polostrove Medvedia hora poskytuje ideálne podmienky na letnú i zimnú rekreáciu. V zimnej sezóne poskytuje okolie možnosti sánkovania, bežeckého lyžovania, korčuľovania na zamrznutej vodnej ploche Zemplínskej šíravy. V letnej sezóne vodná plocha núka možnosti na plávanie, člnkovanie, surfovanie, vodné bicykle, jachting.

Vojenská zotavovňa a hotel Zemplínska Šírava, a.s. zabezpečuje na základe zmluvy s Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia Bratislava rekreačné pobyty pre profesionálnych vojakov a vojakov prípravnej služby a ich rodinných príslušníkov, zamestnancov v štátnej službe a zamestnancov vo výkone verejného záujmu rezortu ministerstva obrany, poberateľov dôchodku z výsluhového zabezpečenia, vyplácaného Vojenským úradom sociálneho zabezpečenia Bratislava, pre vojnových veteránov, ich manželov/ky a nezaopatrené deti oprávnených osôb.

VZ a hotel Zemplínska Šírava disponuje 2, 3 a 4-lôžkovými izbami s vlastným sociálnym príslušenstvom, televízorom so SAT, rádiom, chladničkou. Stravovanie je zabezpečené formou plnej penzie.

V cene rekreačného pobytu je zahrnuté:

- využívanie krytého bazéna počas celého pobytu,
- 2 služby rehabilitačného strediska podľa vlastného výberu,
- internetová čítareň,
- knižnica,
- spoločenské posedenie pri reprodukovanej hudbe, diskotéky,
- animačné programy pre deti,
- počas vianočného a silvestrovského pobytu dovoz a odvoz z Michaloviec.

Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia,
Špitálska 22, 812 74 Bratislava
Tel.: 0960/316 064
Fax: 0960/316 095
Mobil: 0903 820 544
e-mail: f74@vusz.sk

Vojenská zotavovňa a hotel Zemplínska Šírava, a.s.,
072 36 Kaluža
Tel.: 056 / 64 925 71-2
Fax: 056 / 64 925 70
Mobil: 0902 974 050, 0903 218 611
Web: www.vzsirava.sk
e-mail: vp@vzsirava.sk, becomam@vzsirava.sk

chvilu oddychu...

Pavol Vitko
šéfredaktor

„S poľským náčelníkom generálneho štábu generálom Franciszkom Gagorom som na začiatku tohto tisícročia študoval na Národnej univerzite obrany vo Washingtone, bol seniorom nášho ročníka a priateľil sa aj naše manželky. S veliteľom pozemných síl generálmajorom Tadeuszom Bukom som spolupracoval v rámci štruktúr NATO, stretali sme sa v Afganistane a v minulých mesiacoch sme komunikovali aj pri kreovaní poľsko-slovensko-nemecko-litovsko-lotyšskej bojovej skupiny Európskej únie...“ smutne sklonil hlavu generálmajor Pavel Macko pri spomienke na svojich priateľov Poliakov, ktorí zahynuli v sobotu 10. apríla pri leteckom nešťastí spolu s 96-člennou delegáciou vrátane prezidenta Poľska Lecha Kaczyńskiego.

Podobný smútok sa dal čítať z tváre ministra obrany Jaroslava Bašku a náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Ľubomíra Bulíka, keď sa podpísali do kondolenčných kníh na veľvyslanectve Poľskej republiky v Bratislave, ako aj v Sieni čti a slávy v priestoroch Ministerstva obrany SR. Žiaľ iste doľahol aj na slovenských vojakov, ktorí si spomínali na generálporučíka Bronislava Kwiatkowského z čias, keď bola slovenská jednotka súčasťou mnohonárodnej divízie v Iraku pod vedením Poliakov a on bol vo velení divízie. Biskup ozbrojených síl a ozbrojených zborov Mons. František Rábek celebroidal v nedeľu 11. apríla zádušnú omšu za obeť leteckého nešťastia, medzi ktorými bol aj jeho kolega biskup poľskej armády Tadeusz Płosi. No v každom prípade – smútiť nielen tí, ktorí mali možnosť spoznať zosnulých hrdých a nepoddajných poľských vojakov osobne. Smútime všetci. A samozrejme, za všetkými, ktorí cestovali uctiť si pamiatku vyše 20-tisíc poľských dôstojníkov a vlastencov popravených z iniciatívy sovietskej NKVD a po súhlase diktátora Stalina v Katynskom lese pred siedmimi desaťročiami.

Keď Slováci premiérovo raz prilietali ešte v rámci operácie Trvalá sloboda v roku 2002 do Afganistanu, mal som možnosť fotografovať v Bagrame prvé stisky rúk a podané plechovky nealkoholického piva od kamarátov Poliakov. Sedel som tiež v poľskom lietadle hneď pri rakvách, ktoré privážali v roku 2006 domov telá rotného Rastislava Neplecha a jeho poľského kolegu vojaka Tomasza Murkowského, ktorí spolu padli v Iraku pri plnení svojich povinností. V minulých dňoch som posielal fotografie a podklady do časopisu poľského rezortu obrany Polska Zbrojna, v ktorom redaktor Robert Czulda pripravuje analytický článok o slovenských ozbrojených silách. Napíšem mu aj o našom smútku.

Pavol Vitko

Z obsahu

Camp Hadrian

str. 6 - 8

Vojenský
čin roka

str. 12 - 13

Minister v USA
a Kanade

str. 14 - 15

str. 4-5 Krátko z rezortu
str. 6-8 Camp Hadrian
str. 9 Otázky pre ministra
str. 10-11 Nové zbrane a vozidlá,
odložený nákup lietadiel
str. 12-13 Odvaha, rozhodnosť, úcta
str. 14-15 Minister v USA a Kanade
str. 15 Vyznamenani veteráni

str. 16 Posledná služba na Jave
str. 17 TECHNIKA – krátko
str. 18-21 Zbrane pre PAK FA
str. 22-23 Rumunský tank
TR-85M1 Bisonul
str. 24-25 Poster tank TR-85M1
str. 26 Vojenská prágovka
str. 27 Vojenské osobnosti
– Jozef Gabčík

str. 28-29 Bezpilotné prostriedky UAV
str. 30-31 Skylark I-LE pre OS SR
str. 32 Krátko z techniky
str. 33 Logisti sú z troch útvarov
str. 34 Byť lidrom neznámená kričať
str. 35 Prvý vojak zo Slovenska
str. 36-37 Krátko z rezortu
str. 38 Globálny prístup
k bezpečnosti

str. 39 Ako udržať ruskú techniku
v armáde
str. 40-41 Vzťahy ekonomiky a vojny
str. 42-43 Ostrov Roke má problémy
– NATO zasahuje
str. 44-46 servis • tipy • rady
str. 47 V Británii uprednostnili
ASCOD SV

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVIII. č. 4/2010
Redakčná uzávierka 7. apríla 2010
Do výroby zadané 15. apríla 2010

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Mgr. Michaela Farkašová
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk
Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra Bujáčková
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otarak Hrabák
Ivana Miškolciová
Lydia Sevciková
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8

832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová
Na titulnej strane:
Veliteľ strážnej jednotky v Deh Rawoode
npor. Matej Mikuláš
foto Jozef ŽIAK
Nevyžadovaný obrazový materiál
a rukopisy nevracame.
© Ministerstvo obrany SR
EC 41208, ISSN 1336-1910

editoriál

Slávnostný podpis zmluvy

Veteráni na Slavíne

Vyznamenaní veteráni, podpísané zmluvy

/ text a foto Pavol VITKO

V rámci dvojdňovej oficiálnej návštevy prezidenta Ruskej federácie na Slovensku Dmitrij Medvedev a slovenský prezident Ivan Gašparovič vyznamenali 7. apríla v bratislavskom Prezidentskom paláci troch slovenských a troch ruských vojnových veteránov. Na slávnostnom akte bol prítomný aj minister obrany SR Jaroslav Baška.

„Som veľmi rád, že som mohol pricestovať na Slovensko práve v období, keď Bratislava oslavuje 65. výročie oslobodenia. Na Slovensku padlo okolo 60-tisíc vojakov bývalého Sovietskeho zväzu, ako aj vojaci iných národností, ktorých musíme mať v úcte,“ povedal D. Medvedev. Zdôraznil, že o to viac treba odmietaf rozličné interpretácie skresľujúce víťazstvo nad fašizmom. Ivan Gašparovič udelil Rad Bie-

leho dvojkríža II. triedy generálmajorovi vo výslužbe Georgijovi Afanasievičovi Zverevovi, staršinovi vo výslužbe Vladimírovi Romanovičovi Lebedevovi a plukovníkovi vo výslužbe Alexandrovi Michajlovičovi Fadinovi.

Dmitrij Medvedev udelil Rad priateľstva plukovníkovi vo výslužbe Antonovi Dropovi, plukovníkovi vo výslužbe Jánovi Minárikovi a generálmajorovi vo výslužbe Karolovi Schwarzovi.

Minister obrany SR Jaroslav Baška a minister spravodlivosti RF Aleksander Konvalov podpísali Dohodu medzi vládou SR a vládou RF o vzájomnej ochrane práv na výsledky duševnej činnosti, ktoré sú využívané a získavané v procese dvojstrannej vojensko-technickej spolupráce. Prezident Ruskej federácie Dmitrij Medvedev sa zúčastnil na bratislavskom Slavíne na spomienkovom podujatí pri príležitosti 65. výročia oslobodenia Bratislavy. Na podujatí bol prítomný aj minister obrany SR Jaroslav Baška a dôstojný rámec dotvárali príslušníci Ozbrojených síl SR.

Jaroslav Baška odovzdáva medailu veliteľovi strážnej jednotky v Deh Rawoode por. S. Káčerovi

Privítanie v Michalovciach

/ text a foto Jozef ŽIAK

„Som nesmierne rád, že ste sa po skončení vášho pôsobenia v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v Afganistane, Kosove a na Cypre, kde ste širili dobré meno Slovenska a jeho ozbrojených síl vrátili všetci domov,“ zdôraznil minister obrany Jaroslav Baška prvého apríla pri slávnostnom privítaní 348 profesionálnych vojakov na michalovskom Námestí slobody. Na slávnosti sa zúčastnil náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík, veliteľ Pozemných síl OS SR genmjr. Jaroslav Vývek a ďalší zástupcovia velenia ozbrojených síl, štátnej správy a miestnej samosprávy a rodinní príslušníci vojakov. Bývalí príslušníci síl ISAF a KFOR, ktoré tvorili predovšetkým príslušníci michalovského a levického mechanizovaného práporu prevzali pamätnú medailu za účasť vo vojenskej operácii. Vojenskú medailu za službu v mierových pozorovateľských misiách I. stupňa dostali príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu, ktorí pôsobili uplynulý rok v misii OSN UNFICYP. Medzi ocenenými bol aj bývalý veliteľ slovenského kontingentu UNFICYP pplk. Ľubomír Kochanský, bývalý veliteľ slovenského kontingentu KFOR mjr. Vladimír Grišlo a veliteľka strážnej jednotky ISAF v Deh Rawoode por. Slavomír Káčer a v Tarin Kowte por. Michal Budzák.

Vedenie bojových vozidiel

/ text a foto npor. Rastislav KENTOŠ

V priestoroch poľného cvičiska vo Veľkých Ozorovciach sa v súlade s plánom prípravy v 21. zmpř Trebišov uskutočňuje výcvik vodičov vo vedení bojových vozidiel v zložitých terénnych podmienkach. Na výcviku sa 17. marca zúčastnilo 82 percent všetkých vodičov práporu. Cvičenie riadil veliteľ tankovej roty kpt. Jozef Horváth. Výcvik sa vykonával na dvoch tankoch T-72 M1, dvoch BVP-1, jednom OT-90 a jednom UT-72. Cieľom každého vodiča bolo v čo najkratšom časovom intervale prejsť v terénnych podmienkach dráhu dlhú 4,2 km. Riadiaci zamestnania na základe údajov od takzvaných „značkárov“ umiestnených pri jednotlivých prekážkach vyhodnotil jazdu každého vodiča. Hodnotil sa čas, za ktorý vodič dráhu prešiel, techniku vedenia vozidla i spôsob a zdolanie terénnej prekážky. Na dráhe bolo umiestnených 6 terénnych prekážok: prechod cez minový výbušný zátaras, úsek zátarasov a obmedzených priechodov, miesto zastavenia vozidla, prechod medzi výtvčkami, prechod cez protitankový okop, prechod maketou mostovky. Najlepšie si počínali des. Ľubomír Sabo (BVP-1), des. Erik Marjov (BVP-1), slob. Ján Hvozdič (T-72 M1), des. Ladislav Ivan (T-72 M1).

Na dráhe

Pred jazdou

Memoriál na počesť kamaráta

/ kpt. Patrik NOVOTNÝ

/ foto čat. Adriana NOVOTNÁ

Na strelnici v Hronseku sa 4. marca konal prvý ročník „Memoriálu Igora Scičgeľa v bojovej strelbe“. Súťaž zorganizovalo Centrum výcviku a kynológie Vlkanová-Hronsek v spolupráci so skupinou personálneho dopĺňovania Územnej vojenskej správy Banská Bystrica na pamiatku inštruktora výcviku vojenskej polície kapitána Ing. Igora Scičgeľa. Bol jedným zo 42 príslušníkov Ozbrojených síl SR, ktorí tragicky zahynuli pri páde vojenského špeciálu An-24 vracajúceho sa z kosovskej misie KFOR.

Tucet súťažných dvojíc si v troch parkúroch zmerali svoje schopnosti v bojovej strelbe. V prvom parkúre bolo cieľom v čo najkratšom čase samopalom so šiestimi nábojmi zasiahnuť terč s figurínou protivníka a následne strelbou z pištole dva kovové terče Poper a dva kovové terče Gong. V druhom parkúre súťažiaci museli náboje najprv vložiť do zásobníka a potom v čo najkratšom čase začať strelbu. Tretí parkúr otestoval jednotlivé dvojice súťažiacich v rýchlosti strelby z pištole. V kategórii „Najlepšie družstvo“ zvíťazili nrtm. Peter Smädo a štábny nrtm. Dalibor Čepček. Ako jednotlivec v kategórii „Najrýchlejší strelec“ najlepší čas dosiahol príslušník Územnej vojenskej správy Banská Bystrica kpt. Patrik Novotný. Pohár víťaznému družstvu odovzdal veliteľ Centra výcviku a kynológie mjr. Miroslav Kováčik.

V akcii

Najlepší strelec

Stretnutie s krutosťou, prachom, nádejou

Celkový pohľad na tábor

/ Jozef ŽIAK

/ foto Jozef ŽIAK

„Bol som práve v službe ako veliteľ strážnej zmeny, keď sme z neďalekej osady Bazar počuli mohutný výbuch. Samovražedný atentátnik sa tam odpálil a zanechal po sebe mnoho mŕtvych a ranených. O nejaký čas nám ich začali voziť na ošetrovanie, keďže v našom tábore bola aj holandská poľná ošetrovňa. Pred základňou sa rýchlo zhromaždili najskôr desiatky, neskôr stovky ľudí. Všetko príbuzní ranených a dožadovali sa ich urýchleného ošetrovania. Lenže my sme museli dodržať bezpečnostné postupy a každého zraneného dôkladne prehliadať, či pri sebe nemá zbraň. Ranení síce kričali od bolesti (ich poranenia po výbuchu boli strašné, niektoré telá boli poriadne dotrhane), príbuzní zasa hystericky kričali za bránou,“ takto spomína veliteľ strážneho družstva rotný Martin Bodnárík na svoj najhorší zážitok z Afganistanu.

Neskôr 28-ročný rodák z Michaloviec, ktorý bol podľa slov svojho veliteľa čaty poručíka Slavomíra Káčera najlepším veliteľom družstva, dodáva: „Boli sme však poučení, že talibanci v niektorých prípadoch využili situáciu a na poranených inštalovali výbušné zariadenie, ktoré potom diaľkovo odpálili po ich prenose do tábora. Nemohli sme si dovoliť takto ohroziť holandský zdravotnícky personál, ani ostatných v základni prípadným výbuchom a so zaťatými zubami sme prehliadali aj dotrhane, zakrvácané a bolesťou stonajúce deti.“

Škola života

Má za sebou síce skúsenosť z mierovej misie OSN na Cypre, no pripomína, že uplynulé mesiace boli pre neho a jeho podriadených veľkou školou. „Mali sme možnosť aspoň trochu sa podieľať na zlepšovaní bezpečnostných

podmienok. Zažili sme pri stretnutí s miestnymi obyvateľmi aj celkom inú mentalitu a kultúru. Rozdielnu od tej našej. V Afganistane majú ľudia iný hodnotový rebríček. Nám Európanom nie vždy pochopiteľný. Žena sa v ňom nachádza niekde na konci....“

Obdobné skúsenosti zostávajú po odchode z Afganistanu v pamäti aj rodákovi zo Zbudze guľometníkovi vojakovi Branislavovi Baníkovi, či jeho kolegovi, rodákovi z Nižného Hrabovca vojakovi Michalovi Janočkovi. Veliteľ strážneho družstva, rodák zo Sobraniec rotný Róbert Popovič, pôsobil už dva razy v misii OSN na Cypre. Ale až operácia ISAF v Afganistane podľa neho znamenala poriadne preverenie všetkých jeho schopností. Fyzických i psychických. Najmä tie dotrhane detské telá od výbuchov zostanú otcovi dvoch detí navždy v pamäti.

Ďalší rodák z Michaloviec strelec operátor desiatnik Tomáš Šamudovský spomína, že hneď prvý večer po ich príchode do tábora holandská patrila narazila so svojím vozidlom na nástražný systém. Vozidlo bolo poškodené, vojaci ranení. To bolo jeho prvé zoznámenie s realitou v Afganistane, ktorú dovtedy poznal len z televíznych správ.

Vďaka Slováci!

„Úlohou našich vojakov je zabezpečovať strážnu službu a ochranu tábora. V dvadsaťštyridinových zmenách sa striedajú pri strážnej službe na dvoch strážnych vežiach, predsunutom strážnom stanovišti, ako aj na vysunutom pozorovacom stanovišti Java, ktoré je umiestnené mimo základne, na návsi nad ňou. Dlhých šesť mesiacov takejto náročnej služby si vyžadovalo od mojich vojakov nesmierne veľa fyzických a psychických síl. Veď pôsobili v prostredí, kde sa v priebehu uvedeného obdobia často menilo počasie. V zime boli teploty pod nulou, okolité kopce boli pokryté snehom. Zažili sme prudké dažde aj krúpy, vietor i piesočnú búrku. Rozdiely teplôt medzi dňom a nocou boli často vyše dvadsaťstupňové. A teraz na jar sa cez deň ortuť teplomeru vy-

šplhala až nad 30 stupňov v tieni. Bol to poriadny nápor na organizmus. Napriek všetkému naši vojaci plnili všetky úlohy. Predsa len boli dva okamihy, keď som bol na nich obzvlášť

hrdý. Po prvý raz to bolo počas samovražedných útokov v neďalekej osade Bazar, keď nám začali priväzať na vchod mnoho ranených. Vojaci vlastne dovtedy nemali možnosť vidieť také dotrhane ľudské telá od výbuchov, zakrvácané deti, ktoré stonali a kričali od bolesti. Napriek tomu sa zachovali vysoko profesionálne. Veliteľ Campu Hadrian mi po skončení akcie a príjmu ranených osobne poďakoval za vzornú prácu slovenských vojakov. Druhý okamih nastal krátko pred koncom našej misie. Spomínaný veliteľ holandský major Hans van Haas sa vyjadril, že celé obdobie si mohol vždy večer spokojne ľahnúť na odpočinok s vedomím, že

slovenskí vojaci sa dokonale postarajú o ochranu a bezpečnosť všetkých holandských a francúzskych vojakov v campe. To bolo pre mňa a mojich vojakov to najlepšie vyznamenanie,“ so spokojnosťou v hlase konštatuje veliteľ slovenskej strážnej jednotky v Deh Rawoode poručík Slavomír Káčer.

Camp Hadrian

Tábor sa nachádza v provincii Uruzgan, asi 400 kilometrov juhozápadne od afganskej metropoly Kábul. Celá provincia, ktorá má rozlohu približne štvrtiny Slovenska (12 640 kilometrov štvorcových), je veľmi hornatá a pomerne riedko osídlená (žije v nej len 320 tisíc obyvateľov).

Camp Hadrian je umiestnený v údolí riek Helmand, ktorá na rozdiel od mnohých iných oblastí Afganistanu poskytuje obyvateľom relatívny dostatok vody. Aj preto sa spomínané údolie nazýva „Zeleným“. Vďaka medzinárodnej pomoci provinčných rekonštrukčných tímov (PRT) sa v poslednom období v osadách objavilo mnoho čerpadiel, opravili sa cesty, postavili školy a realizovali sa mnohé ďalšie projekty, ktoré napomáhajú rozvoju miestnej infraštruktúry a postupné zlepšovanie životnej úrovne miestnych obyvateľov.

V Campe Hadrian, ktorý sa nachádza v nadmorskej výške vyše 1 100 metrov nad morom a obkolesujú ho kopce, ktoré svojou výškou prekonávajú naše Vysoké Tatry, spoločne žijú vojaci troch štátov: Holandska, Francúzska a Slovenska.

des. Tomáš Šamudovský na strážnom stanovišti Java

Nová aj stará rotácia
strážnej jednotkyV predsunutom
strážnom postavení

Som na vás hrdý

Rodák z Martina nad Žitavou v okrese Zlaté Moravce sa spoločne s ostatnými veliteľmi podieľal v uplynulých rokoch na vytváraní zdravého jadra celej druhej mechanizovanej rotý. A práve jej príslušníci tvorili až na zopár výnimiek strážnu jednotku v Campe Hadrian. Podľa neho bolo dobre, že sa navzájom poznali zo spoločných výcvikov a kratších či dlhších vyvedení vo výcvikových priestoroch. Až spoločné plnenie úloh šesť mesiacov vyššie štyritisíc kilometrov od domova a život v obmedzenom priestore pomerne malej mnohonárodnej základne ukázal, čo sa v každom z nich skrýva.

„Ukázalo sa, že na svojich chlapov sa môžem kedykoľvek spoľahnúť. Som na nich hrdý. Na všetkých. No predsa len najväčší kus práce odvieďol môj veliaci poddôstojník nadrotmajster Adrián Macko, veliteľ družstva rotný Martin Bodnárík a desiatnik Marek Štefan, ktorý dokázal perfektne zorganizovať spoločné stretnutia s holandskými a francúzskymi vojakmi a na nich dobre prezentovať Slovensko a jeho ozbrojené sily. Keď bude taká možnosť, znova by som veľmi rád práve s nimi išiel do takejto zahraničnej operácie,“ s dojatím v hlase hovorí poručík Slavomír Káčer.

Na záver pôsobenia strážnej jednotky jej príslušníkov veliteľ základne Camp Hadrian major Hans van Haas ocenil medailami Non Article 5 NATO Medal. Po jednotke poručíka Slavomíra Káčera zostáva v Campe Hadrian pamiatka v podobe štylizovanej tabule (vytvorili ju šikovné ruky rodáka z Veľkých Kapušian ostreľovača slobodníka Gabriela Kováča). Pribudla tak k ostatným, ktoré po sebe zanechali na stenách ubikácií a ďalších budov jednotlivé rotácie holandských a francúzskych vojakov, jednej českej a teraz už druhej slovenskej jednotky. Operačnú úlohu v Deh Rawoode na ďalšie obdobie prevzala strážna jednotka pod velením nadporučíka Mateja Mikuláša. Tvoria ju predovšetkým vojaci michalovského mechanizovaného práporu, doplnení príslušníkmi ďalších útvarov prešovskej brigády.

„V rámci metodologickej pomoci som sa mal možnosť oboznámiť s podmienkami, v ktorých slovenskí vojaci plnili svoje úlohy. Otvorene treba povedať, že najťažšie podmienky zo všetkých slovenských súčastí kontingentu ISAF v Afganistane má práve strážna jednotka v Deh Rawoode. To sa týka dostupnosti, zásobovania, spojenia i kultúrneho a športového vyžitia. Vojaci strážia a ochraňujú Camp Hadrian z vysunutého stanovišťa Java, z dvoch strážnych veží, hlavného vchodu a predsunutého stanovišťa. Striedajú sa v 24-hodinových zmenách a spojenie má len veliteľ jednotky s veliteľom kontingentu prostredníctvom satelitného telefónu. Mali síce šťastie, že v uplynulom období nebol priamo na základňu vedený raketový útok, ale museli zvládnuť príjem a kontrolu ranených z neďalekých osád po akciách samovražedných atentátnikov. Práve preto som bol veľmi potešený, že na prácu našich vojakov a ich veliteľa poručíka Slavomíra Káčera som od holandského veliteľa základne majora Hansa van Haasa počul len slová chvály,“ konštatoval veliteľ rotácie a zároveň veliteľ Centra riadenia operácií Generálneho štábu OS SR brigádny generál Jindřich Joch.

Spokojný generál

Vážený pán minister,

môžu naši vojaci vo vojenských operáciách v budúcnosti očakávať zlepšenie svojho finančného zabezpečenia?

(ft)

V súvislosti s finančným ohodnotením vojakov v zahraničných operáciách som schválil služobný predpis hlavného služobného úradu pre štátnu službu profesionálnych vojakov, ktorým sa mení predchádzajúci služobný predpis č. 57/2008 o okruhu funkcií a výške zahraničného príspevku v znení neskorších predpisov.

Na základe tohto služobného predpisu dôjde k zvýšeniu základného príspevku o 100 eur mesačne a príspevok za zaradenie do kategórie v rozpätí od 50 do 250 eur mesačne v závislosti od miery rizika vo vojenskej alebo humanitárnej operácii.

Dôvodom zvýšenia zahraničného príspevku je, že jeho výška je určená pevnou sumou a nepodlieha každoročnej valorizácii. Posledné zvýšenie zahraničného príspevku sa realizovalo s účinnosťou k 1. júnu 2008 a to iba pre vojenskú operáciu zaradenú v extrémnej kategórii.

Príslušníci operácií tak budú paušálne poberať mesačne miesto doterajších 900 eur základného zahraničného príspevku po novom 1000 eur. V operácii so „štandardnou“ mierou rizika, ako je UNFICYP na Cypre, sa príspevok za zaradenie do kategórie zvyšuje z 200 eur na 250 eur, v operácii KFOR v Kosove a ALTHEA v Bosne a Hercegovine, ktoré sú kategorizované ako operácie „náročné,“ sa príspevok zvyšuje zo 400 eur na 500 eur a v našej najrizikovejšej operácii ISAF v Afganistane, ktorá je v kategórii „extrémna,“ sa príspevok zvyšuje z 1000 eur na 1200 eur.

Tento služobný predpis nadobudne účinnosť od 1. júla 2010.

JB

Jaroslav Baška

minister obrany Slovenskej republiky

: otázky pre ministra

Minister Baška
si každú otázku pozorne
prečítal

Otázky pre ministra obrany SR

@

Vážení profesionálni vojaci a zamestnanci rezortu obrany, využite možnosť položiť otázku priamo ministrovi obrany. Svoje otázky posielajte na e-mailovú adresu

otazkapremministra@mod.gov.sk

Na najpálčivejšie otázky odpovie minister obrany SR Jaroslav Baška v časopise OBRANA.

Historici o vojnovom Slovensku

/ text a foto Pavol VITKO

Pod záštitou ministra obrany Jaroslava Bašku sa uskutočnila konferencia Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov. Zorganizoval ju Ústav pamäti národa spolu s Obvodným úradom v Považskej Bystrici a Fakultou sociálno-ekonomických vzťahov Trenčianskej univerzity. Odborníci zo Slovenska, Poľska, Ukrajiny a Česka sa 13. až 15. apríla v Považskej Bystrici venovali najmä všednému životu bežných občanov a vojakov. „Vaším vytrvalým úsilím demonštrujete legitímnu vôľu každej generácie historikov siahť po problematike dejín vlastnými prístupmi, metódami a prostriedkami,“ zdôraznil na úvod konferencie minister Baška. „Hoci zjednodušujúce schémy spred roka

1989 boli po kritickej analýze dovtedajších výsledkov výskumu odbornou verejnosťou odmietnuté, dodnes možno konštatovať nejednotnosť historikov, či Slovenskú republiku z rokov 1939 až 1945 uvádzať ako prvú Slovenskú republiku. V tejto súvislosti potrebujem za potrebné zdôrazniť, že súčasná Slovenská republika nie je právnou ani politickou nástupkyňou Slovenskej republiky z obdobia rokov 1939 až 1945. Život a dianie na Slovensku v týchto rokoch si zasluhuje trvalú pozornosť. Objektívne hodnotenie sa však musí opierať o fundované vedecké poznatky, ktoré musia byť certifikované metódami práce historika,“ dodal.

Predseda správnej rady Ústavu Pamäti národa Ivan A. Petránsky poďakoval prednostovi Obvodného úradu v Považskej Bystrici Karolovi Janasovi za vytvorenie výborného zázemia pre konferenciu. Tiež ocenil

spoluprácu jeho inštitúcie s Vojenským historickým ústavom.

/ Ing. Ludovít Mikuška,
generálny riaditeľ národného riaditeľstva pre výzbrojovanie

Nové zbrane a vozidlá, odložený nákup lietadiel

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA

Pán generálny riaditeľ, napriek svetovej kríze, ktorej následky pocítil aj rezort obrany, si prezident republiky Ivan Gašparovič mohol počas svojej februárovej návštevy MO SR pozrieť niekoľko nových či modernizovaných systémov. Čo sa teda v oblasti výzbroje a výstroja podarilo do ozbrojených síl v poslednom období zaviesť?

Do výzbroje Ozbrojených síl SR bola v poslednom období zaradená napríklad táto výzbroj, technika a materiál: ľahké pechotné zbrane s príslušnou muníciou na prípravu posilnenia kontingentu vojakov v Afganistane (Vojenská polícia a špeciálne jednotky OS SR). V roku 2009 bola dodaná iba jej časť, doplnenie – ukončenie sa bude realizovať v tomto roku.

V predchádzajúcom roku boli splnené aj mimoriadne požiadavky Ozbrojených síl SR na doplnenie nočných pozorovacích prístrojov pre misie a plnenie cieľov síl. V rámci generlačnej obmeny starých typov dielenských prostriedkov bola v uplynu-

lom roku vyrobená overovacia séria nových typov dielenských prostriedkov, všetky na báze kontajnera ISO 1C. V prípade, že skúšky preukážu všetky požadované spôsobilosti, budú sa v tomto roku nové dielenské prostriedky v piatich typoch dodávať pre OS SR v zmysle ich požiadaviek.

Ako som už spomenul, do výzbroje Ozbrojených síl SR boli v roku 2009 dodané vozidlá Nissan Pathfinder a Nissan Navara v počte 87 kusov. Ďalej boli dodané 4 kusy vozidiel značky TATRA nového typového radu a z toho tri s balistickou ochranou. V roku 2010 bude dodaných do výzbroje Ozbrojených síl SR 10 stredných terénnych automobilov - špeciál s balistickou ochranou typu IVECO LMV 4x4. V oblasti rádiolokačnej techniky bola dokončená modernizácia rádiolokátorov ST-68, modernizácia pasívneho sledovacieho systému KRTP-86E, boli dodané ďalšie dva systémy velenia ASTRA-TATRAPAN, v oblasti komplexnej RCHBO ochrany boli dodané Ozbrojeným silám SR diaľkové detektory toxických látok, dozimetrické prístroje, súpravy na odber kontaminovaných vzoriek a izolačné odevy. V tomto roku budú OS SR v rámci dodávok špeciálnej techniky vybavené komplexom pre logistickú pod-

poru, podľa plánu výzbrojovania budú pokračovať dodávky obrnených vozidiel TATRAPAN.

Pre OS SR sa podarilo obstaráť dovedna 19 druhov špeciálnych kontajnerov, ako napr.:

- súprava poľnej pekáre – je zložená zo 4 kontajnerov,
- súprava kuchyne (varňa, prípravná, vďaka),
- energetický blok,
- ubytovací a veliteľský,
- chladiaci box,
- kancelársky a pod.

V minulom roku sa tiež začala výroba dekontaminačných vozidiel. Z dôvodu zložitosti výroby sa odovzdanie týchto vozidiel plánuje na polovicu roka 2010.

Toto je stručný prehľad dodanej výzbroje, techniky a materiálu pre OS SR v poslednom období a možnosti dodávok niektorého materiálu v roku 2010.

Je však zároveň zrejme, že nákup či modernizácia viacerých druhov zbraňových systémov a techniky sa musia odložiť. Čo teda bude musieť vojsko v najbližších mesiacoch či rokoch oproti predbežným očakávaniam oželiť?

V oblasti výzbrojovania, vzhľadom na svetovú finančnú krízu, sme sa prioritne zamerali na zabezpečenie spôsobilosti OS SR súvisiacich so záväzkami voči EÚ a NATO a aby odloženie alebo redukcia počtov dodávanej výzbroje OS SR nezapríčinili ich nesplnenie.

Po zvážení všetkých okolností, ale najmä finančných možností programu Rozvoj obrany sme boli nútení početne zredukovať a odsunúť modernizáciu bojových obrnených vozidiel BVP2, ktoré sú vo výzbroji Pozemných síl OS SR, a tým znížiť plánované náklady na ich modernizáciu v strednodobom horizonte. Keďže tento projekt úzko súvisí s nákupom bojových obrnených vozidiel novej generácie, posunuli sme aj tento nákup do neskorších rokov. V krátkodobom horizonte nebudeme môcť realizovať nákup rádiolokačnej techniky malého a stredného dosahu pre Vzdušné sily OS SR. Odsúvame obmenu automobilov nákladných terénnych ťažkých a stredných a redukujeme nákup malých terénnych vozidiel. Ovlivnená je, samozrejme, aj obmena leteckej techniky.

Ktoré oblasti popri dopravnom letectve bude treba riešiť najakutálnejšie?

MO SR stále vníma akvizíciu taktických dopravných lietadiel ako jednu z priorit rezortu. Aktualnosť potreby nových dopravných lietadiel vyplýva z viacerých dôležitých faktorov, akými sú najmä plnenie záväzkov SR v rámci NATO na prepravu vyčlenených síl, nákladu, materiálu do miest ozbrojených konfliktov, nedostatočné kapacity a zastarávanie súčasných dopravných lietadiel An-26, zabezpečenie adekvátnej reakcie na urgentnú potrebu leteckej prepravy v čase krízových situácií, ako aj poskytnutie pomoci pri prírodných katastrofách a humanitárnych krízach na území i mimo územia SR. Projekt obstarania taktických dopravných lietadiel sa nachádza v konečnom štádiu spresnenia konfigurácie vybavenia lietadiel a logistickej podpory s víťazom verejnej súťaže. K samotnému obstaraniu dôjde po vyčlenení finančných prostriedkov. V oblasti leteckej techniky prebieha modernizácia časti lietadiel L-410 výmenným spôsobom a pokračuje sa vo vybavovaní vybraných typov lietadiel a vrtuľníkov systémami umožňujúcimi bezpečnú komunikáciu a bojovú identifikáciu. V štádiu prípravy je projekt modernizácie časti vrtuľníkov Mi-17 odrážajúci nové požiadavky na prevádzku transportných vrtuľníkov v prostredí so zvýšeným rizikom poškodenia. Ďalším prioritným projektom ozbrojených síl v oblasti pozemných leteckých systémov je dokončenie modernizácie leteckej základne Sliač (rekonštrukcia VPD a podporných systémov podľa odporúčaní ICAO a štandardov NATO s cieľom zabezpečiť aj poskytovanie navigačných služieb pre civilné letectvo).

Do akej miery sa podieľajú, respektíve majú šancu podieľať sa na dodávkach OS SR slovenskí výrobcovia obrannej techniky?

Je našou základnou snahou zachovať spôsobilosti domáceho obranného priemyslu – samozrejme, v rámci zákonných mantinelov. Jednou z priorit rezortu vo väzbe na celosvetovú krízu je udržať zamestnanosť, resp. vytvárať nové pracovné miesta, v rámci našich možností orientujeme zabezpečenie potrebnej výzbroje, techniky a materiálu aj do vlastných organizácií rezortu, akými sú VOP. Z pridelených finančných zdrojov budeme v roku 2010 i naďalej zabezpečovať nevyhnutnú výzbroj, techniku a materiál pre vybavenie jednotiek OS SR a jednotiek zabezpečujúcich misie v zahraničí podľa možností od výrobcov na Slovensku. Podporujeme veľmi aktívne rozvoj projektu Zuzana 2, ale i ďalšie projekty rozvíjané subjektmi domáceho obranného priemyslu – samozrejme, pri splnení podmienky účelnosti a efektívnosti vynakladania rozpočtových prostriedkov.

Aké projekty sa riešia alebo budú sa riešiť prevažne v spolupráci so zahraničnými partnermi?

Priama spolupráca so zahraničnými partnermi je v oblasti obstarania malého terénneho vozidla pre OS SR, čo sa realizuje prostredníctvom organizácie NAMSA. O tomto projekte už verejnosť bola informovaná, a preto sa k nej nebudem vracáť. Na základe memoranda o porozumení s MO ČR riešime projekt ľahkých obrnených vozidiel. Zúčastňujeme sa tiež na spoločných projektoch NATO a EDA, kde pomáhame otvárať dvere aj pre slovenských dodávateľov, ktorí tak majú šancu zapojiť sa do integrácie popredných nadnárodných subjektov obranného priemyslu. Ďalšia spolupráca nie je priama, ale prostredníctvom iných dodávateľských spoločností, ktoré nakupujú jednotlivé komponenty v zahraničí pre svoje „systémy“ (techniku).

Ako člen konferencie národných riaditeľov pre výzbrojovanie, ktorá je orgánom NATO, by ste isto vedeli odhadnúť šance našich výrobcov v rámci nadnárodných projektov...

Nadnárodné projekty v rámci výzbrojovania sú založené na nadnárodnej zhode pri definovaní nových požiadaviek na dosiahnutie spôsobilostí, zhode pri stanovení takticko-technických požiadaviek a zhode pri zabezpečení financovania takýchto projektov. Všeobecne možno povedať, že ak sa dosiahne zhoda medzi partnermi, tak takýto projekt môže byť iniciovaný a slovenské podnikateľské subjekty môžu byť zainteresované pri realizácii nadnárodného projektu v rozsahu minimálne takého, aký je podiel financovania SR v projekte. Príkladom realizácie takéhoto nadnárodného projektu výzbrojovania je projekt NATO AGS (Alliance Ground Surveillance), kde sa na jeho realizácii podieľajú aj subjekty SR v rozsahu nášho podielu pri spolufinancovaní. Šance našich výrobcov v rámci nadnárodných projektov vymedzujú finančné zdroje pre účasť SR v nadnárodných projektoch, náklady na pracovnú silu našich výrobcov a duševné vlastníctvo našich výrobcov, ktoré môžu ponúknuť pri realizácii nadnárodného projektu. Vzhľadom

na akceleráciu požiadaviek pri výzbrojovaní smerom k vysoko sofistikovanej výzbroji, stáva sa požiadavka na vlastné know-how našich výrobcov zvlášť významnou a ich šance zapojiť sa do nadnárodných projektov budú limitované investíciami do výskumu a vývoja.

S akými novinkami či inováciami sa možno stretnúť 5. až 7. mája na medzinárodnom veľtrhu obrannej techniky IDEB v Bratislave, nad ktorým prevzal odbornú záštitu minister obrany Jaroslav Baška?

Na medzinárodnej výstave IDEB 2010 v Bratislave sa predstavíme s viacerými novinkami a inováciami. Ukážeme napríklad vozidlo LandRover – prostriedok monitorovania a odberu vzoriek, vozidlá NISSAN PATHFINDER a NAVARA, prostriedky individuálnej ochrany, rôzne optické prístroje, komunikačný a spojovací materiál, vojenský informačný systém o území, centrálnu priestorovú 3D databázu, satelitné navigačné prístroje, výsadkový materiál pre zosadenie spôsobom HAHO/HALO a ďalšie novinky.

Všetci nominovaní
aj ocenení zožali
silný potlesk

Odvaha, rozhodnosť, úcta

/ Michaela FARKAŠOVÁ

/ foto Peter DOVINA

Slávnostná atmosféra, hrdinské činy, ktoré zachránili život. Slzy dojatia a vďaka sa zjavili v očiach tých, ktorým vojaci a zamestnanci rezortu obrany pomohli. Skromné odpovede tých, ktorí pomáhali, tlmochli do celého sveta základnú filozofiu: Je prirodzené a správne pomáhať iným. Večer 25. marca, keď v Klube Ministerstva obrany SR vyhlásili laureátov 13. ročníka ankety Vojenský čin roka 2009, patrili im – nominovaným za odvahu a hrdinstvo.

„Vážme si ľudí, ktorí pomohli, tých, ktorí pomáhajú a budú pomáhať! Vážme si ľudí, ktorým patrí dnešný večer,“ povedal pri otvorení podujatia minister obrany SR Jaroslav Baška. Okrem neho si slávnostnú atmosféru tejto v rezorte prestížnej ankety prišli vychutnať podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič, poslanci Národnej rady SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík, generalita OS SR, zástupcovia vojenského diplomatického zboru akreditovaní na Slovensku a ďalší hostia.

Kategória Záchrana života

Činy, ktoré pomohli pri záchrane ľudských životov, alebo pri zlepšení kvality života tým, ktorí to potrebujú.

Slobodník Peter Závodský,
vodič strojník EC rádioreléového družstva veliteľskej čaty RBZ, VÚ 1101 Trebišov

Nominovaný za rýchlu pomoc posádke havarovaného vozidla, ktorej hrozilo nebezpečenstvo požiaru.

Večer 26. decembra 2009 bol slobodník Peter Závodský na ceste. Šoféroval svoje osobné auto z Košíc do obce Brezina, kde býva. Medzi obcami Slanské, Nové Mesto a Kaša zrazu zbadal mimo cesty blikajúce výstražné svetlá prevráteného automobilu. Ani na chvíľu nezaváhal, zastavil na krajnici a po zistení, že v aute je manželský pár s tromi deťmi, okamžite zavolať pomoc. Posádka auta bola pri vedomí a dospeli komunikovali – z auta sa vlastnými silami nemohli dostať von. Po preverení ich zdravotného stavu a ubezpečení, že sa môžu hýbať, začal Peter vyhľadávať ľudí z prevráteného automobilu. Kým prišla rýchla zdravotnícka pomoc, policajná hliadka a hasiči, pomohol z havarovaného vozidla trom osobám.

Bc. Viliam Hrabuša a Ľudovít Beregi,
zamestnanci skupiny fyzickej ochrany objektov, VÚ 3030 Zvolen

Nominovaní za pomoc a osobnú statočnosť pri záchrane dvoch životov.

Na chodbe ubytovne MO SR vo Zvolene došlo 10. novembra 2009 neskoro v noci k trestnému činu ublíženia na zdraví. Páchateľ napadol nožom tehotnú ženu a potom sa pokúsil ujsť. V úteku mu zabránili pracovníci skupiny fyzickej ochrany objektu z VÚ 3030 Zvolen, Bc. Viliam Hrabuša a Ľudovít Beregi. Páchateľa odzbrojili, zaistili miesto činu a zadržiavali ho až do príchodu príslušníkov policajného zboru a rýchle zdravotnej pomoci. Rýchle konanie a profesionálny zásah zamestnancov FOO, ako aj ich osobná statočnosť zachránili život tehotnej ženy a jej nenarodeného dieťaťa.

Rotmajster Bc. Ján Dojčár, DiS.,
starší zdravotník obväziska, VÚ 1201 Kuchyňa

Nominovaný za včasný a odborný zdravotný zákrok, ktorým sa zabránilo bezprostrednému ohrozeniu života.

Počas strelieb členov vojenského diplomatického zboru v priestore pechotnej strelnice VVP Turecký vrch 8. októbra 2009 privolali rotmajstra Dojčára k náhlemu kolapsu pomocníka pridelenca Holandského kráľovstva warrant officera Richarda Smitha. Po príchode k postihnutému rtm. Dojčár správne diagnostikoval náhlu cievnu mozgovú príhodu a zabezpečil vitálne funkcie organizmu postihnutého, čím zabránil ďalšiemu zhoršovaniu zdravotného stavu. Keďže pacient upadal do bezvedomia, nominovaný zdravotník neustále udržiaval prechodnosť dýchacích ciest. Zabezpečil intravenózný prístup pre prípad potreby podania infúznej liečby. Počas transportu neustále monitoroval životne dôležité funkcie – dýchanie, krvný obeh a vedomie. Včasným a od-

borným zákrokom zabránil rtm. Dojčár bezprostrednému ohrozeniu života warrant officera Richarda Smitha.

Cenu v kategórii Záchrana života si z rúk ministra obrany Jaroslava Bašku prevzali **Viliam Hrabuša a Ľudovít Beregi**. „Ďakujem za ocenenie, ktorého sa nám dostalo. Je to ocenenie za prácu všetkých pracovníkov fyzickej ochrany objektov, ktorí sa nachádzajú na Slovensku. Ďakujeme,“ povedal Ľ. Beregi pri preberaní ocenenia.

Kategória Priateľ armády

Ocenenie civilnej osoby alebo kolektívu, ktorý prispel k budovaniu civilno-vojenských vzťahov.

Akademický maliar Štefan Pelikán

Nominovaný za významný prínos k umeleckému stvárneniu protifašistického odboja Slovákov, za veľký osobný prínos k rozvoju spolupráce medzi priamymi účastníkmi SNP a ich rodinami zo Slovenska a Francúzska a za dlhoročnú a nezištnú spoluprácu s ozbrojenými silami pri prezentovaní historických tradícií protifašistického odboja a za založenie Memoriálu Louisa Crosa, francúzskeho partizána, ktorý bojoval počas SNP na Slovensku.

Štefan Pelikán je od roku 2009 nositeľom Ceny Európskej únie umenia. V zhodnotení jeho práce pri príležitosti udelenia uvedenej ceny sa uvádza, že jeho tvorba vyrastá z identity národnej slovenskej kultúry, a tým prispieva ku kultúre európskej, pričom je oceňovaná najmä jeho práca inšpirovaná protifašistickým odbojom.

Univerzitná knižnica v Bratislave
– kolektív pracovníkov Depozitnej knižnice NATO

Nominovaní za iniciatívy a profesionálny prístup pri zabezpečovaní prezentácie Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR.

Vďaka iniciatíve a osobnému nadšeniu pracovníkov Depozitnej knižnice NATO sa na pôde Univerzitnej knižnice v Bratislave už piaty rok uskutočňujú informačno-vzdelávacie podujatia pre mládež, učiteľov a širokú verejnosť. Prednášky, prezentácie a výstavy fotografií približujú súčasné úlohy Ozbrojených síl SR, najmä v oblasti medzinárodného krízového manažmentu, ale aj významné osobnosti slovenskej vojenskej histórie. V dňoch 20. októbra – 3. novembra 2009 sa vďaka spolupráci s Depozitnou knižnicou NATO uskutočnili na pôde Univerzitnej knižnice v Bratislave dve výstavy „Slováci v operáciách NATO“ a „NATO Multimedia“, ktoré patrili k oficiálnym sprievodným podujatiam významnej medzinárodnej udalosti, neformálneho stretnutia ministrov obrany členských krajín Severoatlantickej aliancie v Bratislave.

Slovenský klub 1. prieskumného práporu

Nominovaní za aktívnu účasť na podujatiach zameraných na podporu rozvoja tradícií a vlastenectva.

Akcie, ktoré organizoval alebo na ktorých participoval Slovenský klub 1. prieskumného práporu: 65. výročie vypálenia obce Tokajik, boje pri Telgárte, akcia v Šumiaci, Polomka, Krpáčová, Partizánsky chodník Skýcov – Zlatno, oslobodenie obce Kalinov, Chata Homôlka – po stopách americkej misie poručíka Greena a množstvo ďalších.

Priateľom armády za rok 2009 sa stal kolektív pracovníkov Depozitnej knižnice NATO. Pani Antónia Jasemová pri preberaní ocenenia z rúk náčelníka Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR generálmajora Petra Vojteka neskrývala dojatie. „Ďakujem za ocenenie, ktoré si veľmi vážime. Ďakujeme našim kolegom v rezorte obrany na mnohých pracoviskách. Teším sa, že budeme v našej spolupráci pokračovať,“ vyjadrila sa A. Jasemová.

Kategória Pomoc verejnosti

Ocenenie príslušníkov rezortu obrany napríklad pri likvidácii následkov prírodných alebo priemyselných katastrof, ako aj za ostatné činy, ktorými pomohli jednotlivcom či verejnosti.

Príslušníci 2. mechanizovanej brigády Prešov

Nominovaní za okamžité darovanie krvi na záchranu života.

Takto približne pred rokom, 5. marca 2009, požiadal pán Želinský príslušníkov 2. mechanizovanej brigády v Prešove o pomoc pri darovaní krvi pre svoju manželku, ktorá bola hospitalizovaná s krvácaním do mozgu a s nedostatkom he-

moglobínu na potrebnú operáciu. Veliaci poddôstojník 2. mb štábný nrtm. Martin Ruščin zorganizoval na podnet zástupcu veliteľa 2. mb plukovníka gšt. Daniela Zmeka dobrovoľné darovanie krvi príslušníkov prieskumnej rotý a rotý podpory velenia 2. mb. Do darovania sa zapojil aj prápor logistickej podpory Prešov. Počas dvoch dní, 5. a 6. marca 2009, bol podľa slov pracovníkov transfúznej stanice Prešov zaznamenaný najväčší odber za posledných 15 rokov. Na odbere sa zúčastnilo dovedna 116 osôb.

Kolektív vrtuľníkovej letky
Vrtuľníkového krídla gen. Jána Ambruša v Prešove

Nominovaní za vynikajúce zvládnutie mimoriadne náročných podmienok pri hasení požiarov v neprístupných a kopcovitých terénoch v roku 2009.

Zásahy pri hasení a lietanie nad požiaroviskom v kopcoch sú mimoriadne náročné na cvičenosť, fyzickú zdatnosť a psychickú odolnosť posádok, ktorú kolektív vrtuľníkovej letky Vrtuľníkového krídla gen. Jána Ambruša v Prešove ukázal pri hasení požiarov v roku 2009 v týchto lokalitách: Lopusná dolina (odlietanych 2:25 h), Kežmarské žľaby (odlietanych 16:50 h), Šalková (odlietanych 1:05 h), Pribylina Jamnická dolina (odlietanych 4:40 h).

Vojnoví veteráni – príslušníci Výchovnej jednotky vojenských misií Martin

Nominovaní za finančnú zbierku pre detských pacientov Oddelenia detskej onkológie Fakultnej nemocnice F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici.

Profesionálni vojaci, ktorí v minulosti pôsobili v zahraničí v medzinárodných operáciách, a dnes pôsobia vo Výchovnej jednotke vojenských misií (VJVM), zorganizovali dobrovoľnú finančnú zbierku. S myšlienkou prvej finančnej zbierky prišiel Martin Andreášsky už počas svojej prvej misie v Juhoslávii. Zbierka, ktorej výťažok sa vojaci rozhodli venovať na pomoc deťom s onkologickým ochorením, je už štvrtou v poradí. Príslušníci Výchovnej jednotky vojenských misií (VJVM) sa priamo na oddelení stretli s hospitalizovanými deťmi a so zdravotníckym personálom.

Laureátom ceny v kategórii Pomoc verejnosti sa stal kolektív vrtuľníkovej letky Vrtuľníkového krídla gen. Jána Ambruša v Prešove. Cenu za celý kolektív prebral z rúk náčelníka generálneho štábu generála Ľ. Bulíka major Marián Bodnár. „Je pre mňa česť stáť na tomto pódii. Ďakujem za ocenenie, ktoré pripadlo nášmu kolektívu. Som rád, že sme sa dostali do užšieho výberu v ankete Vojenský čin roka a že sme sa stali laureátmi. Myslím si však, že na prvom mieste si zaslúžia byť všetci nominovaní.“ Mjr. Bodnár poďakoval aj kolegom z letky, technickému a lietajúcejmu personálu.

Vyhlasovanie výsledkov ankety sprevádzalo hudobné zoskupenie **Oscar Róza Band**, vytvorené špeciálne pre tento večer.

Slávnostný večer ukončil minister obrany J. Baška poďakovaním všetkým, ktorí sa na jeho príprave a organizácii podieľali. V závere zaznela symbolická pieseň Hero, pripomínajúca, že hrdina a bojovník sa skrýva v každom človeku.

Viliam Hrabuša a Ľudovít
Beregi pri preberaní ceny

Ministri Jaroslav Baška
a Robert Gates
v Pentagone

Minister obrany v Kanade a USA

Minister obrany SR Jaroslav Baška
v sprievode náčelníka Generálneho
štábu OS SR generála Ľubomíra
Bulíka oficiálne navštívil v marci
Kanadu a Spojené štáty americké.

/ dvojstranu pripravil Pavol VITKO

V Kanade o Afganistane

V pondelok 8. marca privítal J. Bašku v reprezentačných priestoroch kanadskej vlády minister národnej obrany Peter MacKay. Prítomný bol aj zástupca náčelníka generálneho štábu viceadmirál Denis Rouleau. Partneri rokovali predovšetkým o vývoji situácie v operácii ISAF a vzájomnej spolupráci. Hovorili aj o potrebe transformovať štruktúry NATO tak, aby boli efektívnejšie a zodpovedali výzvam súčasnosti. Minister Baška navštívil v Kanade viacero podnikov obranného priemyslu, ako aj Kanadskú asociáciu obranného a bezpečnostného priemyslu (Canadian Association of Defence and Security Industries, CADSI). Jej prezident Tim Page sumarizoval, že združuje 800 spoločností, ktoré v Kanade zabezpečujú 90-tisíc pracovných miest. No a už len na dôvazok, žiaden z oficiálnych rozhovorov v Kanade neskončili hostitelia ničím iným ako otvorením neoficiálnej srdečnej debaty o výkone slovenských hokejistov na olympiáde vo Vancouveri. Aj preto J. Baška venoval Petrovi MacKayovi dres slovenskej reprezentácie a na slovenskom veľvyslanectve v Ottawe si na stretnutí s krajanmi rád pohovoril so slovenskou hokejovou legendou Mariánom Štátnym.

Národná garda Indiany

Americký program sa pre ministra Bašku začal v Indiane. S tamojšou Národnou gardou Ozbromené sily SR rozvíjajú spoluprácu už od roku 1994. Po dlhoročnej výmene skúseností a spoločných cvičeniach malých jednotiek, ktoré sa realizovali v minulých rokoch, je perspektíva zosúladenia spoločnej jednotky a jej vyslania do operácie ISAF v Afganistane. Táto slovensko-americká jednotka by sa mala podieľať na výcviku príslušníkov Afganskej národnej armády. „Nikto nechce, aby vojská NATO ostali v Afganistane navždy. Toto je jedna z ciest, ako posilniť ozbrojené zložky afganského štátu a postupne im odovzdať zodpovednosť za bezpečnosť

celej krajiny,“ zdôraznil J. Baška. Veliteľ gardy generálmajor Martin Umbarger privítal ministra Bašku a generála Bulíka na jej veliteľstve a následne ich sprevádzal po výcvikových zariadeniach svojich jednotiek. Najmä výcvikový komplex Muscatatuck Urban Training Center zaujal slovenskú delegáciu svojou komplexnosťou v oblasti výcviku boja v zastavaných aglomeráciách. Americkí partneri v tomto smere porovnávali a ako veľmi kvalitný hodnotili aj Vojenský výcvikový priestor Lešň v Slovensku. Generálmajor Martin Umbarger sumarizoval, že jeho jednotky majú v súčasnosti 14,7-tisíc príslušníkov pozemných síl a letectva a ďalších takmer 600 civilných zamestnancov. Indiana má pritom 6,3 milióna obyvateľov a približne dvojnásobnú rozlohu ako Slovensko. Jadro gardy slúži ako profesionáli. Ostatní pracujú v civilných povolaniach a zúčastňujú sa na výcviku približne dva dni v mesiaci. Stretnávajú sa aj na výcvikových sústreďeniach. V prípade potreby sú aj títo vojaci mobilizovaní. „Naši vojaci pôsobili či pôsobia napríklad v Iraku, Afganistane, Kosove a v ďalších operáciách,“ konštatoval genmjr. Umbarger. Dokladoval, že samozrejmosťou súčasťou ich činnosti je pomoc obyvateľom pri živelných pohromách a ďalších ohrozeniach. V operácii ISAF je v súčasnosti ťažisko ich pôsobnosti vo východoafganskej provincii Chost.

Minister obrany SR sa stretol aj s veliteľom Národnej gardy Spojených štátov amerických generálom Craigom R. McKinleym. Na záver pobytu v Indiane rokoval J. Baška v metropole Indianapolis s guvernérom tohto štátu Mitchellom Danielsom.

Baška a Gates

Ďalší postup v operácii ISAF v Afganistane, pokračujúci rozvoj spolupráce Ozbromených síl SR s Ozbromenými silami USA a Národnou gardou štátu Indiana, riešenie následkov svetovej finančnej krízy na národné obranné rozpočty, otázky transformá-

cie štruktúr Severoatlantickej aliancie v súlade s najnovšími bezpečnostnými výzvami – to všetko boli témy oficiálnych rokovaní ministra obrany SR Jaroslava Bašku a ministra obrany USA Roberta Gatesa 17. marca v Pentagóne. J. Baška zdôraznil, že pre Slovensko je v súčasnosti ISAF najdôležitejšou operáciou medzinárodného krízového manažmentu. Uviedol, že napriek vplyvu finančnej krízy na rezort obrany si Slovensko naďalej v plnej miere plní svoje medzinárodné záväzky a počty vojakov v ISAF ešte zvyšuje. Porovnal, že za posledné dva roky ako je členom vlády, sa účasť príslušníkov OS SR v Afganistane viac ako stonásobila. Robert Gates ocenil úsilie Slovenska za podiel na tejto operácii. J. Baška sa poďakoval R. Gatesovi za dlhodobú a významnú pomoc USA slovenským ozbrojeným silám.

Minister Baška zdôraznil najnovšie spoločné výzvy v tejto oblasti. Najaktuálnejšou z nich je už spomenutá spoločná jednotka OS SR s vojakmi Národnej gardy štátu Indiana. Ďalšou spoločnou úlohou je výcvik slovenských vojakov v eliminácii improvizovaných výbušných systémov. Americkí špecialisti cvičia slovenských vojenských odborníkov už v prvej polovici tohto roka. J. Baška túto iniciatívu označil ako veľmi dôležitú aj preto, lebo po zmene mandátu slovenských vojakov, ktorí už nebudú v ISAF pôsobiť len na vojenských základniach, ale aj mimo nich, by ich mohli ohroziť práve improvizované výbušné systémy. Minister na túto tému vo Washingtone rokoval aj s generálporučikom Michaelom Oatesom, veliteľom JIEDDO (Joint Improvised Explosive Device Defeat Organisation – Organizácia na boj s improvizovanými výbušnými systémami), ktorej činnosť podlieha priamo americkému ministrovi obrany.

Generál Bulík
a generálmajor Martin
Umbarger s príslušníkmi
Národnej gardy

Vo Washingtone minister obrany SR rokoval aj s členmi Snemovne reprezentantov Kongresu USA Peteom Viscloským, Johnom Micom a Joeom Wilsonom, so senátorom Richardom Lugarom, s námestníkom ministra obrany pre medzinárodné bezpečnostné otázky a bývalým veľvyslancom USA pri NATO a v Rusku Alexandrom Verschbowom a s námestníkom ministerky zahraničných vecí pre politicko-vojenské otázky Andrewom Shapirom. Generál Bulík rokoval so zástupcom náčelníka Spoločného štábu Ozbromených síl USA generálom Jamesom Cartwrightom. Jaroslav Baška aj Ľubomír Bulík v rámci náročnej, no úspešnej návštevy USA sa aj v okolí Washingtonu zoznámili so spoločnosťami, ktoré sa zaoberajú problematikou obrany. Tiež diskutovali na pôde Atlantickkej komisie, ako aj s členmi Friends of Slovakia.

Vyznamenaní veteráni

„Je pre mňa cťou, že som sa tak trochu stal symbolom slovensko-amerického priateľstva,“ s úsmevom povedal 15. marca Štefan Matula na večernej slávnosti na slovenskom veľvyslanectve vo Washingtone. Otec tohto Slováka sa totiž narodil v Trstenej a mamka v Levoči, pričom on sa stal dôstojníkom Vzdušných síl USA.

Štefana Matulu aj Johna Karcha minister Jaroslav Baška v prítomnosti náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Ľubomíra Bulíka, amerických generálov a dôstojníkov, ako aj vojenských prídelencov krajín NATO a EÚ akreditovaných v USA, vyznamenal Pamätnou medailou ministra obrany SR III. stupňa. Im memoriám boli vyznamenaní aj Michal Strenk a Koloman Skalina.

„Keď prišla 2. svetová vojna, vybrali ma do vojenského letectva, vycvičili za pilota a bol som pripravený odletieť bojovať do Tichomoria...“, spomenie Štefan Matula. Dostal však úlohu, ktorou sú poverovaní spravidla najlepší žiaci svojich škôl. „Na základni Montgomery v Alabame som viedol asi desať základných kurzov, pričom v každom som mal priemerne päťnásť budúcich pilotov. Potom som v špecializovaných kurzoch v Texase učil lietať podľa najnovších a ešte prísne utajovaných prístrojov.“ Iste to bol prejav mimoriadnej dôvery. Aj preto bol Š. Matula v roku 1944 iba ako 25-ročný už majorom. Demobilizoval ako podplukovník, pracoval v civilnej leteckej správe, vyštudoval strojnú inžinierstvo v Pensylvánii a marketing vo Washingtone a ešte raz ho povolali do uniformy. „Počas vojny v Kórei som učil lietať pilotov na B-24 a B-29.“

John Karch (Ján Karč) do svojich dvanástich rokov žil vo východoslovenskej obci Veľká Domaša, ktorá je dnes zatopená priehradou. Keď v USA dokončil strednú školu, povolali ho k prieskumným letcom vojenského

námorníctva. „Naša základňa bola na ostrove Guam. Lietali sme na prieskum nad Japoncami obsadené tichomorské ostrovy, ale aj nad čínsku pevninu.“ John Karch bol v špeciálne upravenom lietadle B-24 radista a strelec. Nebezpečné prieskumné lety absolvoval aj nad ešte Japoncami obsadenou a mohutne opevnenou strategickou ostrov Iwo Jima. Po vojne vo Washingtone vyštudoval politológiu a zahraničné vzťahy. Väčšinu života pracoval v americkej vládnej informačnej agentúre US Information Agency, ktorá má dodnes za cieľ prezentovať USA v zahraničí.

„Boli ste dobrí vojaci a úspešní občania Spojených štátov amerických, no ostali ste aj Slováci a my sme na vás hrdí,“ prihovril sa vyznamenaným minister obrany Jaroslav Baška.

John Karch

Štefan Matula

nadrotmajster Adrián Macko (vpravo) oboznamuje brigádneho generála Jindřicha Jocha so situáciou v okolí strážneho stanovišťa Java

Posledná služba na Jave

/ text a foto Jozef ŽIAK

V celom údolí rieky Helmand, kde sa nachádza v Deh Rawoode Camp Hadrian, sa rýchlo zotmelo. V doline sa ozve niekoľko výstrelů aj zopár dávok zo samopalu. Spozna kopcov, ktoré dosahujú výšku okolo troch tisíc metrov nad morom, počuť duzenie. Spôsobuje ho delostrelectvo a letecké údery spojenců, ktoré v nepokojnej provincii Helmand bojujú proti ozbrojencom z Talibanu. Pre nadrotmajstra Macka a jeho kolegů na strážnom stanovišti to nie je nič nezvyčajné. Podľa nich si na to za pár týždňů človek zvykne. Ak tie útoky nie sú namierené priamo na základňu, tak sa vlastne nič nedeje.

Skúsený profesionál

Rodák z Michaloviec sa vojenskému povolaniu upísal hneď po ukončení základnej školy. V Banskej Bystrici absolvoval vojenské gymnázium a v košickej Vojenskej leteckej akadémii následne ukončil štúdium leteckého prevádzkového zabezpečenia. Niekoľko rokov pracoval vo zvolenskej zásobovacej základni vzdušných síl. Pred šiestimi rokmi sa vrátil do svojho rodného mesta. Prešiel k pozemnému vojsku. Stal sa príslušníkom michalovského mechanizovaného práporu. Štyri roky dozadu musel urobiť ďalšie zásadné rozhodnutie. Keď chcel pokračovať vo vojenskej kariére, musel dobrovoľne prijať nižšiu hodnotu. A tak sa z nadporučíka stal nadrotmajstrom. Je veliacim poddôstojníkom druhej mechanizovanej rot. A so svojimi vojakmi z roty je aj v Afganistane. „Je to pomerne veľká výhoda. Jadro našej roty sa postupne vytváralo posledných šesť rokov. Prešli sme spoločne mnohé cvičenia a vyvedenia. Preto sa nám lepšie riešia aj niektoré krízové situácie, ktoré v živote z času na čas nastávajú. Najmä v podmienkach takej odlúčenej základne, ako je tá naša,“ spomína skúsený 34-ročný veliaci poddôstojník, ktorého návrat z vyše štyritisíc kilometrov vzdalenej operácie ISAF netrepežlivo očakáva manželka, syn a dcéra.

Veliteľ strážnej jednotky poručík Slavomír Káčer je veľmi rád, že má po svojom boku takého skúseného profesionála. „Nechýba mu rozhľad, potrebné profesionálne a životné skúsenosti. Práve preto je doslova mojou pravou rukou. Vie vždy v pravú chvíľu zasiahnuť, keď začína vznikať nejaký potenciálny problém a nedovolí mu predať únosnú mieru. Medzi vojakmi má prirodzenú autoritu. Veľmi si na ňom vážim aj to, že vždy ochotne pomôže. Ako veliaci poddôstojník predsa nemusel chodiť do strážnych služieb. Videl, že vojaci toho majú naozaj dosť a sám sa ponúkol. Práve

Je druhá polovica marca a pre vojaků strážnej jednotky poručíka Slavomíra Káčera posledná dvadsaťštyrihodinová služba na pozorovacom stanovišti Java, ktoré ochraňuje pod ním ležiaci Camp Hadrian. V ňom spoločne pôsobia holandskí, francúzski a slovenskí vojaci. Veliaci poddôstojník strážnej jednotky nadrotmajster Adrián Macko má trochu zmiešané pocity. Na jednej strane sa blíži koniec polročnej služby v Afganistane, na druhej strane si nemôže dovoliť ani teraz poľaviť v ostražitosti. Veď pokojný odpočinok niekoľkých stoviek vojaků troch armád NATO závisí od jeho ostražitosti a pozornosti.

z takýchto na pohľad maličkostí sa tvorí dobrý kolektív,“ zdôrazňuje poručík Slavomír Káčer.

Šakali koncert

Pod pláštikom tmy sa medzitým k strážnemu postaveniu čoraz viac približujú šakaly, aby spustili svoj pravidelný nočný koncert. Niekedy sú také drzé, že sa dostanú až do koncertína, ktoré obkolesuje Javu. Prerušia ho po výstreloch červených svetlíc, ktorými si vojaci afganskej armády a ich americkí kolegovia osvecujú podozrivú časť údolia. Okrem pár výstrelů smerom od kopcov sa však nič mimoriadne nedeje. Nadrotmajster Adrián Macko má spolu so svojím kolegom vysoko vo veži k dispozícii okrem nočného pozorovacieho prístroja SIMRAD aj holandskú termokameru z bojového vozidla, ktoré bolo poškodené pri výbuchu nástražného výbušného systému. Pozorne kontroluje okolie tábora. Zameriava sa najmä na osady a hlavnú komunikáciu, ktorá vedie údolím neďaleko strážneho stanovišťa. Po ceste sa práve presúva kolóna afganských policajných vozidiel so zapnutými svetelnými majákmi. V osade Bazar, kde zastavila, sa nejaký čas ozýva hlučná výmena názorů a krik.

„Za polročné pôsobenie v Deh Rawoode sa situácia miestnych ľudí v okolí základne v mnohom zlepšila. Keď sme prišli, tak sme večer pri svojich službách napočítali len zopár svetlíc. Dnes sú ich desiatky. Na poliach okolo rieky Helmand hučia mnohé nové elektrocentrály, ktorými si roľníci čerpajú vodu. Získali aj poľnohospodárske stroje, náradie a osivá. Aj keď ten mak je stále pre nich napriek všetkým spomínaným výhodám asi po finančnej stránke najvýhodnejší. Osvetlená je dokonca časť komunikácie, ktorá bola opravená. Pomery sa teda pomaly zlepšujú. Hoci bieda a zaostalosť miestnych ľudí je obrovská. Najviac to vidieť na podvyživených a vzrastom oveľa menších deťoch, ako by im na ich vek prináležalo,“ s povzdychom konštatuje veliaci poddôstojník slovenskej strážnej jednotky v Campe Hadrian nadrotmajster Adrián Macko.

Posledná služba na Jave už prebehla bez nejakých väčších vzrušení. Len ráno si treba dávať pozor na škorpióny, ktoré na jarnom slnku ožívajú. Podľa vojaků sú najbezpečnejšie tie malé zelené.

TECHNIKA

N O V I N K Y

T R E N D Y

V Í Z I E

F-16 C/D Block 25 do Rumunska

Ukončenie využívania modernizovaných stíhačiek MiG-21 Lancer rumunského letectva v roku 2013 sa blíži. Novým typom stíhacieho lietadla sa môžu stať americké typy F-16. Vplyv to z vyhlásenia rumunskej Bezpečnostnej rady štátu k programu viacúčelového stíhacieho lietadla vzdušných síl, ktorý 24. marca odporučila a posunula na schválenie do parlamentu. Velenie ru-

munských vzdušných síl chce v rámci programu pre nedostatok financií na nové stroje zakúpiť v krátkodobom horizonte 24 použitých amerických strojů F-16.

Podľa Lockheed Martin by malo ísť o stroje F-16 C/D s radarmi AN/APG-69v1 a motormi PW F100-220 IPE, čo naznačuje verzie Block 25 dodané v rokoch 1984 – 1986 a v súčasnosti používané jed-

notkami americkej národnej gardy. Program modernizácie letectva však predpokladá aj možnosť dodatočného zakúpenia 24 novo vyrobených F-16 vo verzii Block 50, 52. Záverečnou fázou by však malo byť zavedenie 24 strojů F-35 JSF, ktoré by nahradili prvý balík zakúpených použitých F-16.

foto US MNG

Krátko

Po „starostlivom zvážení dôsledkov svetovej finančnej krízy na grécky i medzinárodný zbrojársky priemysel“ zrušil organizačný výbor výstavy Defendory International toto podujatie naplánované na október 2010. Podľa tlačovej správy organizačného výboru z 10. marca, ten zrušenie tradičnej výstavy konzultoval aj so zástupcami firiem, ktoré mali záujem vystavovať. Výbor nepovažuje za profesionálne, ak by sa výstava uskutočnila v čase, keď Grécko je v ekonomickej kríze a vláda sľúbila EÚ trojročné moratórium na výrazné obranné výdavky

Druhý prototyp vojenského dopravného lietadla spoločnosti Airbus Military A400M, označený ako MSN2, absolvoval v marci skúšky všetkých svojich štyroch turboturbových motorů Europrop International (EPI) TP400 a je podľa oficiálnych správ

pripravený na prvé letové testy. Predtým absolvoval ešte pojazďové skúšky na letiskovej dráhe a očakáva sa, že počas apríla uskutoční v španielskej Seville spolu so strojom MSN1 letové skúšky.

Nemecká spoločnosť Krauss-Maffei Wegmann odovzdala Bundeswehre 11. marca prvé sériovo vyrábané vozidlo Fenek v delostreleckej pozorovacej verzii. Vozidlo, označené aj ako JFST (Joint Fire Support Team), má špeciálne vybavenie, ktoré mu bude pomáhať pri prieskume, detekcii, určení a vyhodnotení nepriateľských cieľů. Fenek bude zabezpečovať nielen nepriamu paľbu vlastných jednotiek, ale má aj kapacity na utajený prenos údajů medzi rôznymi platformami pozemných, leteckých a námorných síl.

Nemecká armáda bude prevádzkovať dve modifikácie vozidla JFST. Prvá „zem – zem“

bude plniť úlohu delostreleckej pozorovacej platformy, druhá „zem – vzduch“ úlohu pred-sunutého leteckého navádzania. Fenek pre 3-člennú posádku s pohonom 4x4 má dĺžku 5,58 m, šírku 2,55 m, výšku 1,79 m (veža). Celková hmotnosť nepresahuje 11 ton a maximálna rýchlosť na ceste je 112 km/h. Taktický dojazd vozidla je 850 km a stroj môže pôsobiť nezávisle v teréne až niekoľko dní.

Dánske ministerstvo obrany analyzuje možnosti predĺženia služby súčasných stíhacích lietadiel F-16 o dva až štyri roky navyše, ako sa plánovalo. K tomuto kroku Dánov donútil fakt, že rozhodnutie o nákupe nového stíhača oddialili na roky 2010 až 2014. Výsledkom analýzy predĺženia operačnej služby F-16 môže byť aj zníženie celkového počtu dánskych strojů zo 48 na 30 kusů. Podľa vyjadrenia ministerstva

rozhodnutie nebude mať vplyv na účasť Dánska na programe JSF, aj keď sa objavili správy, že Dáni pred nákupom F-35 v súčasnosti uprednostňujú F-18 Super Hornet.

Prvé dve ľahké pancierované vozidlá LMV z dielne Iveco Defence Vehicles pre rakúske ozbrojené sily prezentovali naši susedia z účasťou ministra Norberta Darabosa 11. marca vo Viedni. Rakúske ministerstvo obrany podpísalo kontrakt v hodnote 104 mil. eur na dodávku celkovo 150 kusů LMV v siedmich rôznych konfiguráciách 29. decembra 2008. Vozidlá sa budú používať na prieskum, pozorovanie, velenie a riadenie a tiež pre potreby práce rakúskej vojenskej polície.

(rak)

Poľský Rosomak pre Afganistan

foto MON/Maciej Nęczyński

Poľský Vojenský inštitút obrnenej a automobilovej technológie Sulejówek predstavil 22. marca najnovšie upravené kolesové obrnené vozidlo AMV Patria, ktoré u susedů označujú ako Rosomak a malo by posilniť poľský kontingent v Afganistane. Predstavený Rosomak má predovšetkým dodatočné pancierovanie a niektoré ďalšie špecifické úpravy, ktoré sú z dielne poľského zbrojárskeho priemyslu. „Pancierové pláty poľského výrobcu sú rovnako kvalitné ako porovnateľné zahraničné, ale pritom o 20 % lacnejšie ako tie, ktoré sa doteraz používali,“ uviedol minister obrany Bogdan Klich.

Z ďalších úprav je možné spomenúť zabudovanie navigácie a ochranných systémů, ktoré sú schopné rádiovú rušiť signál na diaľku odpaľovaných výbušných systémů. Vodič vozidla má tiež k dispozícii nový periskop, ktorý umožňuje použitie aj v noci. Najnápadnejšou úpravou je montáž ochranného rámu s oceľovým pletivom, ktoré je vzdialené 25 cm od pancieru vozidla. Testy s ostrými strelbami podľa poľských predstaviteľů ukázali, že pletivo výrazne znižuje rýchlosť a účinok RPG systémů.

/ text Miroslav GYŮRÖSI, foto autor (8), internet (1)

Zbrane pre PAK FA

Podľa publikovaných slov reprezentantov spoločností podieľajúcich sa na novovznikajúcej konštrukcii alebo jej komponentov a systémov, základnou úlohou nového lietadla je vybojovanie nadvlády nad protivníkom vo vzduchu pri boji na veľkej vzdialenosti, ale taktiež v blízkom manévrovom súboji. Medzi ďalšie úlohy nového stroja bude patriť aj ničenie pozemných a hladinových cieľov potenciálneho protivníka. Samozrejme, všetky tieto vlastnosti bude vedieť nové lietadlo realizovať do dne

Kedže základným spôsobom prepravy raketovej a bombovej výzbroje bude jej umiestnenie vo vnútorných zbraňových úsekoch lietadla, na to musia byť použité zbrane konštrukčne aj prevádzkovo usporiadané. Sem môžeme zaradiť prísne definovanie maximálnych rozmerov jednotlivých typov zbraní a, samozrejme, ich hmotnosti. Žiadna z dnes už známych alebo ešte vznikajúcich konštrukcií raketových striel neprekračuje svojou dĺžkou hodnotu 4,2 m a priečne zaberajú maximálne priestor s rozmermi 40 cm x 40 cm. Druhým parametrom zbraní použitých ako

výzbroj lietadla je, že budú spôsobilé na zadanie koordinát cieľov ešte pred tým, než ich budú vidieť svojimi vlastnými navádzacími systémami, to znamená v čase, keď sú ešte vnútri uzavretých zbraňových priestorov. Tento parameter bude platný aj pre protiletadlové, aj pre protizemné zbraňové systémy. Na podvesenie a vypustenie leteckých zbraní v konštrukcii lietadla T-50 (PAK FA) bude použité univerzálne vnútorné odpaľovacie zariadenie UVKU-50 (Univerzálne vnútorné odpaľovacie zariadenie katapultovo, tema 50). Konštrukcia tohto katapultovacieho zariadenia je univerzálna a jeho použitie je naplánované aj pre iné perspektívne letecké konštrukcie vrátane bezposádkových.

V súčasnosti sú známe zatiaľ len informácie o niektorých zbraniach, ktoré s najväčšou pravdepodobnosťou budú alebo môžu byť použité ako výzbroj sériových lietadiel na báze T-50 v prvej fáze ich výroby a prevádzkovania. Dá sa predpokladať, že konštruktéri ruských firiem zaoberajúcich sa zbraňovými systémami týchto tried pracujú

aj na úplne nových riešeniach, ale tie sú pravdepodobne hudbou vzdialenejšej budúcnosti.

Vzdušné ciele

Zabudovanou zbraňou v lietadlách radu T-50 bude automatický kanón kalibru 30 mm. Ďalšími prostriedkami na činnosť proti vzdušným cieľom budú raketové riadené strely s krátkym, stredným a veľkým až veľmi veľkým dosahom. Všetko nasvedčuje tomu, že celú túto škálu (podobne ako vlastne všetky kategórie výzbroje pre novú konštrukciu) vyvíja Korporácia KRTV (Korporacija raketoje taktičeskoje vooruženije).

Doteraz najnovšia známa ruská raketová riadená strela krátkeho dosahu je RV-MD (Raketa Vozduch-Vozduch – Malaja Daľnosť), prezentovaná oficiálne ako zbraň pre lietadlá Su-35 a iné perspektívne platformy. Jej konštrukcia má svoj pôvod v strele

sa zväčšila oproti predchodkyňi o 110 mm a hladšie prechody v oblasti pohonov riadiacich plôch. Štartovacia hmotnosť dosahuje do 190 kg (oproti 175 kg riadenej strely R-77). Navedenie riadenej strely na cieľ je kombinované – inerciálne s korekciou trajektórie a aktívnym samonavedením v koncovej fáze prepadu vzdušného cieľa. Maximálna dĺžka streľby v prednej polosfére je do 110 km, minimálna vzdialenosť streľby v zadnej polosfére je 300 m. Výška letu ničenia cieľov je od 20 m do 25 km.

Ďalší evolučný krok v oblasti leteckých raketových riadených striel stredného dosahu je zatiaľ známy ako K-77M alebo Výrobok 180. Trup a nosné plochy budú viacmenej identické s riadenou strelou Výrobok 170-1, zásadnou novinkou bude použitie klasických aerodynamických plôch. Predpokladá sa úplne nový raketový motor, novšie elektronické vybavenie a, samozrejme, ešte vyššie výkony.

Špecifickou sovietskou/ruskou kategóriou riadených striel sú strely s mimoriadne

R-73L. Riadená strela RV-MD má dĺžku 2,92 m (čiže je dlhšia o 20 mm), priemer tela 0,17 m, rozpätie krídla 0,51 m a rozpätie riadiacich plôch 0,385 m. Štartovacia hmotnosť riadenej strely RV-MD je 106 kg, v dýze raketového motora sú zachované pôvodné interceptory. Podstatne sa zväčšilo zorné pole pasívneho optického snímača samonavádzacej hlavice ($\pm 60^\circ$) aj rozsah pohybu jeho koordinátora ($\pm 75^\circ$). Maximálny diaľkový dosah v prednej polosfére vzrástol z pôvodných 30 km až na 40 km. Táto riadená strela je deklarovaná taktiež ako jeden zo základných typov výzbroje lietadiel radu Su-35. Na to aby mohla byť použitá z vnútorných zbraňových úsekov stroja radu T-50, bude musieť byť vybavená dátovým prepojením, aby mohla byť vystreľovaná z lietadla-nosiča naslepo s dodatočnou korekciou trajektórie. Necháme sa prekvapiť, čo prinesie budúcnosť, či vznikne strela RV-MD s dátovým prepojením, alebo či takýto evolučný krok ruskí konštruktéri preskočia.

Medzi perspektívnymi riadenými strelami krátkeho dosahu sa v odbornej komunite už dlhší čas hovorí aj o strele K-30.

Taktiež posledná známa ruská konštrukcia raketovej riadenej strely stredného dosahu je predovšetkým prezentovaná ako výzbroj radu Su-35, čiže nie je jednoznačné, že bude zaradená do výzbroje sériových lietadiel T-50 (predpokladané označenie Su-50) prvej výrobnéj a prevádzkovej fázy. Vizúálne takmer nerozpoziteľná od svojej predchodkyne, je vynoveným výrobkom, ktorý charakterizuje úsilie o úplnú rusifikáciu, to znamená vylúčenie použitia komponentov od neruských výrobcov. Lenže tieto pokusy ešte zatiaľ nie sú v takej fáze, akú by si želali zadávatelia úlohy. V prípade riadenej strely stredného doletu RV-SD (Raketa Vozduch-Vozduch – Srednaja Daľnosť) ide o ďalší rozvoj strely R-77 (Výrobok 170, exportný variant – Výrobok 190). Priemyslový index novej raketovej riadenej strely RV-SD je Výrobok 170-1. Riadená strela RV-SD má dĺžku 3,71 m, priemer tela 0,2 m, rozpätie krídla 0,42 m a rozpätie mriežkových riadiacich plôch počas letu 0,68 m. Čiže jedinou viditeľnou zmenou je dĺžka, ktorá

Prototyp nového ruského perspektívneho leteckého komplexu 5. generácie T-50 je na svete, prvý prototyp už vykonal svoje prvé lety. Do reálneho bojového systému je ešte ďaleko, ale začínajú sa objavovať už informácie o možných typoch zbraní pre tento stroj.

Maketa protizemnej raketovej riadenej strely Ch-38ME

aj v noci, vo všetkých klimatických podmienkach a s vysokou presnosťou.

Na základe predpokladaných úloh je zrejmé, že prioritnými zbraňovými systémami pre nové bojové lietadlo 5. generácie T-50, vznikajúce v rámci programu perspektívneho leteckého komplexu frontového letectva PAK FA (Perspektivnyj aviacionnyj kompleks frontovoj aviaciji), budú rozličné typy raketových riadených striel proti vzdušným cieľom. Nasledovať budú rozličné typy protizemných raketových riadených striel a s veľkou pravdepodobnosťou aj navádzané letecké bomby.

Protizemná raketová riadená strela Ch-38ME má sklopné nosné aj riadiace plochy, čo umožňuje jej prepravu vo vnútorných zbraňových úsekoch

veľkým doletom, kde ich jediným reálnym konkurentom vo svete boli americké riadené strely radu AIM-54 Phoenix. Sovietsky zväz zaradil spolu s lietadlom MiG-31 (Výrobok 01) ako jeho hlavnú výzbroj riadené strely ďalekého dosahu R-33 (Výrobok 410). Neskor vznikla nová konštrukcia raketovej riadenej strely ďalekého dosahu radu K-37 (Výrobok 610) pre lietadlá MiG-31M (Výrobok 05). Všetky doteraz spomínané riadené strely vyvinula a vyrábala, prípadne v súčasnosti ošetruje a modernizuje konštrukčná kancelária MKB Vypel. Jedinou výraznejšou snahou o vnútornú konkurenciu boli aktivity konštrukčnej kancelárie Novator so svojím projektom riadenej strely Výrobok 172 a neskôr Výrobok 172S-1. Zdá sa, že s týmito projektmi Novator neuspel a všetky práce v oblasti raketových protiletadlových riadených striel ďalekého dosahu pre perspektívne bojové lietadlá má na starosti konštrukčná kancelária Vypel, ktorá je dnes podobne ako väčšina spoločností činných v tejto oblasti členom Korporácie KRTV.

Podľa zatiaľ nepotvrdených informácií bude novou protiletadlovou raketovou riadenou strelou ďalekého dosahu pre lietadlo T-50 riadená strela

Protirádiolokačná raketová riadená strela Ch-58UŠK (na fotografii je jej exportný variant označený Ch-58UŠKE) je zatiaľ posledným vývojovým článkom modelového radu riadených striel radu Ch-58

Boj proti hrozbe PVO

V súčasnom boji vedenom najmodernejšími prostriedkami nie je možné vynechať letecké prostriedky na potlačenie činnosti a ničenie rádiolokačných prostriedkov protiletadlovej obrany protivníka.

Súčasťou Korporácie KRTV je spoločnosť GMBK Raduga, ktorá pre perspektívne letecké nosiče vyvíja

novú protirádiolokačnú raketovú riadenú strelu Ch-58UŠK (U = Ulučšenaja, Š = Širokopolosnaja, K = Krilo). Novú riadenú strelu Ch-58UŠK charakterizuje, čo naznačujú aj písmena v sufixe označenia, nová širokopásmová pasívna samonávádzacia hlavica a sklopné nosné aj radiace plochy. Riadená strela CH-58UŠK predstavuje spôsobenie doteraz poslednej známej verzie riadených striel radu Ch-58 (Ch-58UŠ)

označená Výrobok 810. Táto riadená strela bude tvarom svojho trupu trochu pripomínať riadenú strelu K-37 (Výrobok 610) s tým, že klasické nosné plochy absentujú a štvorica radiacích plôch bude pre umiestnenie vo vnútorných zbraňových priestoroch sklopná. Dĺžka riadenej strely Výrobok 810 by nemala presiahnuť 4,2 m a s najväčšou pravdepodobnosťou jej priemer bude približne 0,4 m. Navedenie bude s vysokou pravdepodobnosťou kombinované, tzn. inerciálne s korekciou letovej trajektórie a pasívno-aktívne samonavedenie v koncovej fáze prepadu vzdušného cieľa. Jej diaľkový dosah sa bude pohybovať do 400 km.

Zatiaľ poslednou ruskou raketovou riadenou strelou vzduch-vzduch veľmi ďalekého dosahu, ktorú mohla zhliaďnúť aj širšia odborná verejnosť, bola riadená strela K-37 vyvíjaná pre ťažké stíhače lietadlo MiG-31M

na prepravu a bojové použitie vo vnútorných priestoroch lietadiel blízkej budúcnosti. Práve z dôvodu umiestnenia a prepravy riadenej strely Ch-58UŠK vo vnútorných priestoroch perspektívnych lietadiel je zásadnou zmenou v konštrukcii tohto výrobku použitie sklopných krídel a radiacích plôch, čím sa dosiahnu minimálne vonkajšie rozmery. Určením protirádiolokačnej riadenej strely Ch-58UŠK je boj s radami protivníka pracujúcimi v režime impulzového vyžarovania v rozsahu nosných frekvencií 1,2 – 11 GHz. Riadená strela Ch-58UŠK so zloženými nosnými a radiaciami plochami má dĺžku 4,19 m, šírku 0,4 m, výšku 0,4 m a štartovaciu hmotnosť 650 kg. Priemer trupu je 0,38 m a rozpätie nosných plôch po roztvorení je 0,8 m. Rozsah letových hladín vypustenia je 200 – 20 000 m a maximálny diaľkový dosah (pre rozsah letových hladín vypustenia pri maximálnej rýchlosti vypustenia) je 76 – 245 km. Minimálna vzdialenosť vypustenia riadenej strely v letovej hladine 200 m je 10 – 12 km. Odklonenie smerníka cieľa od osi lietadla nosiča v okamihu vypustenia je $\pm 15^\circ$.

Zatiaľ nepotvrdená je informácia, že ruskí konštruktéri pracujú na novej rýchlej protirádiolokačnej rakete kratšieho až stredného dosahu, ktorej základom by mal

Letecká bomba KAB-500S navádzaná prijímačom systému družicovej navigácie

byť drak raketovej riadenej strely K-77M. Podľa tejto nepotvrdennej informácie bude označenie novej rýchlej protirádiolokačnej raketovej riadenej strely Ch-36. Dá sa predpokladať, že v rámci Korporácie KRTV by sa touto prácou mohla zaoberať spoločnosť MKB Vypel, ktorá je autorom riadených striel radu R-77.

Pozemné ciele

Najnovšou ruskou leteckou univerzálnou raketovou riadenou strelou malého dosahu s určením na presnú činnosť proti pozemným a hladinovým cieľom je riadená strela Ch-38M. Táto riadená strela je podobne ako jej predchodkyňa Ch-25M, ktorú bude nahradzovať, riešená modulovo (to je písmeno M v sufixe označenia). Z toho vyplýva, že na báze jedného draku, pohonnej jednotky a rozličných typov navádzacích hlavíc a bojových častí sa vyrábajú rozličné varianty riadenej strely zo špecifickými určeniami. Konštrukcia riadených striel a princíp ich navedenia umožňuje ich prepravu a použitie z vnútorných zbraňových priestorov – nosné aj radiace plochy sú sklopné a riadené strely sú v prvej fáze svojho letu navádzané inerciálne.

Cieľmi pre riadené strely radu Ch-38 je široká nomenklatúra opancierovaných aj zodolnených pozemných jednotlivých i skupinových cieľov a taktiež hladinových cieľov v pobrežnom pásme. Výrobca deklaruje práce na štyroch základných variantoch protizemných raketových riadených strelách radu Ch-38M označených Ch-38ML (L = Lasernaja), Ch-38MA (A = Aktivnaja), Ch-38MT (T = Teplovizionnaja) a Ch-38MK (K = Kassetnaja). Systém navedenia riadenej strely Ch-38ML je kombinovaný inerciálny s polokaktívnym laserovým samonavedením v koncovej fáze. V konštrukcii riadenej strely Ch-38MA je v prvej fáze taktiež použité inerciálne navedenie a pri prepade cieľa pracuje aktívna rádiolokačná samonávádzacia hlavica. Riadená strela Ch-38MT je do zóny cieľa vyvedená podobne ako v predchádzajúcich prípadoch inerciálnym

navádzacím systémom a v koncovej fáze prepadu je použitá termálna samonávádzacia hlavica. Protizemná raketová riadená strela Ch-38MK používa kombinované inerciálne navedenie a koncové navedenie s použitím prijímača družicového navigačného systému GLONASS/GPS. Pre raketové riadené strely Ch-38ML, Ch-38MA a Ch-38MT je možnosť použitia trhavej alebo prieraznej bojovej časti s kontaktným zapaľovačom. Raketová riadená strela Ch-38MK bude vyzbrojená kazetovou bojovou časťou s nekontaktným zapaľovačom.

Všetky raketové riadené strely radu Ch-38M sú dlhé 4,2 m, priemer trupu je 0,31 m a rozpätie nosných plôch dosahuje 1,14 m. Štartovacia hmotnosť nepresiahne 520 kg. Riadené strely radu Ch-38M poháňa dvojrežimový raketový motor spaľujúci tuhú pohonnú hmotu. Hmotnosť bojovej časti dosahuje najviac 250 kg. Odklonenie cieľa v horizontálnej rovine od osi lietadla nosiča v okamihu vypustenia raketovej riadenej strely Ch-38M je maximálne $\pm 80^\circ$. Vzdialenosť vypustenia je v rozsahu 3 – 40 km. Rozsah letových hladín vypustenia je 200 – 12 000 m. Rozsah letových rýchlostí lietadla nosiča na vypustenie riadenej strely Ch-38M je 54 – 1620 km/h. Letová rýchlosť riadenej strely dosahuje maximálne M 2,2. Pravdepodobnosť zničenia cieľa pri bojovej činnosti bez protipatrení protivníka je 0,8 a počas bojovej činnosti s protipatreniami protivníka je toto číslo 0,6. Základná životnosť riadenej strely radu Ch-38M je 10 rokov.

Makety leteckých raketových riadených striel vzduch-vzduch na výstave MAKS-2009. Vpredu je riadená strela RVV-MD, hneď za ňou je riadená strela RVV-SD a za nimi ležia R-33E a R-27ER

Letecké bomby

Taktici a stratégovia pri použití najmodernejších viacúčelových bojových lietadiel aj naďalej rátať s použitím bombardovacej výzbroje. Je však pravdou, že s pôvodnými leteckými bombami majú tieto nové konštrukcie už len málo spoločné. Azda len to, že sa vypúšťajú z lietadla a sú bez vlastného pohonu.

V tomto prípade doteraz oficiálne nebola oznámená žiadna zbraň, ktorá by v blízkej budúcnosti mohla tvoriť výzbroj sériových lietadiel T-50 (PAK FA). Z titulu vlastností nosiča a možných scenárov sa dá predpokladať, že ruskí konštruktéri budú pracovať na prispôbení existujúcej konštrukcie navádzanej leteckej bomby pracujúcej s prijímačom systému družicovej navigácie, prípadne na vývoji celkom novej navádzanej leteckej bomby s takýmto spôsobom navedenia na pozemný cieľ.

Zatiaľ jedinou známou konštrukciou leteckej bomby s navedením prostredníctvom informácie z družicových navigačných systémov je bomba KAB-500S (Výrobok K01S) vyvinutá a vyrábaná spoločnosťou GNPP Region, ktorá je súčasťou Korporácie KRTV. Určením tejto bomby je presné ničenie stacionárnych pozemných a hladinových cieľov. Podľa systému navedenia ide o zbraň pracujúcu na princípe „vypustil-zabudol“ s použiteľnosťou vo dne aj v noci v akomkoľvek počasí. Bomba s dĺžkou 3,0 m, priemerom 0,4 m a rozpätím stabilizátorov 0,75 m má celkovú hmotnosť 560 kg. Trhavá bojová časť má hmotnosť 460 kg, pričom hmotnosť samotnej výbušnej látky dosahuje 195 kg. Zapaľovač je kontaktný s tromi typmi meškania. Bomba sa vypúšťa pri letových rýchlostiach 550 – 1100 km/h z letových hladín 500 m – 5 km. Kruhová odchýlka v plánovanom mieste dopadu je 7 – 12 m.

Z rozmerov tohto výrobku vyplýva, že teoreticky stačí, ak ruskí konštruktéri vyriešia skladanie stabilizátorov tak, aby sa bomba so zloženými stabilizátormi zmestila do priestoru s rozmermi 0,42 m x 0,42 m a bude ju možné použiť aj pre sériové lietadlá T-50 (PAK FA).

V konštrukcii raketovej riadenej strely vzduch-vzduch stredného dosahu RVV-SD (vľavo) sú zachované mriežkové radiace plochy

Rumunský tank

TR-85M1 Bisonul

/ Miroslav GYŮRÖSI

/ foto autor

Rumunsko sa vždy v období po 2. svetovej vojne usilovalo aspoň v určitom rozsahu o samostatnosť vo väčšine oblastí vojenstva. Sem možno zaradiť okrem množstva iných oblastí aj konštruovanie a sériovú výrobu kolesových aj pásových vozidiel vrátane tankov. V oblasti tankových konštrukcií zo začiatku išlo o licencie sovietskych tankov, ale už onedlho začali rumunskí konštruktéri prispôbovať túto techniku vlastným požiadavkám a výrobným možnostiam. Zatiaľ posledným známym typom v evolučnom rade rumunských modernizácií tankov radu T-55 je bojový tank označený TR-85M1 a pomenovaný Bisonul (Bizón). Autorom aj výrobcom tohto tanku je Rumunská vývojová a výrobná spoločnosť Bukureštské mechanické závody UMB (Uzina Mecanica Bukurești). Keďže výrobná organizácia nedisponuje licenciou na predaj zbraní do zahraničia, obchodné záležitosti rieši špecializovaná spoločnosť C.N. Romarm S.A..

Východ premiešaný so Západom

Napriek tomu, že ideovo tank TR-85M1 vychádza z pôvodnej konštrukcie sovietskeho tanku T-54/55, svojho pradávneho predchodcu pripomína naozaj len zďaleka. Základným smerovaním práce rumunských konštruktérov pri ďalšom zdokonaľovaní konštrukcie tanku TR-85 bolo zlepšenie mobility, zvýšenie schopnosti prežitia na modernom bojisku a vyššia účinnosť zbraňového systému. Lepšiu pohyblivosť zabezpečuje moderný výkonný motor a nová prevodová skupina, efektívne zavesenie podvozka torznými tyčami, hydroplynové tlmiče a nové

Rumunsko a jeho obranný priemysel boli pre našinca vždy veľkou neznámosťou. Pritom vývojové ústavy a továrne v tejto krajine vyvíjali a vyvíjajú pomerne značné úsilie pokryť aspoň časť potrieb svojich ozbrojených síl vlastnými konštrukciami, prípadne prispôbenou licenčnou výrobou.

pojzdové pásy. Zvýšenie schopnosti prežitia na bojisku rieši doplnkové pasívne opancierovanie, výstražné snímače laserového ožiarenia, odpaľovacie zariadenie pre zadymovacie a zábleskové granáty, nový rýchly protipožiarny systém a ochrana pred účinkom zbraní hromadného ničenia. Zvýšenie účinnosti zbraňového systému TR-85M1 Bisonul uskutočnilo inštalovaním nového systému riadenia streľby, denných a nočných pozorovacích a zameriavacích systémov, novým stabilizátorom hlavnej zbrane kalibru 100 mm a použitím novej munície APFSDS. Podľa dostupných informácií je vo výzbroji rumunských pozemných síl v súčasnosti 110 kusov tankov TR-85M1 Bisonul.

Vozidlo si zachováva kaliber hlavnej zbrane s vývrtom 100 mm, ale má dlhšiu korbu, iný podvozok aj pohonnú a prevodovú skupinu, vo veľkom rozsahu je zmenená konštrukcia aj tvar vzad predĺženej veže. Vo veži je ešte spárený guľomet kalibru 7,62 mm a na ráme veliteľskej vežičky je otočne uchytý licenčný variant protiletadlového guľometu DŠK kalibru 12,7 mm. Modernizovaný tank je, samozrejme, vybavený množstvom ďalších nových agregátov a prístrojov. Nový podvozok charakterizuje na každej strane korby jedno hnacie koleso, šesť pojzdových kolies, štyri vodiace kladky a jedno napínacie koleso. Pohon tanku zabezpečuje prepíňovaný dieselový osemvalec 8VSA2T2 s valcami orientovanými do písmena „V“. Maximálny výkon tejto pohonnej skupiny je 610,46 kW pri 2300 ot/min. Prevodová skupina typu THM-800 je hydro pneumatická. Motor dosahuje maximálny krútiaci moment 282 daNm pri 1650 ot/min. Tank s hlavňou kanóna otočenou smerom vpred má dĺžku 9960 mm (s hlavňou kanóna otočenou dozadu je dĺžka 8750 mm), jeho šírka je 3435 mm a výška 3100 mm. Rozchod pásov je 2670 mm. Posádka tanku je štvorčlenná a jeho bojová hmotnosť dosahuje 50 t. Pomer výkonu k hmotnosti dosahuje hodnotu 12,728 kW/t. Maximálna rýchlosť na vozovke je 60 km/h, dojazd tanku je 310 km. Tank prekonáva stúpanie 32°, môže jazdiť s bočným sklonom do 32°, prekonáva prekopy široké až 2,8 m a kolmé prekážky s výškou do 0,9 m.

V oblasti systémov slúžiacich na zvýšenie palebnej sily tanku je použitých viacero systémov dovezených do Rumunska zo zahraničia. Výrobcom stabilizačného systému, ktorý pracuje v obidvoch rovinách, je francúzska firma Matra (neskôr EADS). V jeho konštrukcii sú použité počítačom ovládané elektrické pohony veže aj kanóna, čo zabezpečuje zvýšenú presnosť zamierenia počas jazdy nízkou aj vysokou rýchlosťou a skrátuje čas potrebný na zamierenie hlavnej zbrane. Systém riadenia streľby Ciclop-M disponuje integrovaným laserovým diaľkomerom, zdokonalenom balistickým počítačom a presnými senzormi. Jeho súčasťou je veliteľský zameriavač SFIM EC2-55 na báze zosilňovača zostatkového svetla druhej generácie. Veliteľ môže nezávisle zamieriť na cieľ a automaticky s použitím systému riadenia streľby zosúladiť orientovanie hlavne kanóna do smeru zornej osi zameriavača. Pracovisko strelca prvých tankov TR-85M1 je vybavené pasívnym termálnym nočným zameriavačom ALIS, ktorý pracuje vo vlnovej dĺžke 8 - 12 μm. V neskoršej výrobe bol tento zameriavač nahradený novou konštrukciou MATIS francúzskeho výrobcu Sagem, ktorý pracuje vo vlnovej dĺžke 3 - 5 μm. Nočný zameriavač je zladený s denným zameriavačom, čo umožňuje efektívne použitie hlavnej zbrane vo dne aj v noci. Konštrukcia zameriavača umožňuje strelcovi s použitím systému riade-

nia streľby pohybovať zameriavacím krížom na cieľ podľa údajov balistického počítača.

Vo vybavení tanku je aj systém výstrahy pred laserovými ožiarzeniami. Po oboch stranách predĺženej veže je umiestnených po 10 kusov vrhačov zadymovacích a zábleskových granátov. Z Francúzska je dovezená aj generátorová súprava spoločnosti Kollmorgen, protipožiarny systém spoločnosti L' Hotellier a nové prvky modernizácie veže od spoločnosti RKS (napríklad nový ložiskový veniec).

Odminovací tank DMT-85M1

Spomínaná vývojová a výrobná spoločnosť Bukureštské mechanické závody UMB na báze podvozokovej skupiny rumunského modernizovaného tanku TR-85M1 vyvinula a začala sériovo vyrábať nový odminovací tank označený DMT-85M1. Podvozková skupina je zachovaná, ale pôvodnú otočnú vežu nahradila menšia, no vyššia pevná vežička.

Odminovací tank DMT-85M1 je vybavený pluhovým systémom britskej firmy Pearson, elektromagnetickým odminovacím systémom Demeter II, systémom diaľkového značenia odminovaného priestoru, žeriavom, diaľkovo ovládanou zbraňovou stanicou a vrhačmi zadymovacích granátov. Nad motorovým priestorom je novo inštalovaný rám na prepravu jednotlivých komponentov odminovacieho systému. Tank poháňa prepíňovaný dieselový osemvalec 8VSA2T2 s maximálnym výkonom 610,46 kW pri 2300 ot/min. Špecifický výkon je 144,3 kW/t, priemerný tlak na terén je 0,75 daN/cm². Prevodová skupina je hydro pneumatická. Maximálna hmotnosť kompletne vybaveného odminovacieho tanku dosahuje 44,2 t. Posádka tohto špecializovaného vozidla je dvojčlenná, vodič sedí vpred a veliteľ má svoje pracovisko vo vežičke. Maximálna rýchlosť tanku DMT-85M1 s nenainštalovaným pluhom dosahuje 60 km/h. Akčný rádius je 400 km. Odminovací tank DMT-85M1 je vybavený pluhovým systémom britského výrobcu Pearson. Šírka čisteného pásu má 3,9 m, hĺbka zóny čisteného pluhom dosahuje 25 cm. Elektromagnetický odminovací systém Demeter II z produkcie francúzskej firmy Nexter má diaľkový dosah 6 m a rýchlosť pohybu tanku pri jeho aktivovaní je 1 - 16 km/h. Žeriav, ktorý je namontovaný vpravo vedľa veliteľskej vežičky, má maximálnu nosnosť 6,5 t.

Na odminovacom tanku DMT-85M1 je ako organická výzbroj inštalovaná nová zbraňová stanica. Autorom novej diaľkovo ovláanej zbraňovej stanice je spoločnosť UMB. Ako výzbroj

Na fotografii tanku TR-85M1 s demontovanými bočnými ochrannými pláťmi dobre vidieť šesť pojzdových kolies, hnacie koleso, napínacie koleso aj štyri vodiace kladky

Kompletný palebný priemer modernizovaného tanku TR-85M1 Bisonul je 41 nábojov kalibru 100 mm, 5000 nábojov kalibru 7,62 mm pre spárený guľomet, 750 nábojov kalibru 12,7 mm pre protiletadlový guľomet, 16 zadymovacích granátov a 4 zábleskové granáty.

je v tejto konštrukcii použitý guľomet kalibru 7,62 mm s palebným priemerom 2250 nábojov. Zameriavací systém stanice je vybavený denným aj nočným zameriavacím kanálom. Denný kanál zameriavača s 34-násobnou plynulou zmenou ohniskovej vzdialenosti umožňuje operátorovi zachytiť cieľ na vzdialenosť 10 km, určiť cieľ na vzdialenosť 4 km a identifikovať ho na vzdialenosť 2 km. Zorné pole denného kanála je v rozsahu 1,2° - 34°. Nočný termovízny kanál zameriavača s optickou aj digitálnou zmenou ohniskovej vzdialenosti disponuje snímačom s 320 x 256 citlivými bodmi. Nočný kanál zameriavača ponúka zorné pole 3,6° - 11°. Strelec dokáže v noci zachytiť cieľ na vzdialenosť 5,9 km, určiť ho na vzdialenosť 1,8 km a identifikovať na vzdialenosť 1,2 km.

Odminovací tank DMT-85M1

Tank TR-85M1 Bisonul

Vojenská prágovka

/ Anton ŠČASNOVIČ
/ kustód VHÚ –VHM Piešťany
/ foto Miroslav MIHÁLIK

Prvé série automobilov A 150 sa vyrábali v prevedeniach valník a skriňové vozidlá s užitočnou nosnosťou do 1,5 tony. Neskôr sa vyrábali rôzne karosárske verzie na civilné využitie. Používateľom niektorých karosárskych verzií sa stala aj armáda.

Veliteľské a spojovacie verzie

Automobily v skriňovom vyhotovení sa vyrábali pre armádu ako veliteľské a spojovacie vozidlá. V období rokov 1949 až 1951 prevzala československá armáda 1222 kusov týchto vozidiel, z toho bolo 121 kusov automobilov Praga A 150 v sanitnom vyhotovení. Na civilné využitie boli určené automobily v prevedení valník, štvorlôžková ambulancia, skriňové poštové vozidlo, malé hasičské vozidlo, cisterna a autobus. Dovedna sa vyrobilo 15 druhov nákladných úžitkových verzií automobilov Praga A 150. Cena vozidla sa podľa druhu karosérie a prevedenia pohybovala okolo 150 tisíc Kčs.

Podvozok a hnací agregát automobilu Praga A 150 bol odvodený od osobného automobilu Škoda Favorit OHV typ 943 z roku 1938. Jeho vývoj pokračoval aj počas druhej svetovej vojny v ASAP Mladá Boleslav. Pod touto skratkou sa skrývala Akciová spoločnosť pre automobilový priemysel, ktorá existovala v rokoch 1930 – 1939. V období druhej svetovej vojny v rokoch 1939 až 1945 sa automobilka stala súčasťou Reichswerke Hermann Goring AG.

Prototyp automobilu Praga A 150 a jeho výrobnú dokumentáciu Prágovka overila a upravila v roku 1946 na jednom skúšobnom vozidle. Od roku 1947 sa tento typ dostal do sériovej výroby. Bol jediným automobilom, ktorý automobilka Praga prevzala do výroby po prvej reorganizácii československého národného automobilového priemyslu a po vzniku AZNP – Automobilové závody národný podnik.

TTD PRAGA typ A 150 :

užitočné zaťaženie	1,5 tony	
celková hmotnosť	3,6 tony	
hlavné rozmery	dĺžka	5355 mm
	šírka	2000 mm
	výška	2000 mm
ložný priestor	dĺžka	2800 mm
	šírka	1800 mm
	výška	500 mm
	plocha	5,04 m ²

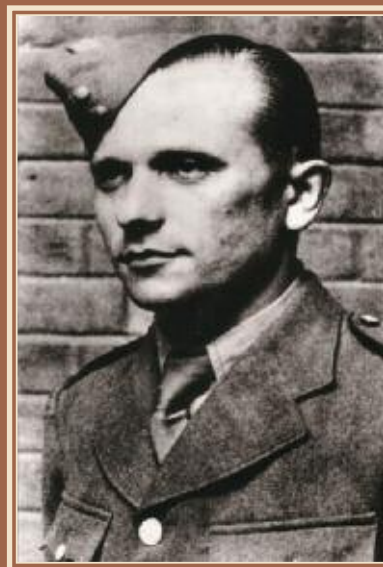
Praga A 150 je ľahký dvojnápravový nákladný automobil s trojmiestnou kabínou, poháňaný štvorvalcovým, kvapalinou chladeným benzínovým motorom. Bol určený najmä na rozvoz drobného kusového tovaru a dodávateľskú službu ťažších a objemnejších zásielok na udržiavaných cestách. Automobil Praga A 150 s výrobným číslom podvozku 78325 v prevedení valník bol vyrobený v roku 1951 v národnom podniku Auto -Praga v Prahe. Do zbierky Vojenského historického ústavu Bratislava bol získaný v roku 1997 zo súkromnej zbierky pána Knajbela z Veľkých Uheriec. Zaujímavosťou môžu byť vzácny exponát vidieť počas letnej múzejnej sezóny v expozícii Vojenského historického múzea v Piešťanoch.

Bratislavské prágovky pre Albánsko

V prvom období, v rokoch 1947 – 1948, bolo vyrobených 970 kusov automobilov v 1. až 9. výrobných sérii. V rokoch 1949 – 1951 bolo v 10. až 17. výrobných sérii vyrobených ďalších 2500 kusov automobilov. Na dodávkach niektorých súčiastok sa podieľal aj Zetor Brno. Pre zaujímavosť, automobilový opravárenský podnik Autorenova Praga v Bratislave vyrobil niekoľko vozidiel A-150 s rôznymi nadstavbami pre Albánsko. Podľa dostupných prameňov bol celkový počet vyrobených vozidiel 3471 kusov.

Automobil Praga A 150, vystavovaný vo VHM Piešťany, je rámovej konštrukcie s valníkovou, celodrevenou, pevnou plošinou so sklopnými bočnicami a zadným čelom. Trojmiestna kabína má kapotu s prednou maskou, upravenou podľa vzoru väčšieho typu PRAGA RN. Automobil poháňa štvorvalcový benzínový motor umiestnený nad prednou nápravou. Radový, kvapalinou chladený, zážihový motor s rozvodom OHV má objem 2090 cm³ a výkon 41 kW pri 3200 otáčkach za minútu. Motor poháňa zadnú nápravu. Do prvých výrobných sérií bol montovaný motor s výkonom 39 kW pri 3200 otáčkach za min. Do automobilu je namontovaná štvorstupňová prevodovka, ktorá má štyri rýchlostné stupne pre jazdu vpred a jeden vzad. Automobil dosahuje na jednotlivých rýchlostných stupňoch tieto maximálne rýchlosti: I. stupeň - 16,8 km/h, II. stupeň - 30 km/h, III. stupeň - 48 km/h, IV. stupeň - 80 km/h. Pri jazde vzad dosahuje rýchlosť 16,8 km/h. V kabíne pod sedadlom je namontovaná palivová nádrž na 60 litrov benzínu. Normovaná spotreba paliva v lete je 16 litrov a v zime 17,5 litra na 100 km.

Na šiestich kusoch oceľových diskov sú namontované pneumatiky s rozmerom 6,00 x 18. Zadná náprava má zdvojené kolesá. Hlavný hydraulický prevádzkový brzdový systém je ovládaný nožným pedálom. Systém brzdí zadné kolesá, na ktorých sú namontované čelustové, bubnové brzdy. Pomocná ručná brzda je mechanická a brzdí tiež kolesá zadnej nápravy. Vozidlo môže ťahať prívies s celkovou hmotnosťou do 750 kg.

1912 - 1942

plukovník in memoriam
Jozef Gabčík

/ PhDr. František CSÉFALVAY, CSc.

Vojenský historický ústav

Vojenskú službu nastúpil 1. októbra 1932 v pešom pluku 14 v Košiciach. Počas prezenčnej služby absolvoval aj poddôstojnícku školu v Prešove a po jej ukončení ho vyradili ako desiatnika. Vojenská profesia sa mu akosi zapáčila, pretože v roku 1934 podpísal zmluvu na ďalších 6 rokov. Po tragickej smrti brata Michala však na naliehanie otca 1. apríla 1937 ukončil svoj záväzok v armáde a vrátil sa domov, resp. bližšie k domovu. Zamestnal sa v továrni na výrobu bojových plynov v Žiline, kde pracoval až do 1. decembra 1938. Pri prevádzkovej havárii sa nadýchal bojových chemických látok a len šťastnou náhodou neprišiel o zrak. Po tomto úraze sa stal vedúcim skladu bojových chemických látok v Skalke pri Trenčíne.

Útek do zahraničia

Na jar 1939, keď sa dozvedel o útekoch ľudí do Poľska, začal tiež zvažovať odchod. Po dohovore s priateľom Jánom Doruškom prekročili 5. júna 1939 slovensko-poľskú hranicu. Po krátkom čase sa dostali na krakovský čs. konzulát, kde sa prihlásili do čs. armády. J. Gabčík potom niekoľko týždňov strávil v tábore v Bronowiciach a 28. júla 1939 loďou odplával do Francúzska, kde 2. augusta 1939 vstúpil do Cudzineckej légie. Zaradili ho do 1. pluku dislokovaného v posádke Sidi-bel-Abbes v Alžírsku. Po vypuknutí vojny sa vrátil do Francúzska, do výcvikového tábora v Agde, kde 26. septembra 1939 bol zaradený do 12. roty čs. pešieho pluku 1, a stal sa zástupcom veliteľa čaty (od 22. decembra 1939 v hodnosti rotného). Počas vojenských operácií vo Francúzsku do bojov zasiahol ako veliteľ guľometného družstva pri rieke Marne 13. júna 1940. Po porážke Francúzska odišiel do Veľkej Británie. Po tamjšom vzniku 1. čs. zmiešanej brigády v lete 1940 ho zaradili ako výkonného rotmajstra k 3. rote pešieho práporu I. Začiatkom jesene ho presunuli do Leamingtonu, kde absolvoval výcvik spolu s britskou domobranou a bol nápomocný pri odstraňovaní následkov po nemeckom bombardovaní. Po prvý raz ho vyznamenali 9. decembra 1940 Čs. vojnovým krížom 1939. Vo februári 1941 absolvoval kurz na rotmajstrov pechoty v zálohe a 7. marca 1941 ho povýšili do hodnosti rotmajstra pechoty. Jeho žiadosť o preloženie k letektvu zamietli.

: vojenské osobnosti

Narodil sa v malej osade Poluvsie v okrese Žilina 8. apríla 1912 ako najmladší zo štyroch detí Ferdinanda a Márie Gabčíkovcov. Jeho rodičia boli jednoduchí ľudia, mali však gazdovstvo, ktoré im umožnilo aké-také živobytie. Jozef chodil do obecnej školy v Rajeckých Tepliciach a v tom čase nepatril medzi najlepších žiakov. Preto otec s ním počítal, že prevezme po ňom gazdovstvo.

V špeciálnom kurze

Do výcviku pre špeciálne úlohy ho s jeho súhlasom zaradili 17. júla 1941. Hlavným kritériom zaradenia bola dobrovoľnosť, dobrý zdravotný stav, odporúčanie veliteľa a nadriadených veliteľov. Pred zaradením do výcvikovej jednotky síce každého ešte raz preverovali, ale len povrchné. Tak sa stalo, že vybrali aj psychicky a morálne labilných jednotlivcov, ako sa neskôr ukázal Karel Čurda, (člen skupiny OUT DISTANCE vysadenej 28. marca 1942), ktorý neskôr celú skupinu zradil. Po zvládnutí úderného a sabotážneho kurzu J. Gabčík absolvoval aj parakurz v Ringway pri Manchestri a strelecký kurz v Škótsku. Dňa 20. októbra 1941 odišiel na 5-dňový dokončovací kurz v streľbe a narábaní s výbušninami. Vymenovali ho za veliteľa skupiny ANTHROPOID, ktorej úlohou bolo uskutočnenie atentátu na zastupujúceho ríšskeho protektora, SS-Obergruppenführera a generála polície Reinharda Heydricha. Túto úlohu mal splniť už v deň štátneho sviatku 28. októbra 1941 spolu s rotným Karлом Svobodom. Akcia mala byť reakciou na hromadný teror a masové vraždenie, ktoré R. Heydrich rozpútal po svojom príchode do Prahy. Vzhľadom na to, že K. Svoboda sa pri výcviku zranil, J. Gabčík si vybral ako náhradníka Jana Kubiša, svojho dávneho priateľa ešte z Poľska z roku 1939. Ich poslanie sa pripisoval veľký význam; pred odletom obidvoch prijal aj prezident Edvard Beneš.

V Protektoráte Čechy a Morava

Vyslanie skupiny s teroristickým poslaním odôvodnila skutočnosť, že na jeseň 1941, keď nemecké vojská ešte víťazne postupovali do vnútrozemia Sovietskeho zväzu, Spojenci vyčítali československej emigrácii, že nemecké vojská bojujú proti nim českými zbraňami a že vlastne Česi pomáhajú Nemcom viesť vojnu. Preto bolo podnietenie národného odboja a prechod k veľkým akciám dôležitý a z hľadiska londýnskych osnovateľov atentátu na R. Heydricha politicky nevyhnutný.

Dňa 28. decembra 1941 štartovalo lietadlo Halifax na palube so 7 príslušníkmi troch výsadkových skupín Silver A, Silver B a ANTHROPOID. Zoskok dvojice Gabčík – Kubiš sa uskutočnil po polnoci pri obci Nehvizdy pri Prahe (mali byť vysadení pri Plzni), odiaľ sa obidvaja dostali do Rokycian. J. Gabčík a J. Kubiš v spolupráci s domácim odbojom a parašutistami npor. pech. Adolfom Opálkom a ppor. pech. Josefom Valčíkom 27. mája o 10.35 uskutočnili atentát na R. Heydricha. Kat českého národa utrpel ťažké zranenie, ktorému podľahol 4. júna 1942. Nasledoval obrovský teror, zastrešovanie a hľadanie atentátnikov. Počas vlny represálií J. Gabčík našiel úkryt v krypte kostola Sv. Cyrila a Metoda v Resselovej ulici, kde 18. júna 1942 po nerovnom boji s nepriateľskou presilou prenasledujúcich, ktorých na stopu priviedol K. Čurda, spáchal samovraždu.

J. Gabčík bol statočným vlastencom, nebojácnym a disciplinovaným vojakom, ktorý splnil rozkaz. Musel si byť vedomý, že ide na istú smrť a nedožije sa konca vojny. Ako neochvejnému hrdinovi mu patrí naša úprimná úcta aj po vyše šiestich desaťročiach! V roku 2002 bol povýšený do hodnosti plk. in memoriam Armády Českej republiky a 22. novembra 2005 aj Ozbrojených síl SR. V roku 1997 5. pluk špeciálneho určenia v Žiline dostal čestný názov Žilinský pluk Jozefa Gabčíka.

Strategický prostriedok
Global Hawk

/ Roman KMENT

/ foto GA, USAF, IAI, NASA,
EADS, Robonic

Bezpilotné prostriedky získavajú čoraz častejšie na popularite. Je ich možné využiť najmä v nebezpečnom prostredí, kde chceme zabrániť strate ľudského života, a to nielen na prieskumné a bojové účely, ale aj pre potreby civilných zložiek.

Bezpilotné prostriedky UAV

Prostriedky UAV sa uplatnia nielen vo vojrovej zóne, ale aj napríklad pri zamorení priestoru nebezpečnými látkami, sledovaní činnosti sopiek, vytváraní mestských máp, na bezpečnostné účely štátnych zložiek či dokonca meteorologické činnosti.

Skratka UAV (Unmanned Aerial Vehicle) označuje zjednodušene bezpilotné letecké prostriedky, na ktorých palube nie je pilot a môžu niesť kamery, senzory, komunikačné vybavenie, zbraňové systémy a iný užitočný náklad. Prostriedky sa ďalej rozdeľujú podľa toho, či ide o na diaľku ovládané stroje (napr. pilot/operátor riadi ich let z pozemnej stanice) alebo ide o prostriedky, ktoré môžu letieť autonómne na základe predprogramovanej trasy letu alebo vďaka komplexnejším dynamickým automatickým systémom.

Komplexné systémy

Autonómnosť, v porovnaní s na diaľku ovládanými strojmi (Remotely Piloted Vehicle - RPV), sa definuje ako schopnosť urobiť rozhodnutie bez pomoci človeka. Cieľom dosiahnutia autonómnosti prostriedku je naučiť ho byť „inteligentný“ a robiť úkony podobne, ako by ich spravil človek. Kým v 80-tych rokoch sa autonómnosť spájala nezriedka s umelou inteligenciou (počítače, programovanie), dnešné ponímanie je oveľa skromnejšie a odvíja sa od jednoduchších technológií (ovládanie, riadenie prostriedkov). Ako sa domnievajú mnohí odborníci, ďalší rozvoj autonómnosti UAV závisí nielen na vylepšovaní technológií, ale aj politickej vôle a legislatívnom rámci, či sa povolí využitie čoraz samostatnejších postupov a procesov UAV.

Viaceri zaraďujú k bezpilotným prostriedkom v širšom zmysle aj strely s plochou dráhou letu, v článku však chceme oddeliť UAV, ktoré nie sú samotnou zbraňou a sú naopak schopné opakovaného riadeného a udržateľného letu. V tejto súvislosti mnohí používajú termín UAS (Unmanned Aerial Vehicle System) alebo UAS (Unmanned Aerial System), čím chcú odlíšiť samotnú letovú platformu od komplexných systémov, ktoré okrem nej zahŕňajú

aj pozemnú stanicu a ďalšie prvky nielen na ovládanie prostriedku, ale aj na spracovanie a vyhodnotenie získaných údajov. Hovoriť o bezpilotných leteckých systémoch UAS je určite presnejšie, na druhej strane však použitie tohto termínu nie je tak frekvencované ako skratky UAV.

Široké spektrum úloh

Bezpilotné letecké prostriedky nie sú terajším najnovším nápadom. UAV sa v rôznych formách skúšali využívať na prieskum a spravodajské úlohy od 50-tych rokov minulého storočia. Išlo väčšinou o bezpilotné riadené lietadlá upravené na terče. Dostupnosť vyspelých technológií a ich vysoká cena však limitovali ich použitie. Len na ilustráciu, v USA sa od 60-tych rokov vyvíjalo 11 projektov, ale len tri sa realizovali. Obrodenie UAV nastáva od začiatku 90-tych rokov.

Dá sa povedať, že vojenské použitie UAV narastá do nebyvalých rozmerov. V roku 2005 taktické bezpilotné letecké prostriedky a systémy blízkej podpory na bojisku v operáciách Enduring Freedom a Iraqi Freedom boli vo vzduchu viac ako 100 000 letových hodín. UAV už neplnia len spravodajské a prieskumné úlohy, hoci im stále dominujú. Ich úlohy sa rozšírili do oblastí ako elektronický útok, bombardovacie misie, prekonanie a zničenie nepriateľskej PVO, zabezpečenie komunikácie a spojenia, bojových SAR operácií a rôznych iných z nich odvodených misií. Ako sa rozšírili úlohy UAV, rozšíril sa aj počet ich kategórií a cena. Dnešné bezpilotné prostriedky (systémy) vážia od menej ako pol kila (kategória Micro UAV) až do viac ako 18 000 kg (kategória HALE) a dajú sa nakúpiť od niekoľko tisíc dolárov do stoviek miliónov USD.

Letci vo výškach

Rozmerovo najväčšie bezpilotné prostriedky ako napríklad Global Hawk patria do kategórie HALE (High Altitude Long Endurance) a plnia úlohy podobné ako satelity LEO na nízkej obežnej dráhe Zeme. Vo výbave majú balík viacerých elektro-optických (EO) a infračervených (IR) senzorov a radar so

syntetickou apertúrou (SAR). Vzhľadom na to, že prostriedky kategórie HALE pôsobia vo veľkých výškach (napr. Global Hawk okolo 19 000 m), sú údaje získané zo senzorov použiteľné skôr na všeobecné spravodajské účely. Pre lepšiu identifikáciu kľúčových cieľov je potrebný zostup na nižšiu letovú úroveň. Prostriedky kategórie HALE to dokážu, ale na túto úlohu sa využívajú skôr ďalšie prostriedky z kategórie UAV pôsobiace v stredných výškach MALE alebo malých výškach mini UAV, ktoré sú usmerňované práve prostriedkami z veľkých výšok. Jednoznačnou výhodou prostriedkov HALE je ich schopnosť zostať dlhý čas (vytrvalosť Global Hawku je napr. 42 h) nad záujmovou oblasťou.

Prostriedky dosahujú najlepšie výsledky pri rýchlom sledovaní rozsiahlych oblastí. Využívajú lineárne mapovanie terénu alebo krokové snímanie kamier. V stratosfére pôsobia bez ovplyvňovania počasím, ich multispektrálne senzory dokážu preniknúť cez zatiahnutú oblohu, oblaky, prach a ponúknuť vynikajúce údaje pre vyššie veliteľské stupne. Avšak získané informácie nepostačujú na priame akcie pod taktickým velením a často nepomôžu napríklad pri boji nízkej intenzity v zastavanom mestskom prostredí. Tieto misie si vyžadujú detailnejšie, flexibilnejšie údaje, ktoré dokážu zabezpečiť iné UAV prostriedky.

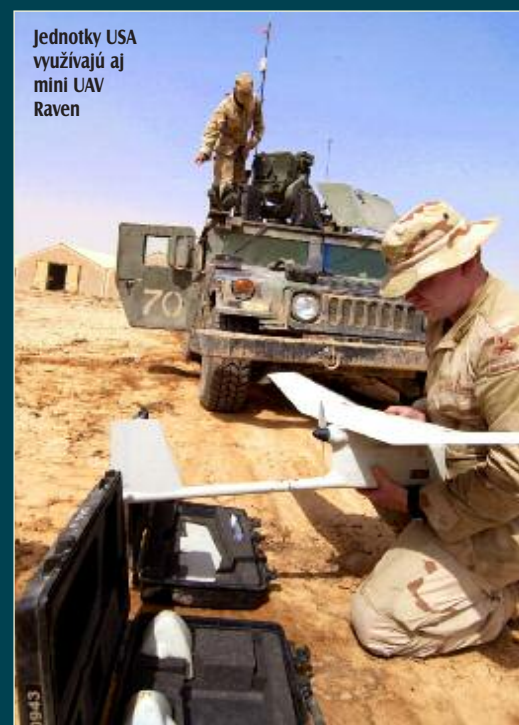
Húževnati bojovníci

Prostriedky MALE ako napríklad General Atomics Predator, Northrop Grumman/IAI Hunter a EADS/IAI Eagle, ktoré pôsobia v stredných výškach od 4 500 m do 9 000 m, poskytujú vojenským jednotkám údaje a obraz s vysokým rozlíšením v reálnom čase. Využívajú viacero druhov senzorov na jednocelovú misiu. Obvyčajne podporujú operácie v konkrétnej špecifickej oblasti. Plnia zväčša spravodajské misie (IMINT), prieskumno-komunikačné misie (ELINT/COMINT) a priamu komunikačnú podporu. Z toho dôvodu, že pôsobia na nižšej letovej hladine ako prostriedky HALE, môžu prenášať detailnejšie údaje a obraz o cieľi, viac menia svoje letové trasy a častejšie aj úlohy. Vzhľadom na letovú výšku viac na ne vplyva počasie, niektoré typy majú aj odmrzovacie systémy, aby mohli bezproblémovo pôsobiť pri plnení úloh.

Mnohé z prostriedkov MALE sú určené ako bojové platformy (lovci-zabijaci) UAV. Trend reprezentuje napríklad systém amerických vzdušných síl Predator B. Ten má k dispozícii všetko vybavenie, aby mohol lokalizovať, identifikovať označiť a zaútočiť na cieľ. UAV používajú radary, ktoré dokážu pokrývať rozsiahly priestor a senzory, ktoré sa môžu zamerať na úzky priestor s využitím funkcie „zastavenia“ obrazu pre lepšiu identifikáciu cieľa. Viaceré systémy prostriedkov ovláda obsluha pozemnej stanice, najmä spracovanie obrazových údajov. Platformy majú k dispozícii laserový značkováč či lokalizačnú polohu, ktoré spolupracujú s palubnými zbraňami. Pri nasadení je Predator B veľmi tichý s malými demaskujúcimi príznakmi, útočí v priebehu pár minút na dlhú vzdialenosť...

Taktické UAV

Nižšie veliteľské stupne majú k dispozícii bezpilotné prostriedky s kratším dosahom a

UCAV Predator s
raketami HellfireOperátor
pozemnej
stanice UAV
PredatorTaktický Sperwer
štartuje z rampyZástupca MALE
EADS/IAI Eagle (Harfang, SIDM)Jednotky USA
využívajú aj
mini UAV
Raven

taktické systémy. Patria sem systémy ako Hermes 450 od Elbit Systems, Predator od General Atomics či Sperwer od Sagamu. K taktickým verziám zasa Shadow od AAI či Pioneer od IAI. Systémy boli navrhnuté tak, aby dokázali pôsobiť samostatne na bojisku, dajú sa prepravovať ľahkými vozidlami a dopravným lietadlom typu C-130 vrátane logistickej a operačnej podpory.

Taktické prostriedky sú veľmi citlivé na počasie, štatistiky hovoria, že až 60 % plánovaných operácií sa pozastavilo pre zlé poveternostné podmienky. Prostriedky si vyžadujú pomerne stabilné podmienky pre štart a pristátie. Odborníci uvádzajú, že dobrý úspech sa dá dosiahnuť, ak sa používajú flexibilne, v rôznych výškach, s rôznymi senzormi, v rôznom prostredí. Použitie taktických UAV si vyžaduje tiež zručných operátorov, ktorí sa nezriedka musia rozhodnúť či využijú širší či užší záber kamery a riskujú, že môžu prísť o cenné informácie.

Miniatúrne systémy

Najmenšie bezpilotné prostriedky patria do kategórie Mini/Micro UAV. Využívajú ich najmä najnižšie taktické stupne velenia a príslušníci špeciálnych jednotiek na získanie informácií „za kopcom“ či „za rohom“. Kategória zahŕňa také modely prostriedkov ako sú americké systémy Raven, Desert Hawk, Pointer a Dragon-Eye, francúzsky Tracker (DRAC), nemecký Aladin a izraelský Skylark. Na rozdiel od relatívne hlučných taktických UAV, sú prostriedky kategórie mini UAV tiché (vďaka pohonu elektromotorom) a jednoduché na používanie.

Misie môžu byť naplánované dopredu alebo riešené podľa požiadaviek operátora. Stabilizované užitočné zaťaženie prostriedku s vyspelým zoomom ponúka obraz porovnateľný so štandardným UAV. Nevýhody mini UAV spočívajú v nízkej kvalite obrazu pri nestabilizovanom zaťažení použitou výbavou a malé platformy sú citlivé na vietor, či sa veľmi často poškodia pri pristávaní a používaní, čo vplyva z operačného tempa používateľov.

UAS (Unmanned Aerial System)

Často sa neberie do úvahy, že UAV je len časťou širšieho systému. Celý systém UAS sa skladá zo štartovacej a pristávacej rampy, riadiacej a vyhodnocovacej jednotky, jedného alebo viacerých platform UAV a prepravnoservisnej zložky

HALE (High Altitude Long Endurance)

Strategické prostriedky pôsobiace vo veľkej výške, operácie od 9 000 m, vytrvalosť letu desiatky hodín

MALE (Medium Altitude Long Endurance)

Prostriedky pôsobiace v strednej výške, operácie od 4 500 m do 9 000 m, vytrvalosť letu desiatky hodín

TUAV (Tactical UAV)

Prostriedky na taktickú podporu rozhodovania veliteľov s dosahom od 150 až 250 kilometrov, operačná výška do 4 500 m a vytrvalosť 7 – 20 hodín

Mini/Micro UAV

Operačná výška okolo 200 m a nižšie, vytrvalosť letu 1 – 2 hodiny

/ Roman KMENT

/ foto Elbit Systems, autor

Skylark I-LE

pre OS SR

Mini UAV vydrží
vo vzduchu 2,5 hod.

Aj slovenské ozbrojené sily majú vo svojej výzbroji zaradené moderné bezpilotné prostriedky. Ide o najnovší systém Skylark I-LE od izraelského výrobcu Elbit Systems z kategórie mini UAV. Na prieskum a hľadkovanie ho využívajú príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny.

Určenie a použitie

Moderný bezpilotný systém je určený na blízky prieskum alebo hľadkovanie. Prostriedky mini UAV systému štandardne operujú v približne 300-metrovej letovej výške, pričom maximálny dostup je 4 572 m. Skylark v reálnom čase zbiera a prenáša získané obrazové údaje. Môže operovať nielen počas dňa, ale aj v nočných podmienkach. Denná farebná CCD kamera s normou PAL/NTSC pracuje s rozlíšením 720 x 576 bodov. Kamera má až 10-násobný zoom. Pre činnosť v noci môže obsluha namontovať na lietajúci prostriedok nočnú infračervenú kameru s normou PAL/NTSC, ktorá pracuje s rozlíšením 384 x 288 bodov v spektre 8 - 12 mikrometrov. Oba prieskumné moduly majú kamery stabilizované, čo umožňuje systému Skylark kvalitný zber údajov. Obsluha prostriedku je jednoduchá, ale vzhľadom na to, že UAV lieta v nízkej výške, operátor musí byť veľmi pozorný, aby prostriedok nepoškodil v náročnejšom teréne so stromami a vyššou vegetáciou či pri pôsobení nad zastavanou oblasťou. To je však štandardnou výzvou pre ktorýkoľvek model prostriedku z tejto kategórie.

Opis prostriedku

Prostriedok má autonómne funkcie letu, tie je možné počas plnenia úlohy meniť. Skylark sa odštartuje pomocou gumového lana alebo hodením z ruky, riadi a obsluhuje sa z konzoly, ktorú tvorí zodolnený počítač Panasonic CF-19. Mini UAV poháňa jednosmerný 750 W elektromotor, ktorý mu umožňuje dosiahnuť rýchlosť 45 až 90 km/h. Energii dodáva LiPo batéria s kapacitou 6 Ah. Vo vzduchu vydrží prostriedok dve až dve a pol hodiny, akčný rádius (polomer pôsobenia) Skylarku I-LE je 15 km. Pracuje pri teplotách od -20 °C do +45 °C, pristáva úplne automaticky kolmo voči povrchu zeme s pomocou nafúknutého vankúša. Má aj núdzový režim, v prípade, že sa stratí signál so základňou, vystúpa do väčšej výšky a po minúte odlieta na určený bod nastaveného núdzového pristátia, kde si ho operátor môže vyzdvihnúť. Lietajúca platforma je dlhá 2,2 m, rozpätie krídiel 2,9 m a hmotnosť sa pohybuje podľa typu modulu od 6,3 do 6,5 kg.

Systém Skylark I-LE (Long Endurance – dlhá výdrž) patrí medzi najlepšie výrobky vo svojej kategórii. Používajú ho vojenské i civilné špeciálne zložky vo viacerých krajinách sveta - Austrálii, Francúzsku, Chorvátsku, Holandsku, Izraeli, Kanade, Maďarsku, Macedónsku či Poľsku.

Zloženie systému

Jeden systém tvoria tri lietajúce prostriedky, dva vymeniteľné moduly s dennou kamerou a jeden modul s nočnou kamerou, pozemný dátový vysielateľ s pri-

jímačom a konzola operátora s počítačom. Systém si vyžaduje obsluhu dvoch osôb – veliteľa misie a operátora bezpilotného prostriedku. Skylark sa prepravuje v dvoch špeciálnych batohoch. Jeden z vojakov nesie lietajúce prostriedky Skylark a ich moduly s dennou a nočnou kamerou a príslušenstvom. Druhý z vojakov má v batohu konzolu systému, dátový vysielateľ s prijímačom a anténou, ktoré predstavujú pozemnú riadiacu a vyhodnocovaciu stanicu (Ground Control Station - GCS).

Pomocou konzoly
s počítačom sa riadi
a obsluhuje UAV

Austrália má prvé Super Hornety

Prvý historický prílet piatich austrálskych lietadiel F-18 Super Hornet sa na základni Royal Australian Air Force (RAAF) v Amberley uskutočnil 26. marca. Nové lietadlá, ktoré na kontinent na južnej pologuli prileteli z kalifornskej základne amerického námorného letectva Lemoore, sú po 25 rokoch prvými novými stíhacími strojmi, ktoré RAAF dostane do svojej výzbroje. Prelet F-18 Super Hornet sa uskutočnil po dôkladných prípravách vrátane letových a pozemných ak-

ceptačných testoch v USA. Prelet Super Hornetov sa uskutočnil vrátane dopĺňania paliva počas letu a mal niekoľko medzipristátí, vrátane zastávky na Havaji a Novom Zélande.

Prílet nových F-18 mal slávnostný charakter a pri prelete nad Brisbane ich sprevádzali pomaly vylúžené stroje F-111. Práve tieto stroje, ktoré by mali byť zo služby vyradené do konca tohto roka, nahradia moderné Super Hor-

nety. Podľa miestnych zdrojov F-18 zvýšia výrazne bojové schopnosti austrálskych vzdušných síl. Celkovo by letectvo so znakom klokana malo dostať 24 viacúčelových F-18 Super Hornet, ktoré by mali preklenúť hluché obdobie do príchodu najnovších strojov F-35 JSF. Zvyšné F-18 by mali postupne posilniť RAAF do konca tohto roka a posledný Super Hornet by mal prísť do konca roka 2011.

foto RAAF

Thales podpísal kontrakt v hodnote 240 mil. eur s francúzskym úradom pre výzbrojovanie DGA na rozšírenie automatickej integrovanej komunikačnej siete RITA (Réseau Intégré de Transmissions Automatiques). V rámci dodávky Thales poskytne francúzskej armáde modernizáciu komunikačnej siete na verziu N4, ktorá umožní využívať vysoko výkonné IP komunikačných systémov pre veliteľstvá na úrovni praporu. Francúzske ozbrojené sily už využívajú úroveň systému RITA 1 až 3, interná taktická úroveň 4 zvýši možnosti vedenia a komunikácie až na služby ako e-mail, prílohy, prenos hlasu cez internet. Platformy na prenos budú zahŕňať satelity Syracuse a rádiové spojenie CHF LOS.

Prvý prototyp stíhačky F-35B Lightning II uskutočnil 18. marca úspešný vzlet i pristátie, čím podľa spoločnosti Lockheed Martin potvrdil požadované schopnosti. Stroj s ťahom motora 18 597 kg pri-

stával na plochu 28 m² na zemi i na mori. F-35B STOVL sa vzniesol do vzduchu rýchlosťou 150 km/h, po 13-minútovom lete zostal vo výške 46 m asi jednu minútu a následne pristál. Prototyp BF-1 je jedným z troch strojov, ktoré sa v súčasnosti intenzívne testujú. Pohaňa ich prúdový motor Pratt & Whitney F135 s technológiou Rolls-Royce LiftFan.

Podľa posledných údajov švédskeho inštitútu SIPRI 27 % objemu trhu so zbraňami v rokoch 2005–2009 tvorili bojové lietadlá. Dodávky týchto systémov podľa inštitútu spôsobili preteky v zbrojení na Blízkom východe, Severnej Afrike, Južnej Amerike a Juhovýchodnej Ázii. Za zmienku podľa SIPRI stojí, že obchody so zbraňami v rokoch 2005 – 2009 vo svete boli až o 22 % vyššie ako v období 2000 – 2004. Zbrane smerovali najmä do Ázie a Oceánie (41 %), Európy (24 %), Blízkeho východu (17 %), Ameriky (11 %) a Afriky (7 %). Me-

dzi desať najväčších importérov sa dostali napríklad Singapur a Alžírsko. Grécko ostalo v prvej päťke, ale kleslo z tretieho miesta.

Prototyp útočného vrtuľníka T-129, ktorý vyvíja taliansko-britské konzorcium AgustaWestland pre turecké pozemné sily havaroval pri letovom teste, pričom piloti pri nehode neutrpeli zranenia, ktoré by ohrozovali ich život. Uviedli to v tlačovom vyhlásení 23. marca predstavitelia tureckého priemyslu TAI. Havária podľa nich tiež nebude mať vplyv na časový rámec vývoja a dodávky nového stroja, ktorá sa očakáva v roku 2015.

Pri príležitosti 90. výročia vzniku Juhoafrických vzdušných síl (SAAF) na základni Swartkop v Pretórii predstavilo juhoafrické letectvo na lietadlách J-39 Gripen D 10. marca novo dodané rakety

typu vzduch-vzduch IRIS-T. Riadené strely predstavujú dočasné riešenie, než bude mať africká krajina k dispozícii rakety A-Darter z vlastného vývoja. IRIS-T je strela s celkovou hmotnosťou 87 kg krátkého dosahu s infračervenou navádzacou sústavou, bojovou časťou s hmotnosťou 11,4 kg, riadeným vektorom ťahu a širokým rozsahom uhlov navedenia na cieľ. SAAF má zatiaľ z celkovo 26 objednaných Gripenov, deväť dvojmiestnych vo verzii D.

Akadémiu amerických vzdušných síl opustilo 9. marca 24 kadetov, ktorí získali odbornosť v oblasti riadenia bezpilotných prostriedkov UAV. Ide o prvé vyradenie uchádzačov v podobnej funkcii za posledných 55 rokov histórie školského zariadenia. Vzdušné sily USA sa začali zaoberať témou bezpilotných prostriedkov v polovici 90-tych rokov, keď General Atomics dodal prvý stroj MQ-1 Predators za 3,2 mil. USD.

Británia preferuje systém SELEX

Britské ministerstvo obrany má záujem vybaviť svoje letecké prostriedky pokročilými systémami vlastnej ochrany pred nepriateľskými raketovými útokmi. Odštartovalo preto technologický program demonstrácie (TPD) spoločného obranného vybavenia CDAS. Súťaž v programe TPD v marci vyhrala spoločnosť SELEX Galileo z talianskej skupiny Fin-

meccanica, ktorá ponúkla do skúšok vlastné systémy sledovania cieľa najnovšej generácie Eclipse a použitia laseru Type 160 proti infračerveným navádzacím systémom. Systém sledovania cieľa Eclipse a laser Type 160 tvoria kľúčové prvky prostriedkov DIRCM (Directional Infrared Countermeasures) amerického viacsmerového infračerveného rušiča novej generácie AN/AAQ-24(V) Nemesis.

Tento systém sa využíva najmä na ochranu lietadiel a vrtulníkov proti použitiu prenosných protiletadlových riadených striel s infračervenou navádzacou hlaviciou. Úspech v britskom výberovom konaní naznačuje, že SELEX Galileo sa stáva dôležitým partnerom pri dodávkach častí systémov vlastnej ochrany lietadiel a vrtulníkov. SELEX už 20 rokov vyvíja a vyrába systémy sledovania nepriateľských cieľov, pričom na trh dodal viac ako 1 200 prvkov typu Eclipse pre bojové použitie. Systémy od SELEX Galileo sa používajú v amerických a britských silách aj preto, že predstavujú zdokonalené, nízkorizikové, z hľadiska hmotnosti ľahké a z pohľadu ceny lacné riešenie prostriedkov vlastnej ochrany DIRCM.

foto Selex Galileo (rak)

Logisti sú z troch útvarov

/ Jozef ŽIAK

/ foto Peter DOVINA

Dôležitým slovenským príspevkom do bojovej skupiny Európskej únie pod poľským velením, ktorá je od začiatku tohto roka až do konca júna v pohotovosti, je aj národný prvok administratívnej a logistickej podpory (NPALP). Velí mu major Václav Nezmeškal z hlohovského multifunkčného praporu. Jeho príslušníci sa v týchto týždňoch a mesiacoch udržiavajú prostredníctvom rôznych zamestnaní a previerok v predpísanej pohotovosti na prípadné vyslanie na plnenie úloh.

Podľa majora Nezmeškala jadrom spomínaného národného prvku administratívnej a logistickej podpory je predovšetkým rota NSE.

Úspešné zladenie

„Je to vlastne účelové zoskupenie, vytvorené na základe požiadaviek spôsobilostí, ktoré od slovenskej strany požadovalo poľské velenie bojovej skupiny. Pozostáva z družstva podpory velenia, čaty prepravy materiálu, čaty preprav, čaty opráv a hospodárskej čaty. Už vzhľadom na zloženie sú tieto jednotky z rôznych útvarov. Prepravné kapacity sú z hlohovského dopravného praporu, opravárenské kapacity z martinského opravárenského praporu a preprava PHM zasa z hlohovského multifunkčného praporu. Zdravotnícka podpora NPALP je zabezpečená prostredníctvom ROLE 1, ktorá zostáva z obväziska a družstva zberu a odvozu ranených. Aj preto bolo v príprave, ktorá prebiehala v minulom roku, nesmierne dôležité zosúladiť jednotlivé jednotky. Podarilo sa to. Najlepším vysvedčením bolo pre nás certifikačné cvičenie Jesenná spolupráca, ktoré prebiehalo v novembri vo Vojenskom výcvikovom priestore Valaškovce a na posádkovom cvičisku Veľké Ozorovce. Zložky NPALP všetky úlohy splnili,“ konštatuje jeho veliteľ major Václav Nezmeškal.

Najviac si cení, že aj napriek nepriaznivému počasiu boli úspešne zvládnuté prepravné úlohy na vzdialenosť približne 70 kilometrov. Vojaci zvládli aj úlohy pri prepade tábora či hľadani podozrivých osôb. Hospodárske družstvo vtedy plnilo úlohy vo VPP Valaškovce priamo v prospech ženijnej roty.

Ako nevychladnúť

Od nového roka sa príslušníci NPALP udržiavajú v potrebnej pohotovosti prostredníctvom výcviku vo svojich posádkach. Vo februári úspešne zvládli nácvik, ktorý riadilo

trenčianske veliteľstvo síl výcviku a podpory. Major Nezmeškal dodáva, že jeho úlohou bola predovšetkým aktivácia, vyznenie ľudí, nástup a kontrola všetkého potrebného materiálu, ktorý by v prípade potreby brali so sebou do zahraničia na plnenie úloh. V apríli sa ešte uskutočnil samostatný štábný nácvik v martinskej posádke, ktorý organizuje veliteľstvo spoločnej podpornej logistickej skupiny. Cieľom zamestnania je preveriť a zladíť činnosť veliteľstva NPALP v plánovaní a organizovaní dopravy do priestoru operácie. Jeho súčasťou bude aj organizácia zvozu materiálu do zásobovacích základní, príprava potrebných kalkulácií a plánovacích dokumentov. V rámci tohto zamestnania bude rota NSE pod velením svojho veliteľa kapitána Jozefa Hoja precvičovať prípravu a nakladanie vyčleneného materiálu na vozidlá, zostavovanie kolóny pre presun na železničnú stanicu.

„Som veľmi spokojný s prístupom hlavne jednotlivých veliteľov k udržiavaciemu výcviku. Najmä veliteľa roty NSE kapitána Jozefa Hoja z hlohovského multifunkčného praporu, jeho zástupcu npor. Dušana Hrnčiara z martinského opravárenského praporu, kapitána Jána Lešňanského z trenčianskeho veliteľstva spoločnej logistickej podpornej skupiny, veliteľov čiat poručíkov Miroslava Kuzara a Mariána Pevalu, ale aj veliaceho poddôstojníka roty nrtm. Vladimíra Gajana. Vďaka aktívnemu prístupu týchto veliteľov k plneniu úloh, ako aj ďalších príslušníkov jednotiek NPALP som presvedčený o tom, že si udržíme vysokú úroveň pripravenosti do konca obdobia pohotovosti na nasadenie. A v prípade vyslania bojovej skupiny do zahraničia aj tam čestne splníme úlohy pri zabezpečení činnosti slovenskej časti bojovej skupiny EÚ,“ hovorí major Václav Nezmeškal.

„Byť lídrom neznamená kričať“

/ šbnrtm. Miloš ŠTEFANČÍK

/ foto archív MO SR

Na podporu veliteľov všetkých stupňov je vytvorená poddôstojnícka podporná štruktúra velenia, ktorá zabezpečuje prenos informácií a inštrukcií plynúcich z rozkazu veliteľa, plnenie rutinných služobných povinností každodenného života jednotiek, realizáciu nariadení, dodržiavanie stanovených noriem vo výcviku, vojenského vystupovania a ustrojovacej disciplíny. Spojnicou medzi touto podpornou štruktúrou velenia a veliteľom sú veliaci poddôstojníci.

Ako opora pre plnenie funkčných povinností poddôstojníkov, stanovenie profilu poddôstojníka a zodpovednosti poddôstojníkov boli zo stupňa generálneho štábu vydané služobné pomôcky Príručka poddôstojníka OS SR a Nariadenie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR na určenie funkčných povinností veliacich poddôstojníkov. Tento krok vytvoril predpoklady na novú etapu vývoja vzťahov veliteľ – veliaci poddôstojník.

Presadzovať osvojené vedomosti

Stretnutia s poddôstojníkmi iných armád, skúsenosti zo zahraničných kurzov jasne ukázali, že zmena neobstojí, ak bude len kozmetickou a musíme si veci utriediť aj v hlavách, tu už nešlo o direktívne rozkazovanie a vyrikovanie na vojakov. Vyznávanie hodnôt, ako je lojalita, rešpekt, odosobnenie, česť a osobná odvaha, prezentovať svoj názor, cieľavedome presadzovať osvojené vedomosti, získané zručnosti a návyky, je jedinou cestou, ako si vybudovať svoje miesto v tvare.

Dôraz treba klásiť na komunikatívnosť a schopnosť prezentovať svoj názor; ešte stále však máme mnoho veliacich poddôstojníkov introvertných a lídersstvo sa u nich musí umne rozvíjať, čo nie je záležitosť jedného výcvikového roka.

Dobrý poddôstojník by mal dokonale poznať svojich vojakov. Ich úroveň vycvičenosti, schopnosť pracovať v tíme v sťažených, náročných a stresových situáciách a v podstate preberá úlohy velenia v boji na posledných 100 metroch bojiska. Musím povedať, že za obdobie piatich rokov budovania poddôstojníckeho zboru poddôstojníci sa etablovali ako lídri malých jednotiek vo vojenských kolektívoch a všetci teraz už tvoríme jeden spoločný tím. Neoceniteľné skúsenosti získané na cvičeniach či už na Slovensku, alebo v zahraničí, v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, napr. ISAF na území Afganistanu alebo KFOR v Kosove a pod. z nich robia sebavedomých a hrdých profesionálov, ktorých názory a návrhy akceptujú veliteľia, pretože majú relevantnú výpovednú hodnotu.

Vo výcviku rozhodujú detaily

Najdôležitejšou úlohou každého poddôstojníka je výcvik. Nie je to len slovné spojenie z príručky pre poddôstojníka, treba pochopiť, že výcvik je každá činnosť, ktorú vojaci vykonávajú, počnúc rannou prehliadkou, končiac denným rozkazom. S tým však súvisí aj motivácia, budovanie tímu, dodržiavanie služobnej disciplíny pri výcviku. Skutočne tu rozhoduje každý detail. Neustála kontrola ustrojenosti, vykonávanie určitého cviku až do úplného zvládnutia je súčasťou služobnej disciplíny.

Všetko sa začína sebadisciplínou jednotlivého vojaka, pokračuje hrdosťou príslušnosti k vlastnej jednotke, dôverou vo veliteľa a dôverou v schopnosti ostatných vojakov jednotky. Disciplinovaná jednotka je zložená z vojakov, ktorí si navzájom doverujú a sú presvedčení o svojich schop-

Pozastavením výkonu povinnej vojenskej služby od januára 2006 sme začali budovať dobrovoľné, plne profesionálne Ozbrojené sily Slovenskej republiky. Naša vízia transformácie hodnotného zboru poddôstojníkov sa zakladá najmä na novej, rozvíjajúcej sa historickej úlohe profesionálneho vojaka poddôstojníka a toho vyplývajúce nové vzťahy, ktoré sú podporované medzi dôstojníkmi, práporčíkmi, poddôstojníkmi a vojakmi, navyše čo je veľmi významné, v novom medzinárodnom prostredí členských štátov NATO a EÚ.

nostiah splniť každú bojovú úlohu, ktorá im bude zverená. Musím zdôrazniť, že aj rozhodnutia veliteľa družstva majú ďalekosiahle následky, či už vedomé (predvídateľné), alebo nevedomé (nepredvídateľné) a často aj ovplyvňujú udalosti omnoho väčšieho rozmeru. Jedine takto komplexné chápanie výcviku je správnym smerom k napredovaniu vo výcviku a pripravenosti veliteľov na najnižších stupňoch a chápaniu strategického kontextu ich rozhodnutí.

K tomu však musí každý vojak bez rozdielu hodnosti byť schopný ovládať svoju zbraň, používať základný výstroj a ďalšiu výzbroj a dosiahnuť úroveň základných bojových zručností, ktoré sú minimálnym predpokladom na jeho úspešné bojové nasadenie. Musí ovládať základné zásady činnosti v rámci vedenia ofenzívnych a defenzívnych operácií. Pre mňa je to základný kameň výcviku a prípravy každého jedného vojaka a jeho plnenie ide za veliacimi poddôstojníkmi všetkých stupňov. Až po jeho splnení môžeme budovať ďalšie spôsobilosti na zvládnutie odborného výcviku, vyšších etáp výcviku, ale aj špecifickej prípravy pred nasadením napríklad v operáciách medzinárodného krízového manažmentu.

Vďaka podpore veliteľov sa nám skutočne podarilo túto oblasť posunúť vpred, ale ruku na srdce, mnoho vecí, ktoré vidím ako dôležité pre chod jednotiek a vojenský život v nich, sa doposiaľ presadiť nepodarilo. Za neúspech považujem nepresadenie zmeny rozsahu disciplinárnej právomoci veliacich poddôstojníkov v „Služobnom predpise o rozsahu disciplinárnej právomoci a o podrobnostiach o udeľovaní disciplinárnych odmiern a ukladaní disciplinárnych opatrení“ a úpravu niektorých častí „Vnútrošného poriadku Ozbrojených síl Slovenskej republiky“.

Často musíme pri budovaní poddôstojníckeho zboru nahrádzať životné skúsenosti štúdiom a získavaním informácií pri stretnutiach so zahraničnými partnermi. Skutočne musím povedať, že vek veliacich poddôstojníkov na podobných funkciách v partnerských krajinách NATO zo zabezpečeným poddôstojníckym zborom prekračuje neraz 46 rokov. Preto chcem v závere svojho príspevku poďakovať za obrovskú podporu, pomoc, návrhy pri budovaní poddôstojníckeho zboru a neraz aj sprostredkované životné skúsenosti genmjr. Milanovi Maximovi, genmjr. Jaroslavovi Vylvěkovi a zástupcovia veliteľa Pozemných síl OS SR brig. gen. Pavlovi Mackovi.

Vojakov a poddôstojníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky chcem ubezpečiť, že vojak, ktorý ich zastupuje a obhájuje ich záujmy na pozícii hlavného poddôstojníka OS SR, je správny muž na správnom mieste. Želám všetkým poddôstojníkom a vojakom na čele s šbnrtm. Richardom Fabricsom, aby ich každodenný pot pri plnení úloh nevyšiel nazmar, ale pomohol vybudovať hodnoty, na ktoré budeme v budúcnosti hrdí.

Po sedemnástich rokoch aktívnej služby v OS SR odchádza do zálohy veliaci poddôstojník Pozemných síl OS SR štábný nadrotmajster Miloš Štefančík, rodák z Prešova.

Svoju vojenskú kariéru začal v strážnom prápore v Strážskom v hodnosti vojak. Postupne prechádzal vojenskými hodnosťami mužstva a poddôstojníkom, neskôr zmenil odbornosť a stal sa príslušníkom jednotiek hlbkového prieskumu. Po skončení kariéry v prieskumnom prápore pokračoval vo svojej odbornosti na veliteľstve brigády v Prešove. Na základe hodnotení bol Miloš Štefančík ustanovený do funkcie veliaceho poddôstojníka 2. mechanizovanej brigády. Po uvoľnení funkcie veliaceho poddôstojníka pozemných síl bol ustanovený do tejto funkcie s úlohou dynamizovať a rozvíjať poddôstojnícky zbor Pozemných síl OS SR. Šbnrtm. Miloš Štefančík sa zo zdravotných dôvodov rozhodol ukončiť aktívnu vojenskú kariéru a služobný pomer profesionálneho vojaka. (r)

Lídersstvo sa musí umne rozvíjať (vpravo VPoD pozemných síl šbnrtm. Štefančík)

Generál Roger A. Brady odovzdáva rtn. Boháčovi medailu generálneho tajomníka NATO.

Prvý vojak zo Slovenska

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív NATO

Záslužnú medailu udeľuje generálny tajomník NATO každý rok zhruba štyrom desiatkam osôb zo všetkých členských krajín Aliancie. Rotný Martin Boháč zo zvolenskej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl sa stal začiatkom apríla 2010 prvým príslušníkom slovenských ozbrojených síl, ktorý ju získal.

Rodák z Košíc od malička priťahovali lietadlá. Zo sídliska KVP často pozoroval lietadlá, ktoré lietali na blízke letisko. Preto celkom logicky viedli jeho kroky po ukončení základnej školy na miestne stredné odborné učilište železničné, kde v tom čase bola aj letecká špecializácia. Práve láska k letectvu ho priťahla aj do ozbrojených síl. Vo vtedajšej Vojenskej strednej odbornej škole letectva v Košiciach sa stal z neho vojenský profesionál. Po ukončení školy prišiel do svojho prvého pôsobiska k druhej letke leteckej základne Sliač.

Splnený detský sen

„Bolo tom pre mňa aj z dnešného pohľadu asi najkrajšie leto. Splnil sa mi detský sen. Vždy som chcel byť blízko lietadiel, mať ruky zamazané od oleja či hydrauliky. Žažovať ten zvláštny pocit, keď sa lietadlo, ktoré ste pred chvíľou pripravovali na let, vznesie do vzduchu. A po čase sa bezpečne vráti na zem. Aj vašou zásluhou, lebo ste pri príprave lietadla na let urobili všetko tak, ako ste mali. Takmer neustále som bol na lietaní. V letke som najskôr začínal na lietadlách MIG-21, neskôr som prešiel na L-39 a MIG-29,“ priznáva 27-ročný Martin.

Pred štyrmi rokmi sa dostal na veliteľstvo vzdušných síl NATO do nemeckého Ramsteinu. Otvorili sa mu tam nové možnosti a perspektívy. Dnešný zástupca veliteľa brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl podplukovník Vladimír Jaklovský tam vtedy pôsobil ako zástupca slovenských ozbrojených síl.

„Hneď vidieť, či má človek záujem o prácu a chce sa jej naplno venovať. To bol prípad rotného Boháča. Aj preto som po čase súhlasil, aby prešiel na miesto analytika v spravodajskej časti. Nesklamal ma. Postupom času sa vypracoval na jedného z najväčších expertov vo svojej oblasti. Na Slovensko som sa vrátil v roku 2008. Mal som eminentný záujem, aby odbornosť Martina Boháča bola čo najzmysluplnejšie využitá aj v podmienkach našich

ozbrojených síl. Som rád, že po čase sa dostal k nám. V brigáde tak môže naplno uplatniť všetky svoje skúsenosti, ktoré získal v štruktúrach NATO. V súčasnosti sa napríklad podieľa na príprave cvičení v rámci Aliancie, zapája sa do práce v rámci pohotovostného systému,“ so spokojnosťou v hlase hovorí podplukovník Jaklovský.

Prvý brifing

Rotný Martin Boháč si dodnes spomína na jeden brifing. Vtedy ako vôbec prvý analytik z veliteľstva NATO vystupoval v tejto pozícii na veliteľstve amerických vzdušných síl v Európe v Ramsteine. „Bol som vlastne prvý neameričan, ktorý dostal príležitosť informovať predstaviteľov spomínaného veliteľstva. Spočiatku som sa necítil bohvieako. V miestnosti som bol jediný poddôstojník. Okolo mňa stáli samí vyšší dôstojníci a generáli. Tridsať minút som pred nimi stál a informoval ich. Stačil som napriek určitej tréme zaregistrovať, že polovica ma počúvala a druhá na mňa neveriacky hľadela. Keď som skončil, nasledovala ďalšia polhodina, v ktorej som musel odpovedať na ich všetečné otázky. Z ich reakcií som vycítil, že to dopadlo dobre. Potom síce nasledovalo mnoho obdobných vystúpení, ale to prvé mi predsa len zostane navždy v pamäti. Práca analytika ma pohltila celého. Od prírody som zvedavý človek a usilujem sa vždy dozvedieť a naučiť niečo nové. V Ramsteine na to bola tá najlepšia príležitosť,“ spomína si rotný Boháč.

Od jesene uplynulého roka sa mu splnil ďalší sen. Po krátkom intermezzo na leteckej základni Sliač a vrtuľníkovom krídle v Prešove pracuje vo zvolenskej brigáde velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl. Na svojom novom pracovisku sa snaží čím skôr si osvojiť všetky potrebné zručnosti a odborné vedomosti, aby mohol zvládnuť nové profesionálne výzvy. Podplukovník Vladimír Jaklovský je presvedčený o tom, že práve rotný Martin Boháč si plne zaslúži ocenenie od generálneho tajomníka NATO. Nielen za odvedenú prácu v Ramsteine, ale aj za úsilie a aktivitu na súčasnom pracovisku.

Plastický modelári

/ por. Zuzana MITRÍKOVÁ, foto kpt. Rudolf CHOCHOLÁČEK

Dňa 27. februára sa uskutočnil jubilejný 10. ročník súťaže plastických modelárov, ktorý je jediným podujatím tohto druhu v OS SR. Venovaný je spomienke Grahama Wardella, britského pilota, ktorý zahynul počas leteckého dňa v Bratislave. Súťaž otvoril prihovorom veliteľ dopravného krídla plk. gšt. Ing. Jozef Takács.

Na súťaži sa zúčastnili okrem slovenských modelárov aj modelári z Česka. Pre 72 súťažiacich s 206 modelmi bolo pripravených 11 základných kategórií. Okrem hlavných ocenení boli pripravené špeciálne ceny, a to pohár veliteľa VÚ 1201 Kuchyňa za model lietadla, ktorý pôsobil na letisku Kuchyňa od roku 1945 po súčasnosť a taktiež ocenenie memorálu Grahama Wardella.

Na záver veliteľ vzdvihol prácu všetkých súťažiacich, pochválil ich za trpezlivosť, poďakoval za účasť a pozval na nasledujúci ročník súťaže Plastic shock 2011.

Každý návštevník musel byť uchvátený pri pohľade na detailné spracovanie miniatúrnych modelov a pre nezainteresovaných určite bolo až nepochopiteľné, čo dokážu trpezliví modelári vytvoriť.

Východ cup 2010

/ por. Erik VOZÁR, foto rtn. Ján KOČIŠ

„...duní mantinel, svet je zo žuly, dnes sme víťazné dresy obuli...“ povedali si oni si totiž odniesli víťaznú trofej z hokejového turnaja organizovaného v Trebišove v dňoch 11.-12. marca, v ktorom si zmierali svoje sily hokejové družstvá poskladané z profesionálnych vojakov v rámci OS SR. Tento rok sa na turnaji okrem už spomínaných víťazov predstavil aj domáci tím z 21. zmpř Trebišov, dva tímy z Prešova – prlogp a vrtulníkové krídlo a michalovský 22. mpr. Výkonnosť bola vyrovnaná, hráči z Nitry však vyčnievali nad ostatnými súťažiacimi. Aj oni museli prikladne bojovať v každom zápase, aby zvíťazili. Napínavé bolo aj derby medzi mužstvami Trebišova a Michaloviec; ani tomuto zápasu nechýbala iskra a napätie. Všetci hráči v zápasoch predviedli obrovské nasadenie a chuť súťažiť, všetko zápolenie bolo v rámci fair play. Najlepším hráčom turnaja sa stal Martin Baláž z prlogp Prešov a najlepším brankárom Juraj Baňas z domáceho 21. zmpř.

Talenty v posádkach

/ text a foto Mgr. Katarína VELČEKOVÁ

Byť spoločenským centrom zábavy, relaxácie, vzdelávania, rozvoja záujmovej tvorivosti a klubovej činnosti je hlavné poslanie Posádkového klubu v Prešove. Jednou z množstva akcií, ktoré klub organizuje, je aj prehliadka záujmovej umeleckej a technickej tvorivosti. Na tohoročnej, ktorá sa konala 18. marca, sa prezentovali jednotlivci, súbory a kolektívy z útvarov posádky Prešov, Posádkového klubu i útvarov 2. mb z Prešova, Trebišova a Michaloviec, ale aj „umelci - autori“ z Popradu, Rožňavy a Nitry. Súťažiaci sa predstavili v kategóriách spevu, tanca, hudby, recitácie, plastického modelárstva, zberateľstva, autorskej tvorby, výtvarného a fotografického umenia. Na prehliadke sa zúčastnilo 124 účinkujúcich – z toho 35 profesionálnych vojakov, 21 zamestnancov vojenskej správy, rodinní príslušníci a civilná verejnosť, vystavených bolo 269 exponátov. Najlepším kolektívom bola mužská spevácka skupina Furmaňe z VÚ Trebišov, najlepším jednotlivcom rtn. Daniel Kosiba z VÚ Prešov.

Výcvik v preprave po železnici

/ text a foto npor. Rastislav KENTOŠ

Podľa plánu prípravy 21. zmpř Trebišov na rok 2010 sa v dvoch častiach uskutočnil výcvik v preprave po železnici. Teoretická časť sa konala 2. marca v priestoroch klubu práporu. Príslušníkom práporu v časovej i vecnej postupnosti objasnili teoretické záležitosti vzťahujúce sa k zabezpečeniu i samotnému prevozu techniky, materiálu, ale aj osôb prostriedkami ŽSR. Praktické zamestnanie 3. marca sa začalo nástupom práporu, oboznámením s cieľmi, úlohami, ako aj poučením o dodržiavaní bezpečnostných opatrení riadiacim zamestnaním – náčelníkom logistiky 21. zmpř Trebišov kpt. Marekom Bárnym. Cvičenie sa konalo v priestoroch železničnej stanice v Trebišove. Jednotlivé pracoviská boli výborne pripravené. Profesionálni vojaci sa v celkoch presúvali medzi prehľadne označenými pracoviskami a mali možnosť sledovať výstavbu univerzálnej nakladacej oceľovej rampy (UNOR), výcvik vodičov a veliteľov vozidiel pri pohybe techniky na železničných vozňoch a poznať zásady navádzania techniky. Ďalšie pracoviská riešili bojové zabezpečenie v priestore nakládky a vykládky a počas preprav, a spôsob preberania železničných vozňov, spôsob upevnenia techniky či kooperáciu s vyčleneným zástupcom ŽSR. Veliteľ práporu pplk. Ján Stavrovský pozitívne hodnotil prípravu jednotlivých riadiacich na pracoviskách, ale aj prípravu logistiky práporu.

Jozefovi Medvedovi doposiaľ vyšli dve básnické zbierky Hviezdy a pramene v roku 2007 a Studená náruč v roku 2009. Pripravovaná zbierka s vojenskou tematikou bude obsahovať 85 básní a podľa slov autora bude venovaná jeho priateľovi, spisovateľovi Ladislavovi Ťažkému, ktorého považuje za slovenského Hemingwaya.

Vojenstvo očami básnika

/ Bernard ROŠTECKÝ

/ foto archív J. MEDVEĎA

Jozef Medved svoju náklonnosť k vojakom a osobitne k slovenskej vojenskej histórii netajil ani pri mojej návšteve u neho doma. „Naše vojenské dejiny ma zaujímali už od mladosti a tento záujem ovplyvnili aj osudy mojich predkov a príbuzných,“ začína svoje rozprávanie postarší sympatický pán v lesnícko-vojenskom oblečení. „Dvaja bratia môjho starého otca padli v 1. svetovej vojne. Bojovali za cudzie záujmy a my ani nevieme, kde sú pochovaní. Môjho blízkeho príbuzného, po-vstaleckého básnika Janka Medveda zasa umučili fašisti a tiež nepoznáme miesto jeho posledného odpochinku. Ten môj záujem teda akosi prirodzene vyplynul aj z tejto našej rodinnej vojenskej histórie a umocnili ho aj moje vlastné skúsenosti

Letecká tragédia vojenského lietadla spred štyroch rokov oslovila aj básnika Jozefa Medveda z Gbeliec. Obetiam havárie venoval jednu zo svojich básní z pripravovanej zbierky s názvom „Koniec mierovej misie“. Zbierka pomenovaná Zoznam veľkých úrazov, bude celá venovaná vojakom i vojenskej histórii Slovenska v súvislostiach, ktoré vidí a cíti iba duša po-eta. Je to svojím spôsobom unikát, že problematiku vojenstva stvárňuje poezia.

z vojenčiny koncom šesťdesiatych rokov.“ Pri vitríne s modelmi vojenskej techniky, lietadiel a množstvom literatúry s vojenskou tematikou pán Jozef dodal, že vojenstvo sa stalo koníčkom aj pre jeho syna Mateja. Obaja sledujú vývoj v našich ozbrojených silách, pozorne vnímajú aj pôsobenie našich vojakov v mierových misiách či operáciách. Hlboko ich zasiahla tragická havária lietadla pri maďarských Hejcoch. Ich žiaľ bol o to väčší, že medzi 42 obetami mali priateľa kapitána Róberta Solavu. Preto sa ani táto báseň nerodila ľahko a pri jej tvorbe prebdel niekoľko nocí, zdôveril sa na záver návštevy autor.

Záver prípravy do ISAF

/ Jozef ŽIAK

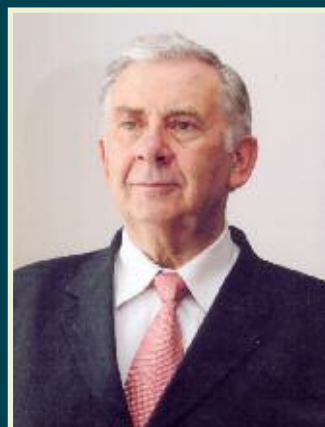
/ foto Peter DOVINA

Vo výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť vyvrcholila od 14. do 23. marca taktickým cvičením príprava príslušníkov multifunkčnej ženijnej rotý a strážnej jednotky KAF. Už v júni tohto roku na základni KAF Kandahar vystriedajú príslušníkov slovenského kontingentu ISAF. Riadiaci cvičenia podplukovník Miroslav Marcin, ktorý je veliteľom seredského ženijného práporu pripomína, že vojakov čaká náročná a zodpovedná úloha.

Na najväčšej koalícnej základni NATO v afganskom Kandahare budú príslušníci strážnej jednotky zloženej predovšetkým z michalovského zmiešaného samohybného delostreleckého oddielu zodpovedať za stráženie vstupno – výstupného bodu KAF – ECP-3, ktorí doposiaľ strážia vojenský policajti. Príslušníci multifunkčnej ženijnej rotý zasa budú plniť úlohy pri výstavbe a odminovaní. „Záverečný sústredený výcvik a samotné taktické cvičenie boli preto zamerané na zvládnutie všetkých spôsobilostí a rozhodujúcich úloh, ktoré budú potrebovať pri plnení úloh. Budú náročné po fyzickej i psychickej stránke,“ hovorí podplukovník Marcin.

Globálny prístup k bezpečnosti

/ Dr.h.c. prof. Ing. Štefan LUBY, DrSc., národný delegát 7. RP pre Bezpečnosť

/ foto archív autora

Nové iniciatívy správy ESRIF zahŕňujú vytváranie centier poznatkov, ako napr. expertných skupín pre chemické, biologické, rádiologické a jadrové zbrane, vytvorenie paneurópskej siete výstrahy a odvety, formovanie trhu v bezpečnosti ako vedúceho európskeho trhu, program ochrany kritických infraštruktúr a stimuláciu investícií súkromného sektora pomocou známych nástrojov, ako sú subvencie, inovačné poukazy, rizikový kapitál a pod.

Správa ESRIF má vyše 300 strán a mnoho príloh. Vypracovalo ju 65-členné fórum, v ktorom bol i zástupca SR, pod vedením predsedu Dragutina Mateho zo Slovinska za spoluúčasti 600 expertov. Správa vytyčuje aktivity Európy v tejto oblasti v horizonte roka 2030 a je u autora tohto príspevku.

Európska komisia vo svojej reakcii na správu ESRIF konštatovala, že destabilizujúcim faktorom bezpečnosti môže byť klimatická zmena, ak sa na ňu nebude správne a včas reagovať. Klimatickí utečenci sú už dnes problémom. Súhlasí s tým, že bezpečnosť treba zaradiť do kategórie európskych vedúcich trhov. V roku 2008 tento trh predstavoval asi 30 mld. Zatiaľ je nesúrodý, k čomu prispieva divergencia národných legislatív a nedostatok štandardizácie. Treba dosiahnuť synergiu civilných a vojenských technológií. Treba obmedziť narušovanie súkromia a na tento účel zvýšiť dôraz na etické aspekty projektov.

Technológie a nástroje, na ktoré sa výskum v bezpečnosti orientuje, sú počítačové a komunikačné systémy, navigácia, RADAR, spracovanie signálov, senzory všetkého druhu, ľahké a pevné materiály, autonómne energetické systémy, kryptografia, odmorenie prostredia.

Bezpečnostný výskum v 7. rámcovom programe EÚ sa opiera o malé a veľké projekty spolupráce s finančnou podporou pod, resp. nad úrovňou 3,5 mil. a veľké demonstračné projekty nad 20 mil., ktoré sa postupne otvárajú pre problematiku hromadnej dopravy, ochrany hraníc, chemických, biologických, rádiologických, jadrových zbraní a výbušnín, zásobovania a logistiky a manažmentu kríz.

Slovensko je v európskom výskume bezpečnosti relatívne aktívne, doteraz získalo účasť v šiestich veľkých projektoch, na ktorých riešení sa podieľajú štátne orgány, univerzity, SAV a tri firmy. Zodpovedá to asi desatine doteraz rozbehnutých projektov, ďalšie sú v procese hodnotenia. Nemáme zatiaľ národný program. Určitý pokrok sme nedávno zaznamenali v oblasti legislatívy. Podmienky účasti v bezpečnostnom výskume 7. rámcového programu EÚ, ktorý v rozhodujúcej miere nepodlieha utajovaniu, možno nájsť na adrese <http://cordis.europa.eu/fp7/>.

Podporu účasti slovenských subjektov v 7. rámcovom programe EÚ zabezpečuje Agentúra na podporu výskumu a vývoja. Viac informácií o aktuálnych výzvach a možnostiach zapojenia nájdete na www.apvv.sk.

Ako udržať ruskú techniku v armáde

/ Ing. Anton BLAHUŠ, PhDr.

Úrad pre obrannú štandardizáciu a štátne overovanie kvality Trenčín

/ foto Peter DOVINA

Aj to je jeden z dôvodov, prečo je výhodné bližšie spolupracovať s dodávateľmi týchto výrobkov z Ruskej federácie. Tak ako je oficiálna snaha jednotlivých výborov NATO o spoluprácu s ňou, tak aj Úrad pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality v Trenčíne sa usiluje získať pre Slovenskú republiku partnera v procese kodifikácie materiálu a tým aj určitú výhodu pre SR pri dostupnosti kvalitných údajov a garancií na dodávané výrobky na účely kodifikácie.

Výhody spolupráce

Oficiálna spolupráca na poli kodifikácie materiálu na účely obrany medzi úradom a RF sa začala v roku 2005 na medzinárodnej konferencii o katalógizácii v Korolove. Predstavitelia logistických zložiek RF prezentovali potrebu spracovania kodifikačných údajov na zbraňové systémy vyrábané v RF vzhľadom na požiadavky odberateľov ruských systémov. Rusko cez štátnu spoločnosť Rosoboronoexpert začalo pripravovať podmienky na zakúpenie kodifikačného informačného systému a požiadalo úrad o odbornú informáciu o skúsenostiach z používania a implementácie kodifikačného informačného systému MCCatalogue.

Začiatkom roka 2008 Ruská federácia zakúpila kodifikačný informačný systém MCCatalogue a začala pracovať v pracovnej skupine používateľov MCCatalogue a zároveň, ako krajina základnej úrovne pri implementácii kodifikačného systému NATO TIER 1, aj vo výbere NATO AC/135. Súčasne spustila implementačný proces záznamov systémovej podpory kodifikačného systému NATO do ruského jazyka.

Vzájomná spolupráca vyvrcholila v roku 2008, keď sa pracovníci spoločnosti Rosoboronoexport (ROE) zúčastnili V. ročníka medzinárodnej konferencie CODISEM vo Vysokých Tatrách, organizovanej trenčianskym úradom. Tu sa obe strany dohodli na požiadavkách a podmienkach pre prípravu doho-

Slovenská republika a niektoré ďalšie krajiny NATO používajú v súčasnosti rôzne zbraňové systémy ruskej výroby z čias Varšavskej zmluvy, ako aj z neskoršieho obdobia. Keďže každú používanú techniku je potrebné udržiavať v prevádzkyschopnom stave, je dôležité obstarávať náhradné diely od overených dodávateľov s garanciou kvality a za serióznou cenou. Sú to práve náhradné súčiastky z krajín Ruskej federácie (RF), kde býva zložité získať garancie k výrobku, informácie o výrobcovi, a najmä údaje o výrobku pre potreby kodifikácie.

dy o spolupráci podľa štandardizačných dohovorov NATO na kodifikáciu.

Finálne znenie „Dohody“ bolo odsúhlasené v marci 2009, keď sa delegácia spoločnosti ROE na základe pozvania riaditeľa úradu zúčastnila na pracovných rokovaníach v SR, kde sa obe strany dohodli na termíne podpisu „Dohody“ na 10. medzinárodnej konferencii o kodifikácii v Korolove v septembri 2009.

V súlade s líniou NATO

Následne, v priebehu konferencie, za účasti predsedu výboru národných riaditeľov pre kodifikáciu AC/135 Georga BONDA bola podpísaná „Dohoda o spolupráci v oblasti kodifikácie“ medzi riaditeľom úradu Ing. Emilom Košútom a vedúcim Odboru informačných technológií Federal State Unitary Enterprise „Rosoboronoexport“ Nikolajom I. Nezalenovom. Podpísanie dohody jasne deklarovalo záujem oboch strán spolupracovať pri koordinácii kodifikácie výrobkov sovietského a ruského pôvodu na účely obrany pri zabezpečovaní jednotnej a presnej identifikácie položiek zásobovania v súlade s pravidlami a postupmi Kodifikačného systému NATO. Dohoda okrem iného obsahuje vzorový text „kodifikačnej doložky“, ktorá bude uvádzaná v zmluve na dodávku, opravy alebo modernizáciu výrobkov na účely obrany vyrábaných v Ruskej federácii alebo v bývalom Sovietskom zväze a dodávaných ROE.

Príprave návrhu zmluvy boli náležitosti „Dohody“ konzultované s MO SR a na pôde výboru národných riaditeľov pre kodifikáciu NATO AC/135. Výbor AC/135 významne oceňuje postup SR k spolupráci s RF smerom k zlepšovaniu vzťahov medzi NATO a RF a víta podpísanie dohody s RF v oblasti kodifikácie výrobkov SR ako prvou krajinou spomedzi členských krajín NATO, s cieľom zabezpečiť garanciu potrebných údajov pre proces kodifikácie pri akvizíčných projektoch s ROE.

Výstava Oslobodenie Slovenska

/ Pavol VITKO

/ foto Peter DOVINA

Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici a Vojenský historický ústav v Bratislave sú organizátori výstavy Oslobodenie Slovenska, ktorá mala vernisáž 7. apríla v budove Slovenského národného múzea v Bratislave.

„Charakter tejto výstavy je nový aj v tom, že neoddeľuje oslobodzovacie boje od toho, čo im predchádzalo, teda napríklad od účasti vojenského fašenia slovenských vojakov v desiatich súčasných európskych krajinách po boku Wehrmachtu,“ povedal autor výstavy Jozef Bystrický z VHÚ. Podľa jeho slov sa mu podarilo získať niekoľko desiatok fotografií z oslobodzovania Slovenska, ktoré ešte nikdy neboli zverejnené. Z Moskvy tiež získal dokumentárny strihový film o oslobodzovaní našej krajiny, ktorý v roku 1946 zostavili vtedajší sovietski autori z filmových záberov kameramanov Červenej armády, ako aj zo získaných nemeckých a slovenských záberov. Celá výstava je zaujímavá aj modernou grafikou, vystavenými zbraňami a okrem informačných textov je aj „zaľudnená“ príbehmi bežných vojakov. Potrvá do 30. júna 2010.

Vzťahy ekonomiky a vojny (3. časť)

Prototyp Airbus 600

Ruská jadrová loď

Diaľkovo riadený vojenský prístroj

Ruský bojový vrtuľník

/ plk. Radoslav IVANČÍK, náčelník Odboru rozpočtu a financovania (J-8) Generálneho štábu OS SR

/ foto archív autora

Obdobie od skončenia 2. svetovej vojny až po koniec 80. rokov minulého storočia bolo poznamenané existenciou dvoch navzájom protichodných svetových spoločenských systémov. Zo spoločensko-ekonomického hľadiska išlo o systémy, ktoré boli založené na jednej strane na súkromnom vlastníctve a trhovej ekonomike a na druhej strane na spoločenskom vlastníctve výrobných prostriedkov a centrálne riadenej ekonomike. Z vojensko-politického hľadiska stáli proti sebe dve zoskupenia – Severoatlantická aliancia a Varšavská zmluva.

Existencia dvoch silných opačných blokov sa okrem politiky a ekonomiky výrazne prejavovala aj vo vojenstve, a to najmä v oblasti vedecko-technického pokroku a jeho aplikácie v praxi a v oblasti materiálo-technického zabezpečenia jednotlivých armád.

Práve vedecko-technický rozvoj sa v povojnovom období stával čoraz významnejším faktorom pozitívne ovplyvňujúcim rozvoj výroby, jej dynamiku, účinnosť a efektivnosť. Presadzoval sa vo využívaní nových technológií, zavádzaní automatizácie do výroby a vývoji nových surovinových a energetických zdrojov. Ovplyvnil postavenie pracovnej sily v riadení a výrobnom procese a zároveň je neodmysliteľne spojený s využívaním modernej výpočtovej techniky pri riadení jednotlivých procesov výroby, ako aj pri riadení nevýrobných procesov v rôznych odvetviach národného hospodárstva.

Nová vojenská technika

Urýchľovanie vedecko-technického pokroku vo vojenstve prinieslo rýchly rozvoj novej vojenskej techniky, vytváranie novej materiálo-technickej základne vojny (obranu) ako aj viacero ďalších významných zmien v oblasti vojenstva, ktorých spoločným znakom bol

postupný prechod od konvenčných k jadrovým zbraňam. K výraznému vedecko-technickému pokroku, zdokonaľovaniu a rozvoju vojenskej techniky dochádzalo síce už v priebehu 2. svetovej vojny, o čom svedčia niektoré vedecké objavy a konštrukcie nových zbraní (napr.: prúdové lietadlá, jednoduché raketové systémy, atómová bomba), ale ich úroveň a rozsah nemohli vtedy ešte podstatným spôsobom ovplyvniť priebeh a výsledky 2. svetovej vojny. K ich zdokonaľovaniu dochádza až v relatívne pokojnom povojnovom období, keď sa tempo vedecko-technického pokroku zrýchľuje a jeho rozvoj vo vojenstve v mnohých prípadoch predbieha jeho využitie v mierovom živote.

Ďalším významným faktorom výrazne ovplyvňujúcim vzájomné vzťahy ekonomiky a vojny (obranu) sa stáva veda. Využívanie nových poznatkov vedy, či už v oblasti matematiky, chémie, fyziky, biológie alebo geológie, rozvoj astronautiky, kybernetiky, elektroniky alebo výskum rádioaktivity, či reťazových reakcií pri štiepení jadier jednotlivých prvkov vytvoril podmienky na vznik nových druhov zbraní, mnohonásobne účinnejších a ničivejších. Na tejto báze vznikajú nové odvetvia priemyslu zahŕňajúce napríklad nukleárny, raketový, elektronický alebo elektrotechnický priemysel a prudký rozvoj zažívajú aj letecký,

chemický, farmaceutický alebo strojársky priemysel.

Tieto zmeny, charakteristické skokmi vo vývoji vojenskej techniky, sa stali základom pre vznik a ďalší vývoj jadrových a ostatných zbraní hromadného ničenia. Do výzbroje armád sa tak postupne dostávajú zbrane, ktoré môžu zásadným spôsobom ovplyvniť priebeh a výsledky vojny okamžite po jej vypuknutí. Zároveň sa tieto zbrane neustále zdokonaľujú. Napríklad kým atómové bomby zvrhnuté na japonské mestá Hirošima a Nagasaki mali silu 20 kiloton TNT, v súčasnosti sa vo výzbroji ozbrojených síl jadrových veľmocí nachádzajú atómové a vodíkové bomby so silou 50, 100 a viac megaton TNT. V tejto súvislosti je nevyhnutné doplniť, že výsledkom pokračujúceho vedecko-technického pokroku bolo zdokonalenie konštrukcie rakiet, čo spôsobilo, že spojením rakety ako dopravného prostriedku a jadrovej hlavice vznikla nová raketovo-jadrová zbraň s obrovským ničivým účinkom, veľkou rýchlosťou a presnosťou, takmer neobmedzeným doletom a oveľa menšou zraniteľnosťou protivníkovou protivzdušnou obranou ako lietadlá.

Konvenčná bojová technika

Napriek tomu si významné miesto vo vojenstve aj naďalej udržuje konvenčná bojová technika, ktorá zostáva hlavným vojenským prostriedkom na vedenie lokálnych ozbrojených konfliktov a zároveň sa stáva doplnkom strategických zbraní. Nové objavy vedy a výsledky vedecko-technického pokroku sa prejavujú aj v tejto oblasti, pričom dochádza k značnej modernizácii konvenčných zbraní. Lietadlá, ponorky, tanky, obrnené vozidlá alebo vojenské automobily sú s využitím nových materiálov čoraz rýchlejšie, výkonnejšie, lepšie manévrujúce, bezpečnejšie, ťažšie sledovateľné, schopné niesť účinnejšie a ničivejšie zbrane a vybavené sú stále dokonalejšou elektronikou. Tieto podstatné zmeny vo vývoji vojenskej techniky spôsobujú, že do popredia sa na úkor kvantitatívnej stránky dostáva kvalitatívna stránka vyzbrojovania. Nechcem tým povedať, že množstvo lodí, ponoriek, lietadiel, tankov, rakiet alebo vojakov už nie je dôležité, lenže ich kvalita, to znamená rýchlosť, presnosť, dolet, dojazd, manévrovacie schopnosti, ničivosť alebo odolnosť a spoľahlivosť v extrémnych klimatických podmienkach, ale aj vzdelanie a schopnosť vojenského personálu ovládať túto techniku hrá stále dôležitejšiu úlohu.

Orientácia na kvalitatívne zbrojenie, zdokonaľovanie a modernizáciu starých spolu so vznikom a vývojom nových zbraňových systémov sa dostali v období studenej vojny až do takej fázy, že v 70. rokoch minulého storočia sa začal používať pojem „horúčkovité zbrojenie“. Konštantný rast vojenských výdavkov na úkor mierového rozvoja štátov bol príčinou viacerých väčších alebo menších hospodárskych kríz a ekonomických problémov na oboch stranách spomínaných antagonistickej zoskupení. Poklesy tempa ekonomického rastu, zvyšovanie nezamestnanosti, inflácie alebo vnútornej či vonkajšej zadlženosti boli priamym dôsledkom pokračujúceho horúčkovitého zbrojenia. Neustále zdokonaľovanie zbraní, zbraňových systémov, bojovej techniky, munície a vojenského výstroja bolo totiž sprevádzané ich masívnym zavádzaním do jednotlivých zložiek ozbrojených síl, čo bez zvýšených rozpočtových výdavkov nebolo možné. Taktiež na jedného vojaka postupne pripadalo a pripadá stále viac zložitého a drahého všeobecného i špeciálneho vojenského materiálu.

Náklady na vyzbrojovanie

Kým napríklad pred 1. svetovou vojnou sa náklady na vyzbrojenie jednej divízie americkej armády pohybovali na úrovni cca 3,5 mil. USD, pred 2. svetovou vojnou to už bol asi dvojnásobok. V 50. rokoch 20. storočia sa náklady na vyzbrojenie jednej pešej divízie pohybovali od cca 90 mil. USD až po 300 mil. USD na vyzbrojenie obrnenej divízie. V 60. rokoch to už bolo cca 250 mil. USD na vyzbrojenie pešej divízie a 400 mil. USD na vyzbrojenie obrnenej divízie. V 80. rokoch sa priemerné náklady na vyzbrojenie jednej divízie šplhali k hranici 1 mld. USD a v súčasnosti sa tieto náklady pohybujú na úrovni cca 3,5 mld. USD. Zároveň sa uvádza, že obstarávacie náklady na každú novú generáciu zbraňových systémov sú zhruba 2 až 3-krát vyššie ako na obstaranie predchádzajúcej generácie, ale zvýšenie ich účinnosti sa odhaduje len na 25 – 30 %. Napríklad cena stíhačiek lietadiel vzrástla od konca 2. svetovej vojny takmer stonásobne, bombardérov päťdesiatnásobne, ponoriek štyridsaťnásobne a tankov asi dvadsaťpäť až tridsaťnásobne.

Vedecko-technický pokrok však pôsobí na trvalý rast objemu vojenských výdavkov aj tým, že skracuje životnosť zbraní, zbraňových systémov a bojovej techniky z dôvodu rýchleho morálneho starnutia. To núti politikov a vojakov prijímať adekvátne rozhodnutia

Moderné bezpilotné lietadlo

a skracovať intervaly prezborenia ozbrojených síl. Dĺžka jednotlivých intervalov prezborenia je pritom rozdielna podľa jednotlivých druhov vojska. Napríklad intervaly prezborenia špeciálnych jednotiek sú oveľa kratšie ako intervaly prezborenia jednotiek vzdušných síl alebo protivzdušnej obrany štátu a pod. V nadväznosti na zavádzanie novej výzbroje a výstroja do ozbrojených síl je nevyhnutné uviesť, že k dôležitým faktorom ovplyvňujúcim trvalý rast objemu vojenských výdavkov patria požiadavky na prevádzku a údržbu týchto nových systémov, pričom priemerne sa na ich prevádzku a údržbu vydáva počas ich životnosti 2,5 až 3-krát viac výdavkov, ako bola ich obstarávací hodnota. Aj preto mali celkové svetové vojenské výdavky v období studenej vojny výrazne stúpajúcu tendenciu. Z asi 200 mil. USD v 50. rokoch, 300 mil. v 60. rokoch, 500 mil. v 70. rokoch a 800 mil. v roku 1985 vzrástli až na 1 bilión USD koncom 80. rokov.

Éra konštantného zvyšovania rozpočtových výdavkov na ekonomický a vedecko-technický rozvoj zbrojného priemyslu, vývoj nových druhov zbraní a budovanie vojensko-priemyselných základní štátov bola zároveň poznačená rozvojom obchodu so zbraňami a pretekmi v zbrojení. V tom čase najmä Spojené štáty americké a bývalý Sovietsky zväz vydávali na budovanie vojenskej sily také obrovské sumy peňazí, že dosiahli kritickú úroveň ich vojenskej sily. Bývalý minister zahraničných vecí USA Henry Kissinger nazval tento stav „paradoxom sily“, pretože vojenská sila týchto dvoch viedajších superveľmocí dosiahla také parametre, že ani neumožňovala jej plné využitie na presadzovanie politických, vojenských a ekonomických záujmov.

Po skončení studenej vojny a bipolárneho rozdelenia sveta na dva protichodné bloky došlo síce k poklesu vojenských výdavkov, ale po niekoľkoročnom znížení, od roku 1998 opätovne dochádza k ich pravidelnému zvyšovaniu. Za posledných desať rokov vzrástli až o 45 % oproti roku 1998. V roku 2008 dosiahli vojenské výdavky všetkých štátov sveta spolu takmer 1,5 bilióna USD, čo bolo zhruba o 4 percentá viac ako v roku 2007 a

Americké stíhačky

o 8 % viac ako v roku 2006. Z ekonomického uhla pohľadu to predstavovalo 2,4 % celosvetového HDP. O kontinuálnom raste vojenských výdavkov svedčí aj fakt, že na jedného obyvateľa našej planéty pripadalo v roku 2008 217 USD, ktoré sa využili výlučne na vojenské účely. V roku 2007 to bolo 202 USD a rok predtým „len“ 184 USD.

Bezpečnostná stratégia

K ďalším významným faktorom ovplyvňujúcim nepretržitý rast objemu vojenských výdavkov patria rozsah, kvalita a tempo vojenských a hospodárskych príprav predpokladaného protivníka a charakter jeho bezpečnostnej a vojenskej stratégie. K rovnako dôležitým činiteľom ovplyvňujúcim trvalý rast objemu vojenských výdavkov patrí veľkosť a štruktúra ozbrojených síl, pričom veľký význam a vplyv na tento činiteľ majú ďalšie faktory, medzi ktoré patria najmä členstvo daného štátu vo vojenskej koalícii a z toho vyplývajúce možnosti kolektívnej obrany a taktiež geografická poloha a rozloha štátu, vyžadujúca si okrem bežných jednotiek a zložiek ozbrojených síl (pozemné vojsko, letectvo, protivzdušná obrana, logistika, atď.) aj ďalšie zložky, ako napríklad námorníctvo a pobrežnú stráž, početnú pohraničnú stráž, teritoriálne jednotky alebo výzbroj a výstroj, s ktorými sú ozbrojené sily schopné plniť bojové úlohy v sťažených, či dokonca extrémnych klimatických podmienkach.

Z uvedených číselných údajov a informácií vyplýva, že nároky na ekonomické zabezpečenie vojny (obranu) neustále narastajú a z toho dôvodu dochádza aj k ustavičným zmenám vo vzájomných vzťahoch ekonomiky a vojny (obranu). Potvrdzujú, že ťažisko ekonomického zabezpečenia vojny (obranu) sa čoraz viac presúva do obdobia mieru, pričom do popredia vystupujú požiadavky na zabezpečenie dostatočného objemu zdrojov na budovanie počtom už nie až takých veľkých, ale o to finančne náročnejších moderných, vyzbrojených a vycvičených ozbrojených síl, schopných operovať a vykonávať bojovú činnosť aj mimo územia vlastného štátu a zároveň vytváranie takej štruktúry národného hospodárstva, ktoré zabezpečí uspokojenie súčasných požiadaviek ozbrojených síl potrebných na prípravu a vedenie ozbrojeného zápasu.

Ostrov Roke má problémy – NATO zasahuje

/ Michaela FARKAŠOVÁ

Fiktívny ostrov Roke je domovom jedného kráľovstva a dvoch štátov. Kráľovstvo Mancy, republika Glefa a Demokratická republika Falun. Ostrov je bohatý na nerastné suroviny, tak ako aj záliv Gora na východe, patriaci republike Mancy. Kráľovstvo čulo využíva zdroje nerastných surovín na získanie investícií severoamerických a európskych spoločností – v zálive otvárajú stále nové ložiská ropy a zemného plynu.

Prehľad situácie

V krajine vzniká trieda bohatých podnikateľov, ale sociálne rozdiely medzi novými zbohatlíkmi a chudobnými pôvodnými obyvateľmi zálivu sa čoraz viac prehľbujú. Vedenie krajiny ignoruje hrozbu sociálnych nepokojov a nedbá na známy klíčiach problémov v podhubí chudoby.

Susedná republika Glefa je zameraná protizápadne a antiglobalizačne. Podporuje regionálne aj celosvetové teroristické organizácie. Glefa modernizuje armádu a rozvíja svoj nukleárny program vrátane výroby nukleárných zbraní. Diktátor na čele Glefy si brúsi zuby aj na bohaté náleziská ropy a plynu v zálive Gora. Medzi oboma krajinami postupne vznikajú trenice.

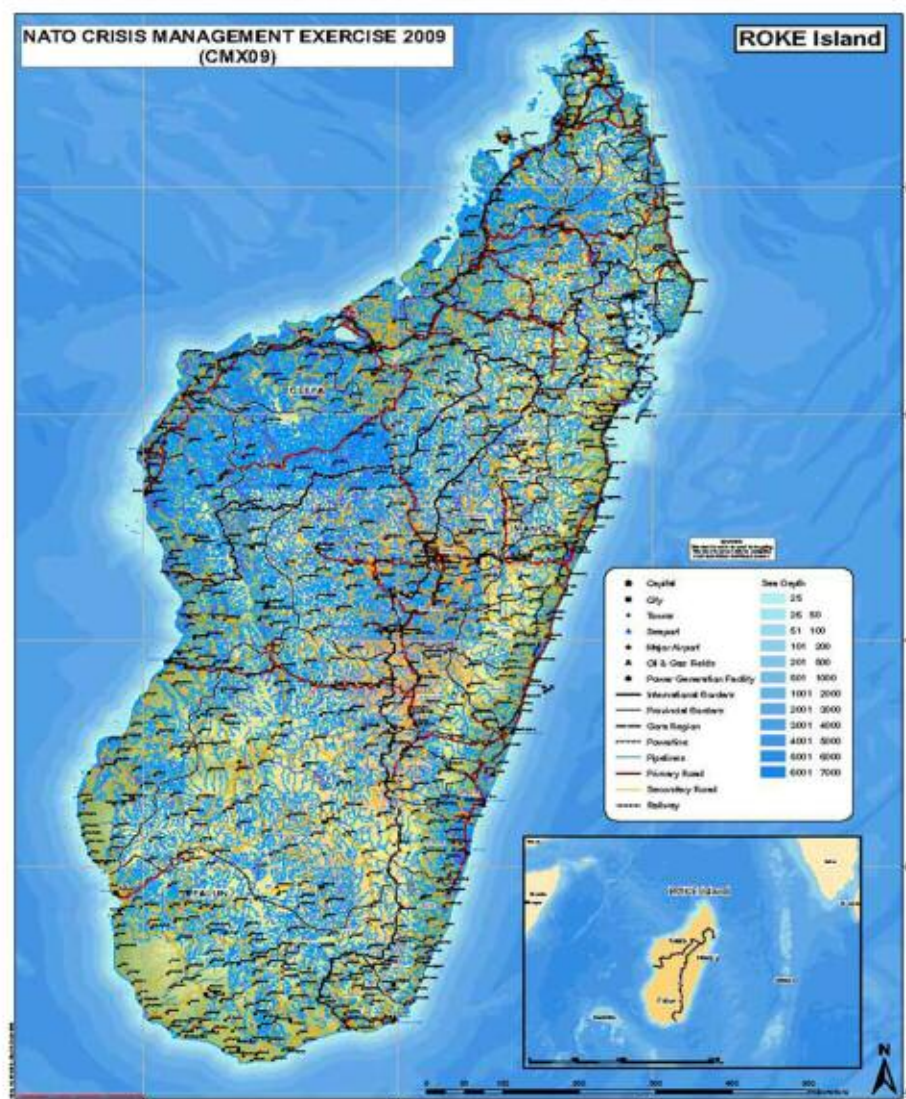
Demokratická republika Falun je neutrálna republika s dlhou tradíciou socialistického pluralizmu a občianskej zodpovednosti. V minulosti to bola extrémne chudobná krajina, po objavení energetických zásob sa stav ekonomiky zlepšil. Vláda Falunu sa usiluje vyhýbať konfliktu so susednými krajinami, najmä s diktatúrou Glefy.

Do diania na ostrove postupne zasahujú teroristické skupiny, ktoré majú svoje základne na severe ostrova v Glefe a v Mancy. Ide o skupinu Halucha revolučnú armádu Gora (GRA). Tie postupne zosilňujú tlak na medzinárodné organizácie, ako aj firmy pôsobiace v Mancy. Podporuje ich Glefa, ktorá vidí v destabilizácii kráľovstva cestu k ropným náleziskám. V úsilí zachrániť situáciu žiada kráľ Mancy o pomoc medzinárodné spoločenstvo. OSN v decembri 2008 schvaľuje multidimenzionálnu mierovú operáciu UNAMIM.

Eskalácia napätia

Teroristická skupina Halucha a revolučná armáda Gora (GRA) nelenia a všetkými prostriedkami útočia proti silám a zariadeniam NATO a OSN na ostrove. Takisto využívajú internet na podnecovanie demonštrácií a protestov proti prítomnosti aliančných síl na ostrove Roke. Situácia eskaluje, keď GRA zvyšuje v apríli 2009 počet útokov. V snahe riešiť situáciu požiada generálny tajomník OSN generálneho tajomníka NATO o podporu misie UNA-

Zájmy o zdroje nerastných surovín a ropy. Vojna spojená so živelnou pohromou. Humanitárna kríza, ktorú sa rozhodne riešiť OSN. Rozsiahly regionálny konflikt, ktorý ovplyvňuje bezpečnostné prostredie na celom svete. Po zásahu OSN zasiahne aj NATO. Následne čelia členské krajiny Aliancie teroristickým útokom. Problémov na vyriešenie priniesol vymodelovaný „bežný“ život viac ako dosť. Cvičenie krízového manažmentu NATO CMX 2009 sa môže začať.

MIM. Už v septembri 2009 Severoatlantická rada schvaľuje žiadosť GT OSN a naplánuje 2-stupňovú operáciu vedenú NATO v súlade s kapitolou 7 Charty OSN v Mancy. Ide o rozmiestnenie operačných styčných prieskumných tímov (OLRT) v krízovej oblasti.

Situácia sa vyvíja ďalej, keď v novembri 2009 vykoná NATO vstupnú operáciu Síl rýchlej reakcie s doplnenými vzdušnými a námornými silami, v úsilí dosiahnuť stabilitu a bezpečnosť a zabrániť regionálnemu konfliktu. Vypukne vojna, ľudia hŕfne opúšťajú svoje domovy a hro-

zí humanitárna katastrofa. Nanešťastie, ostrov Roke zasahuje rozsiahle zemetrasenie so silou 5,9 stupňa Richterovej stupnice, ktoré výrazne zhoršuje už aj tak zlú politickú situáciu a postavenie obyvateľov. Zemetrasenie poškodí cesty vedúce do utečeneckých táborov, kde sa uchýlilo viac ako 100-tisíc obyvateľov ostrova. Medzinárodné spoločenstvo má pred sebou náročnú úlohu zabrániť vypuknutiu sociálnych nepokojov, panike a šíreniu chorôb medzi utečencami. Humanitárnu pomoc ostrovu ponúka aj Slovensko.

Vojna a živelné pohromy

Misia UNAMIM aj naďalej plní svoje úlohy v priestore zodpovednosti. Ochrňuje civilistov vrátane utečeneckých táborov a podporuje políciu Mancy. Počet útokov na konvoje humanitárnych síl sa zvyšuje, NATO však plní zodpovedne svoju úlohu chrániť koridor pre konvoje a civilistov. Situácia sa ďalej komplikuje. Pre zosuvy pôdy, ktoré so sebou prinieslo zemetrasenie, musia byť utečenecké tábory premiestnené. Na pochod sa vydáva 80 000 utečencov. Ďalších 120 000 tisíc obyvateľov je prinútených opustiť svoje domovy.

Humanitárna situácia na ostrove sa však dramaticky zhorší po hackerskom útoku, ktorý vyradí z prevádzky systémy prístavu Hambe na ostrove Roke, kde čaká na vyloženie jedla, oblečenia, liekov a iných životne dôležitých komodít množstvo lodí. NATO, OSN aj Červený kríž majú plné ruky práce s prebiehajúcou operáciou a s pokusmi o záchranu ľudských životov.

Cvičenie CMX

S cieľom vyriešiť zložitú zápletku na nepokojnom ostrove Roke sa konalo tohtoročné politicko-vojensko-civilné cvičenie NATO CMX 2009, určené na precvičenie opatrení a postupov krízového manažmentu NATO. Toto cvičenie malo za úlohu overiť spoluprácu medzi Severoatlantickou radou a ústrediami v hlavných mestách členských štátov NATO. Cvičenie riadila Severoatlantická rada. Riadiacim celého cvičenia bol generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen.

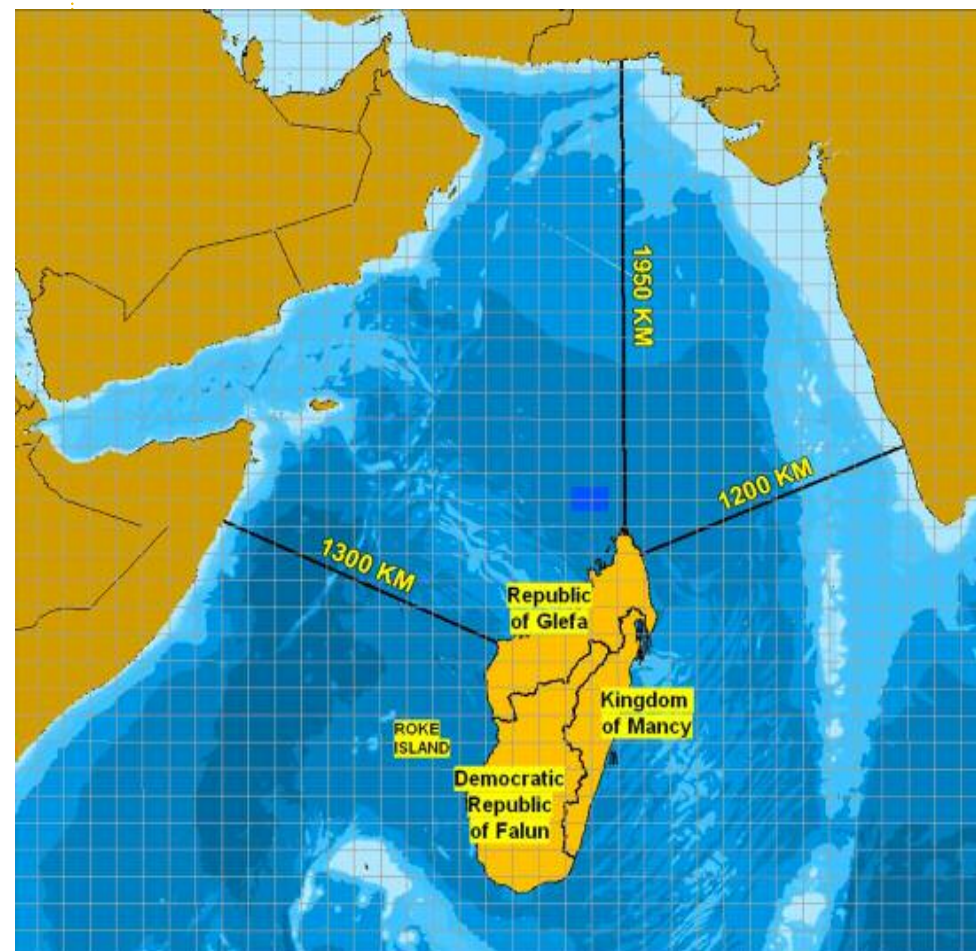
Cvičenie CMX 09, konajúce sa 4. až 10. marca, tematicky nadviazalo na cvičenie CMX 08 a začalo sa v piatej fáze procesu krízového manažmentu NATO – vykonanie operácie. V súlade so scenárom Severoatlantická rada od súhlasila spoluprácu s vybranými medzinárodnými or-

ganizáciami a naplánovala 2-stupňovú operáciu vedenú NATO v súlade s kapitolou 7 Charty OSN. Scenár zahŕňal dimenziu kolektívnej bezpečnosti, asymetrické hrozby, ako terorizmus, kybernetické útoky, použitie chemických, biologických a jadrových zbraní, narušenie životne dôležitých zdrojov a tiež možnú agresiu voči NATO a partnerským krajinám a ich silám, územiu a obyvateľstvu.

Na cvičení sa zúčastnili orgány krízového manažmentu členských krajín NATO, príslušné štruktúry v sídle NATO (delegácie členských štátov), medzinárodné štáby NATO, výbory a strategické veliteľstvá s priamo podriadenými veliteľstvami, Euroatlantické koordinačné centrum reakcie na katastrofy a medzinárodné organizácie. Na Slovensku sa do cvičenia zapojili najmä Ministerstvo obrany SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo vnútra SR, Slovenská informačná služba a Úrad vlády SR.

Základným cieľom cvičenia v rámci SR bolo precvičiť schopnosť aktívne pôsobiť v rámci NATO pri riešení krízovej situácie. V rámci cvičenia bola precvičená súčinnosť ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Slovensko si spolu s ostatnými cvičiacimi krajinami preskúšalo spoluprácu s NATO pri príprave riešenia krízovej situácie. Dôraz bol položený na komunikáciu v reálnom čase, analýzu dokumentov NATO, medirezortné konzultácie a prijímanie rozhodnutí do úrovne Bezpečnostnej rady SR a vlády SR. V rámci MO SR si nasadenie precvičila Pohotovostná časť krízového štábu MO SR, pohotovostná časť OPCEN, ako aj generálny štáb OS SR, VOS, VSS, SEOPMVL Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy a komunikačný odbor.

Rozuzlenie situácie na ostrove Roke a vyhodnotenie cvičenia CMX 2009 vám prinesieme v budúcom čísle.

Teroristické útoky na krajiny NATO

GRA a Halucha zvyšujú frekvenciu svojich útokov. Ako prvé prichádza na rad Poľsko. Poľské lietadlo TU-154 smerujúce do Varšavy so 70 pasažiermi na palube, prevažne utečencami z regiónu Gora, ženami a deťmi uniesli neznámi ozbrojenci. Ako vysvitlo, únoscovia sú sympatizanti Haluchy, usilujúci sa týmto spôsobom prinútiť NATO stiahnuť svoje sily z ostrova Roke.

Lietadlo preletelo aj ponad slovenské územie. Hovorca Ozbrojených síl SR komentoval situáciu takto: „Vzdušné sily SR prijali počas preletu tohto lietadla nad územím Slovenska potrebné opatrenia využitím prostriedkov protivzdušnej obrany, ako aj dvojicou lietadiel MIG-29. Keďže lietadlo nezmenilo svoju ohlásenú trasu a neohrozilo miesta, ktoré sú špeciálne ochraňované, ani obyvateľov krajiny, nepokúsili sme sa prerušiť jeho let.“

Počas drámy poľského lietadla prišiel jeden z unesených o život. Záver však bol šťastný – po zložitých vyjednávaniach boli unesení prepustení na slobodu a únoscovia zatknutí.

Taliansko – pri zrážke kamióna s vagónom naloženým presne neurčeným množstvom kobaltu-60, cézia-137 a minimálne dvoma kilogramami plastickej trhaviny C4 v meste Triest v blízkosti hraníc so Slovenskom zahynulo 12 ľudí a zranilo sa ďalších 25. Oblasť zrážky zostala zamorená rádioaktívnym gama žiarením. Pre trhaviny v malom vozidle sa táto zrážka označuje za teroristický čin. V oblasti panuje napriek úsilíu vlád oboch krajín chaos a panika, diaľnica je upchaná. Verejná doprava je nefunkčná, množstvo ľudí sa nedostalo do práce. Obyvatelia si robia zásoby konzervovaného jedla a obávajú sa nedostatku čerstvých potravín.

Teroristi zaútočili aj na Litvu. Explózia zásobníkov ropy v blízkosti miest Klajpeda and Butinge spôsobila ich kompletne zničenie. Predstavitelia krajiny vyhlásili, že ich opätovné vybudovanie bude trvať mesiace. Energetická situácia v krajine je ohrozená, Litva požiadala o pomoc medzinárodné spoločenstvo. Keďže Litva sa podieľa na operácii na ostrove Roke, na základe indikácií považuje litovská vláda incident za teroristický čin organizácie Halucha.

... „Ram ceremony“ ...

/ kpt. Mgr. Ján POLŤÁK

vojenský duchovný, SLOVCON Afganistan

Ľudia bežne vyslovia jednu známu ľudovú múdrosť „nie je zlato ako zlato“, a nejakú podobne môžeme povedať aj my, nie je vojenská misia ako misia. Tá v Afganistane priniesla mnohým vojakom oproti iným operáciám minimálne jedno nové poznanie a skúsenosť – „Ram ceremony“. V našom jazyku je to vlastne posledná dôstojná rozlúčka s vojakmi, ktorí v mnohých prípadoch doslova zahynuli v boji. Áno, tu sa bojuje, hľadajú sa teroristi, zabezpečujú oblasti pred „Talibanom“, uskutočňujú sa nebezpečné patroly, ale aj robia projekty pre pomoc a zveľadenie života bežných afganských ľudí. Naši vojaci strážia hlavnú bránu základne Kandahar a neraz majú hlásené, že môže prísť nejaké nebezpečné auto, alebo osoby, ktorí majú v úmysle niečo zlé.

Sväté písmo ako zákon a duch nášho kresťanského života i vo vojenskej uniforme i v nasadení v službe hovorí o živote, ktorý je darom, veľkou hodnotou a každý vojak si to tu na tomto mieste omnoho viac uvedomuje. V knihe Exodus 23,7 sa jasne hovorí: „Nezabíjajš nevinného ani spravodlivého.“ Tento zákon zaväzuje všetkých a každého, vždy a všade. A ďalej v knihe Gn 9, 5-6 je Božie slovo: „Budem vyžadovať počet za krv každého z vás ... kto preleje ľudskú krv ... lebo na Boží obraz som stvoril človeka.“

Keď teda prichádza čas „Ram ceremony“, doslova z každej národnej jednotky prichádzajú vojaci so svojim duchovným, aby vzdali úctu, spomienku, hoci pre mnohých neznámemu kolegovi v uniforme na jeho poslednej ceste domov. Na pokyn stovky vojakov rázne napochodujú na plochu pred lietadlo. Prichádza vozidlo s rakvou vojaka. Americký „padre“ sa prihovori pár vetami o zosnulom a nastupuje krátka modlitba nádeje k Pánovi života i smrti. Hrá hudba a rakva nesená vojakmi smeruje do útrob lietadla. Všetci stoja v pozore a vzdáva sa vojenská pocta. Potom ešte chvíľa ticha a človek s pohľadom upretým kdesi do neba so zapadajúcim slnkom cíti, že stojí pred nesmiernym tajomstvom Boha i života a smrti. Aj samotného životného príbehu vojaka, ktorého po byt a púť na tomto svete sa práve tu v Afganistane definitívne skončili.

V hlave či v srdci ostávajú otázky, myšlienky ... možno aj o tom, aby sme si viac vážili jeden druhého, pokiaľ žijeme a boli k sebe dobrí a dôstojní. A to aj ako vojaci medzi sebou. Veď práve medzi nami slovenskými vojakmi je to niekedy až nepríjemné, najmä vyššia a nižšia hodnosť, koľko odstupe, namyslenosti, veľkosti, žiaden úsmev, pozdrav, príhovor alebo záujem. Hm, a čím vyššia hodnosť tým niekedy horšie. A potom si vojak povie, týchto ľudí nechcem už radšej stretnúť, vidieť ... A neraz je taká aj metodická pomoc, čo príde za vojakmi. Nuž udalosť „Ram ceremony“ či posolstvo Veľkej noci, víťazstva Dobrá nad zlom, nech zanechá aj v nás okrem iného záujem o druhého človeka: slušnosť, pozornosť, úsmev ako dar, láskavosť a zodpovednosť. Takto sa potom celkom ináč žije a pracuje a „nečakajme“ až niekoho stratíme, a zistíme, že sme mohli byť k sebe iní.

Misie a rodina (1. časť)

/ kpt. Michaela ŠTAMMOVÁ

/ foto PhDr. Alena Haragová

Nasadenie do vojenských operácií a misií a z toho vyplývajúce odlúčenie zažívajú mnohé vojenské rodiny. Toto obdobie prináša ťažkosti nielen nasadeným profesionálnym vojakom, ale aj ich rodinám, ktoré zostávajú doma.

Plánované odlúčenie často prináša obavy zo straty kontaktu s deťmi a obavy z toho, ako ovplyvní nasadenie ich úlohu rodiča. Partneri, ktorí zostávajú doma, majú niekedy obavy z možného preťaženia, prípadne z toho, či zvládnu udržať už zabehnuté pravidlá v rodine.

Obzvlášť pre deti je odlúčenie zafazujúce. To, ako budú zvládať odlúčenie od rodiča, závisí samostatne od ich veku a tiež od ich osobnosti, ale v každom prípade je možné povedať, že akékoľvek zmeny deti zneisťujú a môžu u nich vyvolať pocit straty bezpečia. Menšie deti nemusia celkom dobre rozumieť príčinám rodičovho odchodu. Vo svojich myšliach vnímajú len odchod a môžu sa cítiť opustené. Niekedy môžu mať deti potrebu testovať zostávajúceho rodiča, aby zistili, či sa v takejto zmenenej situácii posunuli jeho hranice a limity. Je to, akoby sa riadili heslom: „Nemusím počúvať, ak nechcem“.

Bezprostredne po nasadení prežívajú deti podobné stavy ako deti po rozvoze rodičov. Vedome alebo podvedome sa obávajú toho, čo sa s nimi bude diať. Zmeny súvisiace s nasadením sú pre dieťa máta a ako ich dôsledok sa môžu objaviť príznaky úzkosti z odlúčenia, ktoré by ale postupne mali vymiznúť.

U detí predškolského veku sa môžu prejavovať nasledujúce príznaky:

- výrazné lipnutie na ľudoch alebo obľúbených hračkách
- náhle preferovanie dospelých pred kamarátmi ich veku
- problémy so spánkom ako napr. nočné mory alebo časté zobúdzanie sa v noci
- dieťa akoby sa vrátilo do mladšieho veku – problémy s toaletou, jedením, cmúľanie palca a pod.

U detí školského veku sa môžeme stretnúť s hociakým z predchádzajúcich príznakov, ale pridať sa k nim môže aj:

- sťažnosti na bolesti brucha, hlavy alebo iné bolesti, hoci dieťa je zdravotne v poriadku
- zvýšená podráždenosť
- nechuf chodiť do školy, časté ponosy na školu alebo učiteľov

Takéto ťažkosti sa samozrejme neprejavujú každého dieťaťa. Je ale dôležité uvedomiť si, že dlhodobé odlúčenie od rodiča je zafazujúce vždy. Vhodnou prípravou a starostlivosťou je možné dôsledky odlúčenia minimalizovať a tak predchádzať vyššie spomínaným problémom. Ako na to si povieme nabudúce.

Palmová nedeľa na Cypre

/ Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Duchovný slovenského kontingentu mierovej misie OSN

UNFICYP na Cypre kapitán Jozef Paluba pripravil v Campe Štefánik vo Fama-guste, vo vojenskej kaplnke sv. Cyrila a Metoda pôsobivé slávenie Kvetnej nedele. Do kaplnky v liturgickom sprievode 28. marca vstupovali nielen slovenskí vojaci, ale aj africkí študenti väčšinou z Nigérie študujúci na medzinárodnej univerzite vo Fama-guste so skutočnými palmovými ratolesťami. Anglicko-slovenská omša popretkávaná černošskými spirituálmi a temperamentným liturgickým tancom bola skutočným slávením Dňa mládeže, ale aj dôstojným vstupom do Veľkého týždňa. Africkým študentom sa popri duchovnej službe o našich vojakov venujú slovenskí vojenská kapláni už niekoľko rokov. Za to všetko sa študenti vedú

odplatiť nielen krásnym spevom a tancom počas liturgie, ale aj africkou kuchyňou pri prípravách agapé na slávnostné príležitosti.

Prvé prídu prieskumné verzie

V Británii uprednostnili

ASCOD SV

Uprednostňovaným dodávateľom programu budúceho obrneného bojového vozidla pre britské pozemné sily sa stala spoločnosť General Dynamics UK s pásovým vozidlom ASCOD SV (Specialist Vehicle), ktoré je pôvodne rakúsko-španielsky projektom (Ulan a Pizzaro). Zákazku na predvádzaciu fázu programu, ktorý zahŕňa prieskumnú verziu pásového bojového vozidla, aj spoločnú platformu na iné nadstavby a vybavenie, oznámil 22. marca britský minister obrany. Špecializované vozidlá majú mať podľa zadania britského ministerstva obrany zvýšenú ochranu proti všetkým hrozbám na bojisku, väčšiu palebnú silu, lepšie dosah senzorov a pozorovacích systémov i vyššiu úroveň spoľahlivosti vozidla. V konečnej fáze programu plánujú britské pozemné sily zabezpečiť 580 kusov obrnených bojových vozidiel strednej hmotnostnej kategórie.

ASCOD SV predstavuje posledný vývoj európskeho bojového vozidla pechoty a pre britské potreby ho upraví tím spoločnosti General Dynamics UK.

Nové vozidlo by malo v britských silách slúžiť ďalších 30 rokov. Program modernizácie obrnených bojových vozidiel je pre britské pozemné sily prioritou. Londýn si veľa sľubuje najmä od prieskumnej verzie ASCOS SV, ktorá by čo najskôr mala nahradiť v Afganistane zastarané vozidlá CVR-T. Prieskumný ASCOD SV by mal mať vežu s novým 40 mm systémom CTAS od spoločnosti Lockheed Martin UK INSYS. Pôvodné vozidlo je konštruované na celkovú hmotnosť 42 ton, ale upravený podvozok pre britské sily s novou prevodovkou má umožniť zaťaženie až 45 ton. Počiatočná produkcia podvozkov pre Ascod SV by sa mala dodať do Španielska a neskôr by sa podvozky, resp. 80 % časti vozidla malo vyrábať vo Veľkej Británii, aby sa tu zachovala zamestnanosť. Spoločnosť General Dynamics bude pôsobiť ako systémový integrátor programu.

(rak)
foto General Dynamics UK

Ozbrojené sily
Slovenskej republikyArmádný magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16.00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielač čas sledujte
na internete.

REGINA
Slovenský rozhlas 2

Plná poľná

Obľúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Pribežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

Veľká noc v Kandahare

Slovenskí vojaci pod duchovným vedením vojenského kaplána kapitána Jána Polťáka zachovali kresťanské tradície a slávenie sviatkov Veľkej noci aj počas svojho pôsobenia vo vojenskej operácii ISAF v Afganistane. Na Zelený štvrtok (1. 4.) v tábore slovenského kontingentu slávil večernú sv. omšu na pamiatku Pánovej večere. Veľký piatok a Biela sobota sa okrem plnenia nevyhnutných služobných povinností niesli v duchu ticha a pokoja. Vo vojenskom kostole na základni KAF v Kandahare sa uskutočnila medzinárodná pobožnosť krížovej cesty. Veľkonočné trojdné vyvrcholilo Veľkonočnou nedeľou vzkriesenia Pána.

Dr. Tibor UJLACKÝ, PhD.